

N O V O

novotvar.

2024

T V A P

polan, *Ivana Gibová*, *Bálint Harcos*, *Monika Herceg*, *Sheila Heti*, *Jakub*
ötler, *Jana Varcholová*, *Filip Zawada*, *Tom Buron*, *Juraj Buzalka*, *Naoise*
a, *María Sánchez*, *Petr Šesták*, *Libor Staněk II.*, *Katarína Vargová*, *Anja*
uhás, *Andrij L'ubka*, *Mária Modrovich*, *Greta Maria Pichler*, *Richard Pu*
olan, *Ivana Gibová*, *Bálint Harcos*, *Monika Herceg*, *Sheila Heti*, *Jakub*
ötler, *Jana Varcholová*, *Filip Zawada*, *Tom Buron*, *Juraj Buzalka*, *Naoise*
a, *María Sánchez*, *Petr Šesták*, *Libor Staněk II.*, *Katarína Vargová*, *Anja*
uhás, *Andrij L'ubka*, *Mária Modrovich*, *Greta Maria Pichler*, *Richard Pu*
olan, *Ivana Gibová*, *Bálint Harcos*, *Monika Herceg*, *Sheila Heti*, *Jakub*
ötler, *Jana Varcholová*, *Filip Zawada*, *Tom Buron*, *Juraj Buzalka*, *Naoise*
a, *María Sánchez*, *Petr Šesták*, *Libor Staněk II.*, *Katarína Vargová*, *Anja*
uhás, *Andrij L'ubka*, *Mária Modrovich*, *Greta Maria Pichler*, *Richard Pu*

novotvar.

2024

T V A D

Tom Buron, *Juraj Buzalka*, Naoise Dolan, *Ivana Gibová*, Bálint Harcos, *Monika Herceg*, Sheila Heti, *Jakub Juhás*, Andrij L'ubka, *Mária Modrovich*, Greta Maria Pichler, *Richard Pupala*, María Sánchez, *Petr Šesták*, Libor Staněk II., *Katarína Vargová*, Anja Utler, *Jana Varcholová*, Filip Zawada, *Tom Buron*, Juraj Buzalka, *Naoise Dolan*, Ivana Gibová, *Bálint Harcos*, Monika Herceg, *Sheila Heti*, Jakub Juhás, *Andrij L'ubka*, Mária Modrovich, *Greta Maria Pichler*, Richard Pupala, *María Sánchez*, Petr Šesták, *Libor Staněk II.*, Katarína Vargová, *Anja Utler*, Jana Varcholová, *Filip Zawada*, Tom Buron, *Juraj Buzalka*, Naoise Dolan, *Ivana Gibová*, Bálint Harcos, *Monika Herceg*, Sheila Heti, *Jakub Juhás*, Andrij L'ubka, *Mária Modrovich*, Greta Maria Pichler, *Richard Pupala*, María Sánchez, *Petr Šesták*, Libor Staněk II., *Katarína Vargová*, Anja Utler, *Jana Varcholová*, Filip Zawada, *Tom Buron*, Juraj Buzalka, *Naoise Dolan*, Ivana Gibová, *Bálint Harcos*, Monika Herceg, *Sheila Heti*, Jakub Juhás, *Andrij L'ubka*, Mária Modrovich, *Greta Maria Pichler*, Richard Pupala, *María Sánchez*, Petr Šesták, *Libor Staněk II.*, Katarína Vargová, *Anja Utler*, Jana Varcholová, *Filip Zawada*, Tom Buron, *Juraj Buzalka*, Naoise Dolan, *Ivana Gibová*, Bálint Harcos, *Monika Herceg*, Sheila Heti, *Jakub Juhás*, Andrij L'ubka, *Mária Modrovich*, Greta Maria Pichler, *Richard Pupala*, María Sánchez, *Petr Šesták*, Libor Staněk II., *Katarína Vargová*, Anja Utler, *Jana Varcholová*, Filip Zawada, *Tom Buron*, Juraj Buzalka, *Naoise Dolan*, Ivana Gibová, *Bálint Harcos*, Monika Herceg, *Sheila Heti*, Jakub Juhás, *Andrij L'ubka*, Mária Modrovich, *Greta Maria Pichler*, Richard Pupala, *María Sánchez*, Petr Šesták, *Libor Staněk II.*, Katarína Vargová, *Anja Utler*, Jana Varcholová, *Filip Zawada*, Tom Buron, *Juraj Buzalka*, Naoise Dolan, *Ivana Gibová*, Bálint Harcos, *Monika Herceg*, Sheila Heti, *Jakub Juhás*, Andrij L'ubka, *Mária Modrovich*, Greta Maria Pichler, *Richard Pupala*, María Sánchez, *Petr Šesták*, Libor Staněk II., *Katarína Vargová*, Anja Utler, *Jana Varcholová*, Filip Zawada, *Tom Buron*, Juraj Buzalka, *Naoise Dolan*, Ivana Gibová, *Bálint Harcos*, Monika Herceg, *Sheila Heti*, Jakub Juhás, *Andrij L'ubka*, Mária Modrovich, *Greta Maria Pichler*, Richard Pupala, *María Sánchez*, Petr Šesták, *Libor Staněk II.*, Katarína Vargová, *Anja Utler*, Jana Varcholová, *Filip Zawada*, Tom Buron, *Juraj Buzalka*, Naoise Dolan, *Ivana Gibová*, Bálint Harcos, *Monika Herceg*, Sheila Heti, *Jakub Juhás*, Andrij L'ubka, *Mária Modrovich*, Greta Maria Pichler, *Richard Pupala*, María Sánchez, *Petr Šesták*, Libor Staněk II., *Katarína Vargová*, Anja Utler, *Jana Varcholová*, Filip Zawada

novotvar. 2024
medzinárodný literárny festival
2. – 5. októbra 2024

novotvar.

Zborník medzinárodného literárneho festivalu novotvar. 2024

Zostavili Peter Brezňan, Mária Modrovich, Peter Šulej, 2024

Jazyková redakcia Ivana Roháčová

Text © Tom Buron, Juraj Buzalka, Naoise Dolan, Ivana Gibová, Bálint Harcos, Monika Herceg, Sheila Heti, Jakub Juhás, Andrij Ľubka, Mária Modrovich, Greta Maria Pichler, Richard Pupala, María Sánchez, Petr Šesták, Libor Staněk II., Katarína Vargová, Anja Utler, Jana Varcholová, Filip Zawada

Dizajn © Matej Lacko, 2024

© novotvar., Bratislava 2024

ISBN 978-80-973454-5-7

2024

10

Tom
Buron

17

Juraj
Buzalka

20

Naoise
Dolan

24

Ivana
Gibová

32

Bálint
Harcos

37

Monika
Herceg

47

Sheila
Heti

54

Jakub
Juhás

60

Andrij
L'ubka

65

Mária
Modrovich

75

Greta Maria
Pichler

82

Richard
Pupala

90

María
Sánchez

100

Petr
Šesták

107

Libor
Staněk II.

113

Katarína
Vargová

118

Anja
Utler

128

Jana
Varcholová

135

Filip
Zawada

Francúzsky básnik narodený v roku 1992 v okolí Paríža. Je autorom niekoľkých básnických zbierok, ako napríklad *Marquis Minuit* (Le Castor Astral, 2021), ktorá sa dostala do finálového výberu ceny Prix Apollinaire Découverte, alebo *Nadirs* (Maelström, 2019), či najnovšia *La chambre et le barillet* (L'Angle Mort, 2023). Je spoluzostavovateľom prvej antológie jazzu a poézie vo francúzskom jazyku, *Le nom du son* (Le Castor Astral), ktorá vyšla začiatkom tohto roka. Spolupracuje s mnohými časopismi, publikuje poviedky, básne, preklady a články. Čítania mal na rozmanitých festivaloch Európy. Ako milovník free jazzu často vystupuje na pódiu s hudobníkmi.

French poet born in 1992 in the Paris region. He is the author of several collections of poems including *Marquis Minuit* (Le Castor Astral, 2021), finalist for the prestigious Prix Apollinaire Découverte, *Nadirs* (Maelström, 2019) and, most recently, *La chambre et le barillet* (L'Angle Mort, 2023). Earlier this year, he has co-directed and published *Le nom du son* (Le Castor Astral), the first jazz and poetry anthology in French language. He has also been collaborating with many magazines – publishing poems, short-stories, translations and articles – and gave readings in various festivals throughout Europe. As a free jazz aficionado, he often performs on stage with musicians.

Tigrovi sa nepodaril skok

Tigrovi sa nepodaril skok, dychtiac po prekážkach, po nebezpečných zákrutách,
po zlatom meste na inej púšti – prvej púšti –
„Odpusť im, Otče, lebo nevedia, čo hrajú“
Nech to je tá istá ulica: z tejto mýtckej nehody sa zrodil anjel

Tam na parkovisku na teba čaká totem
Berlín/Madrid/Londýn/Rím a veľké izby Európy
sa pozerú jedna na druhú a povedia: „Kde je detstvo ľudstva?“
A pokračujeme v stávkovaní na čertovu kúpeľňu

Pozostatky psa nájdu škáru medzi nárazmi vetra

„Dar ulíc patrí iba nám,“
povedal jazyk anjela lebke kráľovnej
s rukami zviazanými na poranenom viniči;
technologické konfety kondorizujú rany

Do úderov srdca sa ti tlačí jašterica
Pomodliť sa, nech sa nedá na ústup
Pomodliť sa, nech sa neotočí
a nepočíta svojich mŕtvych

Pozostatky psa nájdu škáru medzi nárazmi vetra

Potom konečne prichádza očakávaný symbol, ktorý zostupuje
Videli sme Paríž, večnosť a revolver
Videli sme ťa vo výťahu, ó, Pane
Videli sme ťa nadávať na svojich synov a zmiest' hod kockami

A my tu opäť v jednej z tých zadymených uličiek
diskutujeme o Nerovi a juhoamerickom futbale
pre neznámych ľudí, ktorí napínajú uši pred tým, čo rozseknú
stratený raj spální

Pozostatky psa nájdu škáru medzi nárazmi vetra

Tigrovi sa nepodaril skok Nech príde rekviem
na náhodu zlomenín Príde anjel Keďže budú všetci mať
svojich pätnásť minút na starom kontinente Chladní
chvastúni, všade alkoholickí Leviatani s tučnými srdcami,
všade Katarakty horúcich kaňonov Predstavenie nevýslovných

požiadaviek, keď si princovia urobili obedňajšiu prestávku Príde
anjel Príde anjel Príde kvarteto futuristov
Príde stratený zafír všeobecnej teórie Príde anjel,
smieško a veštec Nech príde aj –

Pozostatky psa nájdu škáru medzi nárazmi vetra

Úryvok z knihy *Markíz Polnoc*, vydal Le Castor Astral v r. 2021

Predohra k nadmorskej výške a k vášni

Neskoro, to je zjavenie azúrovej oktávy,
rozpätie bodavých dún a bludiska pod výkrikmi hurá –

Neskoro, príliš veľa nocí v žilách si plní svoju prácu archivára,
nakoniec sme sa však vrátili

Karty nikdy neukážeme

14 Smejeme sa
z ostrých, nevratných listov
Smejeme sa a vrtíme
z dychu pre každého a pre nikoho

Vietor zrýchľuje svoju reč skokom do absurdna,
zem povzbudzuje
napredujúce chodidlo:

nebezpečenstvo naše orchestry neolúpe.

Úryvok z knihy *Markíz Polnoc*, vydavateľstvo Le Castor Astral, 2021.

I

Mám dojem, že tichá mudrovaním
prezrádzajú naše uznávania kadencií
bezútešné čaro odchodu

Mám dojem, že veľká lúčová guľa páli
ako ešte nikdy nemohol som to preložiť
a oči sa mi premieňajú na šafran

Mám dojem pieskovej ríše
zaľudnenej ohňovými slovami, v ktorých
robíme zárezy do trosiek

Mám dojem
búrky mrzí ma že to hovorím
odteraz máme pokročilý vek
zápasu zborených rajov

IV

Apači zo šachty a z ulíc
sa vracajú domov neskoro nad ránom
nevedia už ani vyrozprávať vlastný príbeh
o krčoch a kabalistických elektrinách
otupeným bosorákom z večierky

Myslia na autobusové a vlakové stanice
v ktorých ešte neplávali
s meškaním v dočasnej metamorfóze

(včelár však zvažuje nevýhody)

Apači zo šachty a z ulíc
vracajú sa domov za rána zaprieť jeho umenie
písať bojové a vášnivé
listy
bez toho, aby ich vôbec chceli poslať

Úryvky z knihy *Izba a zásobník*, vydavateľstvo L'angle mort, 2023.

Tieto podivné kabaly interpretujem proti sebe
tieňovým boxom v rieke sorgue v
kostýme virtuóz fiask
ohmatávam oslepenie v poslednej štvrtine
kalendár afektov
hať, ktorá mi barytonizuje v hrudníku

dôvod
tej pradávnej 25-ročnej modlitby

Vzal som si svoj podiel krčov & zápaliek
transverzálny predstih pred každým pohybom

Zvážil poludnie znamená čo ručí
ručí proti náreku veľmi starej Záhrady v púšti

Teraz tu však vulkanizujem & pripíjam si sám proti všetkým
snívam o ose
čo odchádza
nechať dozrieť svoje lásky v okolí stožiarov

Napredujeme vždy s
nožom villanelle medzi zubami
nadprirodzené revolvery nasmerované k stajniam zhonu

Hrám geniálne suity čo zničím
pre potešenie
z toho byť nepriateľom

Nadir/Zenit, pokračoval
Na sekundu môže byť chrámom
Bude dovolené vám patriť
keď sa veľmi staré klamstvá
stanú pravdami?

Dve piade slávy
ak nás objíme vykúpenie

Úryvok z knihy *Nadir*, vydavateľstvo Maelström, 2016 – 2019.
Z francúzskeho originálu preložila Silvia Majerská

*

At the crossroads of some terrifying virtualities,
the canopy clarinet
leads all its names,
brushes aside the moor of its disputes when
a glorious sabir spiteful alibi mist
strikes and crumbles the verb –
births are already collapsing.

*

So the puffing and panting beast runs aground,
lay down out on the boulevard
in place of the lamb
and the street lamps,
and the spotlights,
and a brand new time's watering hole firebrands,
drench the irradiated asphalt,
enlightening its full entry into desertion.

*

Already, down below, a hideousness in the lamp,
the regulars no longer fear the night,
the child reads of his future exploits in

the paraclete's palm –

but all the roles remain to be played,
the enemy, the god,
the brother, the dog,
and the fox caught in the headlights.

*

A long while they trampled furiously through
foul flesh-shaped alleys and
addictions to clockwork,
overly heavy last rites for miles,
sumptuous writings
of bone and blood,
unbearable meanings under their soles,

the triumph of immediacy
once again sabotaging
the work of the eye.

*

In the light of encounters and seclusions,
they offered their backlighting,
offered their
proud hells, those doctored stars,
confined to the kidneys of the angel of conflict, but

finally, the castles in the air,

from a overheated ointment
they will wear well the ancient tear and :
build castles in the air.

*

18 Leather first din -
he shoots the double and
gets back his meat
in the night rounds –
The now starving future
wears the face of a fetish.

*

It will take a lifetime to destroy it all,
wash away the songs and reveal the back room
of these mystical, scented ulcers –
even though they get sloshed
in a medieval rhythm
and still dream, tense,
on the psychotics' harmonica and
the prisoners' anger:
an arch, an alibi, the dawn serenade.

Translated by Tom Buron

all the poems are excerpts from:
La chambre et le barillet, Tom Buron, éditions L'Angle Mort, 2023

Juraj Buzalka
Slovensko/Slovakia

Sociálny antropológ na Univerzite Komen-
ského v Bratislave. Výskumne sa venuje
sociálnym a politickým hnutiam, politike
pamäti a náboženstva a transformácii vína.
Je autorom kníh *The Cultural Economy of
Protest in Postsocialist European Union*.
Village Fascists and their Rivals (London:
Routledge 2021), *Nation and Religion: The
Politics of Commemoration in South-East
Poland* (Münster: Lit 2007), *Slovenská ide-
ológia a kríza* (Bratislava: Kalligram 2012)
a *Postsedliaci: slovenský ľudový protest* (Bra-
tislava: Mamaš 2023).

Social anthropologist at Comenius University
in Bratislava, researches and teaches on so-
cial and political movements, politics of mem-
ory and religion, and wine transformations.
He is an author of *The Cultural Economy
of Protest in Postsocialist European Union*.
Village Fascists and their Rivals (London:
Routledge 2021), *Nation and Religion: The
Politics of Commemoration in South-East
Poland* (Münster: Lit 2007). He also authored
Slovenská ideológia a kríza (Bratislava:
Kalligram 2012) a *Postsedliaci: slovenský
ľudový protest* (Bratislava: Mamaš 2023).

19

Plagiát ako intimita štátu

Dvaja najvyšší slovenskí ústavní činitelia a minister školstva z troch rôznych koalíčných strán boli usvedčení z plagiátorstva. Kým diplomová práca ministra školstva z roku 2009 je pomerne bežný plagiát, pri ktorom možno uvažovať, do akej miery niektoré časti vypracoval sám, práca premiéra Igora Matoviča z roku 1998 obsahuje doslovný prepis častí dvoch kníh. Igorovi Matovičovi pravdepodobne napísal prácu sám školiteľ, ktorý vykradol samého seba. Premiér sa priznal, že prácu nepísal, bol obľúbencom už zosnulého profesora, ktorý ho školil, a priateľom jeho syna, ktorého sestra prácu napísala na dovolenke v Chorvátsku. Priateľ bol zároveň oponentom práce.

Podobne úprimný je aj prípad predsedu parlamentu. Boris Kollár si nepamätá obhajobu diplomovky v roku 2015, nevie, kto bol oponent, kto sedel v komisii. Stredoeurópska vysoká škola v Skalici teraz právom vyzerá ako darčeková služba na diplomy. Odhalenia o plagiátoch prác najvyšších činiteľov sa navyše objavili krátko po tom, ako sa aspirantka na funkciu splnomocnenkyne vlády pre rodinu a poslankyňa parlamentu splnomocňovania vzdala, okrem iného aj pre plagiát bakalárskej práce.

Zámerom tejto úvahy nie je posudzovať morálku. Na tú majú patent najmä občianske kruhy a seriózne médiá, ktoré upozornili na nutnosť vyvodzovať zodpovednosť „na európsky spôsob“. Nejde mi ani o kritiku univerzitného systému, ktorý umožnil vydávanie titulov „proti podpisu“. Neplánujem tiež riešiť význam formálneho vzdelania pre Borisa Kollára, ktorý magisterský diplom v podnikaní s lyžiarskymi vlekmi ani vo funkcii predsedu parlamentu nepotrebuje. Ani majiteľ strany obyčajných a nezávislých osobností na premiérovanie nemusel predkladať doklad o vzdelaní.

Zaujímá ma, ako je možné, že napriek potvrdeniam, že ústavní činitelia sú podvodníci, klamári, a po početných volaniach po vyvedení zodpovednosti a negatívnej odozve zo zahraničnej i domácej tlače sa nič dramatické nedeje. Impotentnosť témy plagiátov vidieť hoci aj na tom, že bývalí premiéri Fico a Pellegrini, ktorí de facto tvoria opozíciu, do nej nebúšia. Bolo by to iste smiešne, kázali by pritom vodu a pili víno, ale aspoň by mali pádny dôvod. Prečo teda plagiátorstvo nemá na Slovensku výbušnosť, ak oficiálna morálka odsudzuje krádež a klamstvo?

Možno začať hoci nedôverou k intelektuálom a intelektuálnej práci, ktorá je pre domáce pomery typická. Ráta sa množstvo žita v komore v prepočte na prepotené košele, nie nejaký diplom. Ved' ukradnúť myšlienku nie je ako ukradnúť sliepku. Keďže papier u nás zvyčajne nikdy nehovoril o kvalite dorábania žita, treba sa spoľahnúť na skúsenosť a známosti, ako kúpiť kvalitné zrno. Najmä keď profesori jadrovej fyziky podpisujú konšpiračné vyhlásenia, dekáni lekárstva potvrdzujú samozbitie študentky maďarskej národnosti a docenti práva kandidujú za fašistov, keďže aj také výkony odiplovaných otriasli Slovenskom.

Pred pár rokmi by sme vážali, do akej miery pripísať rozdiel medzi deklarovanou a každodennou morálkou totalitnému dedičstvu. Išlo najmä o to, že v totalite mal diplom len obmedzenú platnosť. Treba ho mať, ba ne jeden krajčír či stolár-komunista si ho po večeroch rád zabezpečil, ale nakoniec aj tak nerozhoduje diplom. Ak situáciu porovnáme s aktuálnym ruským či čínskym príbehom, znamená to, že keď moc napríklad rozhodne, že „koronavira net!“, tak to žiadny diplomovaný inteligent nevyvráti!

Z podobného súdka je aj dôvod, že politici sú huncúti, ktorí klamú z princípu svojho povolania. Kto by sa v tomto duchu tráпил glejtom na vzdelanie, keď tu bojujeme s koronou, o miliardy z Bruselu a proti návratu Fica, ako tvrdí premiér? Treba preformátovať debatu, veľ populistický grif. Možno potraty, téma ideálna hoci pre zakrytie zneužívania detí kňazmi, domáceho násillia či práv sexuálnych menšín, nech už nie sme stále pri nepodstatných dialhiciach, nemocniciach a pandémie.

Najpresnejšie vysvetlenie tolerancie klamstva a krádeže duševného vlastníctva však možno zhrnúť do výroku „na Slovensku je to tak!“. Odpoveď činiteľov v zmysle „nerušte nás, tu sme na stavbe“ potom v preklade znamená: dajte pokoj s tými hrami na transparentnosť, zodpovednosť a pravdu! Vieme, že sme stúpili do niečoho smradľavého, ale čo máme teraz zobrať kľúče od miešačky a odísť?

Treba pochopiť organizáciu moci a jej legitimitu vo vzťahu k oficiálnej verzii štátu, ktorého ideálov sa doslovne dovoľáva menšina pravdoláskarov, slniečkarov a snaživých žalobabov z prvého radu. Podľa harvardského antropológa Michaela Herzfelda ide v prípade kultúrnej intimity národného štátu o uznanie aspektov identity, ktoré sú považované z vonkajšieho hľadiska za nevhodné, avšak ktoré zároveň ponúkajú insiderom potvrdenie vzájomnej blízkosti a socializácie so zdrojmi moci spoločenstva. Inými slovami, ide o akúsi dialektickú formu fungovania štátu, ktorá sa síce opája ideálom demokratického vládnutia, avšak stojí hlavne na morálke každodennej blízkosti. V tom druhom priestore, chtiac-nechtiac, všetci spolupracujeme na stavbe a niekto má kľúče od miešačky. Aj pre idealistov, medzi ktorých patrí i autor tejto úvahy, však z poznania intimity slovenského štátu kľúčik zrnko nádeje. Taká priaznivá situácia na reformu školstva, aká vznikla vďaka uznaným ústavným plagiátorom, ešte na Slovensku nebola!

Naoise Dolan je írka spisovateľka z Dublinu. Vydala dva romány, *Vzrušujúce časy* (2020) a *Šťastný pár* (2023). Jej diela boli preložené do tridsiatich jazykov a nominované na prestížne ceny, napríklad Women's Prize, Cena Dylana Thomasa alebo Ocenenie Sunday Times pre mladých autorov. Žije v Berlíne.

Naoise Dolan is an Irish writer born in Dublin. She has published two novels, *Exciting Times* (2020) and *The Happy Couple* (2023). Her work has been translated into over thirty languages, and has been shortlisted and long listed for prizes including the Women's Prize, the Dylan Thomas Prize and the Sunday Times Young Writer of the Year Award. She lives in Berlin.

Julian

1

Júl 2016

Julian, môj známy a bankár, ma prvý raz pozval na obed v júli, v mesiaci, keď som dorazila do Hongkongu. Zabudla som, pri ktorom východe zo stanice sa stretávame, ale zavolať mi, že ma zbadal pred Kee Wah Bakery a mám ho tam počkať. Bolo dusno. Ľudia s kufrikmi klopkali cez turnikety ako chovné oslice. Z rozhlasu sa najprv kantonsky, potom mandarínsky a napokon hlasom britskej ženy ozvalo, že si pri nastupovaní máme dávať pozor. Cestou cez halu a na eskalátoroch sme sa rozprávali o tom, aký je Hongkong preplnený. Julian vyhlásil, že Londýn je pokojnejší, a ja som povedala, že aj Dublin. V reštaurácii položil svoj telefón na stôl obrazovkou dole, takže som to spravila tiež, akoby to aj pre mňa znamenalo profesionálnu obeť. S vedomím, že platiť bude on, som sa ho spýtala, či si dá vodu, no on už bral krčah a nalieval nám.

„V práci sa nezastavím,“ prehodil. „Polovicu času neviem, čo vlastne robím.“

Bankári to vraveli často. Čím viac vás presviedčali, že toho vedľa málo, tým viac toho vedeli a tým vyšší mali plat.

Spýtala som sa, kde žil pred príchodom do Hongkongu, a on povedal, že študoval históriu na Oxfordskej univerzite. Ľudia, ktorí chodili na Oxford, vám to prezradili, aj keď ste sa na to nepýtali. Potom, tak ako „všetci“, šiel do centra. „Ktorého mesta?“ Julian sa zamyslel, či ženy vedia žartovať, usúdil, že vieme, a zasmial sa. Utrúsila som, že nemám poňatia, kde skončím. Opýtal sa ma, koľko mám rokov, odvetila som, že som práve dovŕšila dvadsaťdva, a on mi oznámil, že som dieťa a prídem na to.

Zjedli sme svoje šaláty a on sa spýtal, či nateraz v Hongkongu s niekým randím. Povedala som, že ani nie, s pocitom, že slovo „nateraz“ v sebe nesie priveľa významov a mohol sa vyjadriť uvážlivejšie. V Írsku sa nechodí „randiť“, vysvetlila som. Dáte sa dokopy a časom k niečomu dospejete.

„Takže vravíš, že je to ako v Londýne,“ poznamenal Julian.

„Neviem,“ odvetila som. „Nikdy som tam nebola.“

„Nikdy si nebola v Londýne.“

„Nie.“

„Vôbec?“

„Nikdy,“ zopakovala som po dostatočne dlhej odmlke, aby som mu ulahodila predstavou, že som po jeho druhej otázke zatúžila túto skutočnosť o svojej osobnej minulosti zmeniť a veľmi ma mrzí, že sa mi to nepodarilo.

„Ava,“ hlesol, „to je neskutočné.“

„Prečo?“

„Lietadlom je to z Dublinu len kúsok.“

Tiež som bola zo seba sklamaná. Ani on nikdy nebol v Írsku, ale podotknúť, že aj tam je to lietadlom len kúsok, by bolo zbytočné.

Rozoberali sme správy. V FT sa dočítal, že mimopevninský renminbi klesol voči doláru. Ja som sa vedela podeliť len o toľko, že sa blíži tropická búrka. „Hej,“ pritakal, „Mirinae.“

A týždeň po nej tajfún.“ Zhodli sme sa, že žijeme vo vzrušujúcich časoch. Obe búrky prišli. Bez ohľadu na to sme aj naďalej chodili na spoločné obedy. „Som rád, že sme priatelia,“ skonštatoval a mne neprináležalo opravovať absolventa Oxfordskej univerzity. Domnievala som sa, že zo mňa čas strávený s ním spraví múdrejšieho človeka alebo ma minimálne pripraví na rozoberanie mien a indexov s vážnymi ľuďmi, s ktorými sa v priebehu svojho dospelého života stretnem. Sadli sme si. Mne sa páčili jeho peniaze a jemu sa páčilo, ako ľahko na mňa nimi urobil dojem.

Preložila Ivana Cingelová

Julian

I
July 2016

My banker friend Julian first took me far lunch in July, the month I arrived in Hong Kong. I'd forgotten which exit of the station we were meeting at, but he called saying he saw me outside Kee Wah Bakery and to wait there. It was humid. Briefcase-bearers clopped out of tumstiles like breedingjennets. The tannoy blared out husky Cantonese, Mandarin like a bell, and then a British woman saying please mind the gap.

Through the concourse and up the escalators, we talked about how crowded Hong Kong was. Julian said London was calmer, and I said Dublin was, tao. At the restaurant he put his phone face-down on the table, so I did the same, as if far me, tao, this represented a professional sacrifice. Mindful he'd be paying, I asked if he'd like water - but while I was asking, he took the jug and poured.

'Work's busy,' he said. 'I barely know what the hell I'm doing.'

Bankers often said that. The less knowledge they professed, the more they knew and the higher their salary.

I asked where he'd lived before Hong Kong, and he said he'd read history at Oxford. People who'd gone to

3

Oxford would tell you so even when it wasn't the question. Then, like 'everyone', he'd gone to the City. 'Which city?' I said. Julian assessed whether women made jokes, decided we did, and laughed. I said I didn't know where I'd end up. He asked how old I was, I said I'd just turned twenty-two, and he told me I was a baby and I'd figure it out.

We ate our salads and he asked if I'd dated in Hong Kong yet. I said not really, feeling 'yet' did contradictory things as an adverb and there were more judicious choices he could have made. In Ireland, I said, you didn't 'date'. You hooked up, and after a while you came to an understanding.

Julian said: 'So you're saying it's like London.'

'I don't know,' I said. 'I've never been.' 'You've "never been" to London.' 'No.' 'Ever?'

'Never,' I said, pausing long enough to satisfy him that I'd tried to change this fact about my personal history upon his second query and was very sorry I'd failed.

'Ava,' he said, 'that's incredible.' 'Why?'

'It's such a short flight from Dublin.'

I was disappointed in me, too. He'd never been to Ireland, but it would have been redundant to tell him it was also a short flight that way.

We discussed headlines. He'd read in the FT that the offshore renminbi was down against the dollar. The one piece of news I could offer was that a tropical storm was coming. 'Yes,' he said, 'Mirinae. And a typhoon the week after.' We agreed it was an exciting time to be alive.

26 Vyštudovala odbor slovenský jazyk a literatúra na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity. Debutovala zbierkou poviedok *Usadenina* (2013), ktorá ako rukopis vyhrala v súťaži Debut 2011 a po vydaní zvíťazila v ankete Debut roka. Niektoré poviedky z knihy *Usadenina* boli preložené do nemčiny, angličtiny, srbčiny, hindi. Novela *Bordeline* (2014) sa stala predlohou pre rovnomennú inscenáciu divadla Stoka a pražského divadla Nekroteatro. V roku 2016 vydala knihu *Barbora, boch & katarzia*, ktorá bola nominovaná na cenu Anasoft litera 2017; získala Cenu René Anasoft litera gymnazistov a bola nominovaná na Cenu Jána Johanidesa za najlepšiu prozaickú knihu autora do 35 rokov. Text v preklade do českého jazyka pod názvom *Barbora, buch a katarze* (2018) vydalo vydavateľstvo Protimluv, v preklade do nemeckého jazyka vydavateľstvo Drava pod názvom *Barbora, Himmelherrgott & Katharsis*. Preklady častí z knihy boli publikované časopisecky v Maďarsku a dramatiizované v slovinskom rozhlase. V roku 2020 vyšla komiksovo-poviedková kniha *Eklektik Bastard*, ktorá bola nominovaná na cenu Anasoft litera, získala cenu Panta Rhei Awards a Cenu Nadácie Tatra banky. Bola preložená do českého jazyka a vydaná nakladateľstvom Argo v roku 2022. Jej zatiaľ posledná kniha *Babička*© (2023) je nominovaná na cenu Anasoft litera, pripravuje sa preklad do češtiny a taliančiny.

Graduated from the Department of Slovak Language and Literature at FF PU. She made her debut with the collection of short stories *Usadenina* (2013), which as a manuscript won the Debut 2011 competition and, after its publication, won the Debut of the Year. Some short stories from the book *Usadenina* have been translated into German, English, Serbian, Hindi. The second book *Bordeline* (2014) became a model for the Stoka Theater and the Nekroteatro Theater in Prague. In 2016, she published the book *Barbora, boch & katarzia*, which was nominated for the Anasoft litera 2017 award; won the René Anasoft high school letter and was nominated for the Ján Johanides Prize for the best prose book by an author under the age of 35. The text translated into Czech under the name *Barbora, buch a katarze* (2018) was published by the publishing house Protimluv, in translation into German the publishing house Drava under the name *Barbora, Himmelherrgott & Katharsis*. Translations of parts of the book were published in magazines in Hungary and dramatized on the Slovenian radio. In 2020, the comics-short stories book *Eklektik Bastard* was published, which was nominated for the Anasoft litera award, won the Panta rhei awards and the Tatrabanka award. It was translated into Czech and published by Argo in 2022. Her last book *Babička*© (2023) is nominated for the Anasoft litera award, a translation into Czech and Italian is being prepared.

Vo všedné dni ma sused Galamboš budí o 7:30 odrhovačkami od Skončili jsme jasná zpráva cez výber z tvorby Karola Duchoňa až po A okolo Levoči. Playlist skladá podľa svojho aktuálneho emočného rozpoloženia, tipla by som, ale konštanta je, že zakaždým vypeckuje. A má fakt dobrú aparatúru. Dnes je už osem a furt nič, už z toho je jasné, že je nejaký špeciálny deň, buď nedeľa, alebo štátny sviatok, alebo Vianoce, alebo sa Galamboš ožral včera. Jak jeden človek vôbec môže štandardne vstávať o 7:30? Však to je pre jedinca, čo sa strieska denne – takže mňa – hlboká noc.

O pol deviatej Galamboš na plné bomby zadrie Zvonky štěstí. Jaaaaj, tak nespil sa, Vianoce sú! Špecifikum Galambošovho playlistu je, že furt v daný deň pozostáva z jedinej loopnutej skladby, takže keď po sedemnásty raz počujem toto ráňko Zvonky, mám chuť zísť o poschodie nižšie k jeho zvonku a strčiť mu tam zápalku, jak sa to robilo za detstva. Lenže detstvo dávno pominulo, vtedy ešte Vianoce i zápalky mali nejakú relevanciu, teraz už je to len deň donášky sviatočného menu – takže ostrokyslej a kuracích kúskov s rezankami z bistra Panda –, lebo načo by si človek sám pre seba výpravne varil kapustnicu, keď potom by ju musel ešte tri dni jesť, a to už komu sa chce, tri dni jesť kapustnicu. Ešte by to malo možno zmysel, keby som včera bola schopná ísť na trh a kúpiť aspoň domácu kapustu, ale kde ja som mohla ísť kúpiť kapustu, keď od štvrtej som sedela v krčme a o ôsmej som už bola spitá jak Mojsej v lepších časoch. Ja viem, že dáma by nemala piť pred siedmou či koľkou, ale môžem ja kašľať, kedy by mala dáma piť, keď vonku je tma od štvrtej. Tma – ožeriem sa, ne? Ani mi diplom z vysokej školy netreba na to, aby som chápala také elementárne súvislosti. A to zas – niežeby som ten diplom nemala, hej? Ale tak... z Prešovskej univerzity, no. Čiže kapusta nič, ale zas som ako vysokoškolský vzdelaný človek na iné vymakané veci prišla. Napríklad, že ako sa dá beztretno, úplne legitímne piť už pred obedom. To je strašne sofistikovaný koncept, na to som hrdá. Nevie, či také poznatky sa dajú patentovať, ale keby hej, i tak by som si nedala, lebo mám ja času chodiť po patentových úradoch? No ale k veci. Ja mám rada tie programy pre dôchodcov vo filharmónii a v SND. Operety v predpoludňajších hodinách. Tam furt dačo pijú v tých operetkách, ma to dráždi, tak si musím dať potom vždy v posteli dajaký sekt, keď sa vrátim, a rozjímam nad primitívnym dejom. Ale na to mi nikto nič nemôže povedať, lebo to si dávam po kultúrnom zážitku, jak to robia intelektuáli! A ešte aj toľko noblesy mám, že nechodím na večerné premiéry ani na vernisáže vyslopávať víno zadarmo, lebo to nemá nijakú úroveň. Alkoholik na úrovni zásadne pije za vlastné, to si poznamenajte. Druhá vec je, že väčšinou som v časoch začiatkov večerných predstavení a výstav už tak pod obraz, že mám vernisáž vlastnú v hlave. Pod obraz – vernisáž, chápete? Dobré, nie? I to som spitá vymyslela! A dneska napríklad sú Vianoce, takže to človek ani nepotrebuje dajaké výhovorky a môže slopať od rána. Obzvlášť, keď ten kretén už štyridsiaty raz púšťa priblblé Zvonky. Mám rada Vianoce.

Mám chuť vypeckovať nejaký metal, nech Galamboša porazí. Ale nestihnem to zrealizovať, lebo klope mi suseda. Že či nemám droždie. Kukám na ňu, jak keby pýtala gram kokaínu. Ja akože všeličo mám. V mojej domácnosti nikdy nechýba toaletný, káva, cigarety, alkohol a tiamín. Dokonca aj chleba mám niekedy. Ale droždie prisámbohu ne. To je sortiment z inej galaxie, ktorý keby som dakedy kúpila, sa zamyslím tuho nad svojím životom. Lenže suseda

má 74 a je po infarkte, jej to musím nejako citlivo vysvetliť. No ale jak sa citlivo vysvetľuje dôchodcom, že nemáte droždie? Bože. Ešte len ráno je, už somariny. Zas na druhej strane, nemôžem sa na susedu hnevať, ona žije sama, ja sama, máme spoločnú chodbičku a dole spoločného Galamboša, čo neomylné značí, že ona je tiež chudera od rána atakovaná Zvonkami. Snažím sa vžiť do pozície starej pani, čo má kreténa suseda. Čo by som robila? Asi by som sa chcela ukludniť. A ubezpečiť sa, že nie všetci susedia sú kreténi. Tak by som zazvonila najbližšiemu a popýtala dajakú somarinu. Ale tak musela si akurát droždie vymyslieť? Keby kávu. Ale ona asi ani nemôže kávu, po infarkte. No keďže mám tú vysokú školu vyštudovanú, dlho netrvalo a prišla som na to, ako vybabrať s touto prekérnou situáciou. Hovorím susede, že síce droždie nemám, ale dobre, že zazvonila, lebo ja som ju tiež chcela poprosiť o niečo, a síce, že či nemá víno, lebo mi treba do varenia. Suseda s nadšením, že interakcia s nekreténskym susedom – hoc aj nie podľa jej predstáv, ale predsa – prebehla, vojde do bytu a o chvíľu sa vracia s fľaškou hnusného vínka, čo sa predáva na spodných regáloch v Tesco. Ja prichádzam k lacnému vínu, suseda k dobrému pocitu, win-win, všetci sme šťastní, tak to má byť na Vianoce! Ešte ten dole keby vypol hudbu. Ja aj suseda spokojne odchádzame do svojich domácností. Možno ja kus spokojnejšie. Milujem Vianoce.

O jedenástej mi zo susedkinho sladkého vínka zvyšuje asi deci, rozmýšľam, či si ešte nepospím, ale asi je to blbosť, lebo potom budem mať ránko o tretej poobede a to už je len hodinu vidno, debilný zimný čas. Ak je niečo likvidačné pre alkoholika, nie je to alkohol. Je to zimný čas. To si poznamenajte.

28 Vyhodnocujem, že lepšie bude dať si kávu, však aj tak by som asi nezaspala a začala by som si púšťať z youtube hypnotické nahrávky na spanie. Nevieť úplne, či je dobrý nápad pokúšať sa spíť zaspáť v hypnóze, to by sa nemuselo dobre skončiť. Pre Galamboša určite nie. A vôbec, somarina celá, čo budem doma sedieť, však Vianoce sú, idem von.

Von (takže krčma): Štandardná zostava, samá sloпка, pätnásty raz tento týždeň tliachanice o dotáciách a grantoch, úvod debaty pri proseccu klasicky: neopijeme sa, dám si deci, opiješ sa dnes zas jak prasa?, nemám ten dojem a podobné prúpovídky, strih o tri hodiny, všetci strieskaní jak... ja. Premúdreté rozpravy o politike a že jak je tu nahovno všetko, v zapľuvanej krčme sa opúšťame, počúvame pesničky a nadávame na systém, také my máme problémy, ale moja mladosť a sviežosť tu vytŕča, ja som okej, ja som tu kvetinka v záplave stareckej buriny, krásny kontrast; to Vavro sedí zvyčajne sám doma v depresii, v päť rokov nepovysávanom byte, zato s vyčisteným sporákom, zaoberá sa myšlienkou, či si ísť kúpiť na pumpu vodku, alebo do Delie, také on má problémy. Ja mám aktuálne ten problém, že nikto neakceptuje môjho Bowieho zo sedemdesiatych rokov. Ach, umelci, ešte ste tam nedospeli, starí chreni, keby ste bývali nad Galambošom, by ste videli, čo je hudba! A vôbec, vy kedy ste boli naposledy vo filharmónii?!

Nechám tu dôchodcov púšťať lepšiu hudbu – podľa nich – a debatovať o počasí. Asi na takej úrovni, že: Nevieš, jak má byť zajtra? Mínus dva až sedem hlásia. No prosím vás! Nevídané! Tak takú predpoveď by som vedela dať aj ja. Zrazu Vavro: „Táto pani v okne! Vidíš tú starú pani v okne? To ja som mal byť teraz v tom okne!“ Hej, tak mal si byť, ale nie si. Pani v okne umýva na Vianoce, na samé Vianoce o pol štvrtej poobede okno, normálne so stierkou! To už kto bude okná umývať na Vianoce? Vôbec – v zime? Vôbec – to načo je taká činnosť, umývať okná? Jak to aj napadne niekomu? To stopercent sú abstinenti.

No a v tej chvíli, keď ma pojme táto filozofická dumka, si aj položiť zásadnú otázku: Prečo ja tu vôbec s prepitými starcami sedím? Čo ja to vôbec za život vediem, pre božie rany? A kedy som naposledy jedla? A tá Panda vôbec dnes donáša? Lebo keď nie, tak som dobre v prdeli.

Po ďalšom litri dostanem geniálny nápad, že ozvem sa jednému takému, čo ma pozýval minulý rok na vianočnú večeru. Možno je to ešte aktuálne. I keď som mu vtedy pred tým rokom na to pozvanie vykričala, že ma nemá obmedzovať, keď ja chcem tráviť večer po svojom, ja som slobodný človek, a keď sa chcem večer stretnúť s priateľmi (spiť sa s partiou alkoholikov), je to moja vec. Ale keďže tento rok sa partia zdemolovala, skôr než prišiel večer, a mňa pojala panika, že nemám čo jesť... a vôbec, že čo doma, tam Galambošove pesničky budem počúvať? To neni pekná vízia večera. Nie, nie, žiadna Panda tohto roku, pekne sa dám do gala, pôjdem s tým, jak sa volá, ani neviem, to je jedno, na opulentnú večeru, dáme si prasacie stehná na rebarbore preliate cesnakovým výpečkom či akou mäťovou somarinou; užijem si to, jój, prosečko si dám k večeri, však ja nešoférujem, ja ani vodičák nemám; keď žena nemá vodičák, určite je alkoholička, to si poznamenajte. Ale hedonistka je peknejší výraz na to, ja osobne preferujem tento termín, aj to lepšie znie, že ahoj, ja som hedonistka, než ahoj, ja som alkoholička. Aj keď – raz som sa uviedla o tretej ráno v hajzloch pri Priore, z ktorých spravili krčmu, vetou: „Ahoj, ja som gerontofilka a ty si kto?“ a dosť veľký úspech to malo.

No nič, večera vianočná bude, potliapem mu tam o dajakých neštandardných praktikách alebo čo, to sú také vďačné témy, pri takej téme starý chren rád zaplatí za večeru krásnej mladej sviežej peknej dáme v podpätkoch; len aby som si nohu nezlomila, pamätám – hoc je to výnimočný jav, ale hej, pamätám –, jak som sa strepala raz v zime na chodník, keď som sa snažila nastúpiť do taxíka, a to ma z oboch strán podopierali nejakí amanti. Som sa síce elegantne vyhovorila na zľadovateľy chodník, ale i tak, no. Sa už potom neozval. Ani jeden. Je také príslovie, že prvý dojem dvakrát neurobíš. Ale niekedy stačí aj posledný dojem urobiť raz.

Silvester

Bol to taký nudný sídliskový ohňostroj, taký, že vlastne nič, ľudia z bytoviek hádzali prskavky a petardy a efekt bol úmerný investícii, čiže chabý, niežeby som ja niekedy v živote investovala do prskaviek a podobných blbostí, ale keby už som sa na to podujala, to by inak vyzeralo, lebo ja som taká; už keď, tak buď veľká šupa, alebo nič. Ja som bola odjakživa čiernobiela, prakticky vždy vo všetkom, ale priznala som si to, až keď som mala asi dvadsaťosem, alebo možno aj tridsať, dobre, nalejme si čistého vína, povedala som si vtedy, naliala z akéhosi tokajského patoku a priznala sama pred sebou vlastnú čiernobielosť. Teraz by som povedala: nalejme si čistého proteínu, lebo je Silvester a ja som si predsavzala, hoci veľmi dobre viem, ako to zvykne dopadať s mojimi predsavzatiami, no i tak som si predsavzala, že prestanem piť, fajčiť, začnem cvičiť a viesť normálny vzťahový život, čo by bolo aj pekné, keby som nemala tridsaťšesť a keby som v skutočnosti vlastne nemala rada ohňostroje. Mám, veľmi mám, však je to také pekné celé, farebné, len sa to hanbím priznať, lebo ako dnes jeden zrelý, inteligentný človek s vkusom, ak chce pôsobiť zrelo, inteligentne a vkusne, môže povedať,

že sa mu páčia ohňostroje. Ani že chodím na tie predpoludňajšie operetky pre dôchodcov nikomu nemôžem povedať, nieto ešte ohňostroje. V princípe chápem, že prečo by sa mal niekto z konca roka radowať spôsobom, ktorý stresuje zvieratká, ale tak môžem ja za to, že potrebujem farebné delobuchy do tej mojej čiernobielych? Veď buď je to veľká šupa, alebo nič. Keď šupa, tak ohňostroje, keď nič, tak – nič. Milujem ohňostroje, operetky, starých ujev aj staré tety. Predsavzatie dopadlo presne tak, ako sa dalo očakávať, povedala som si, že od zajtra, a vyčapala dve fľaše nejakého zabudnutého červeného, ktoré za normálnych okolností nepijem, lebo mi farbí zuby. Delobuchy, ohňostroje. Ráno vstávam na obed a skutočne sa veľmi komicky pokúšam cvičiť, Galamboš si znova peckuje hudbu a mňa to vyrušuje, celkovo som taká nejaká nevrá, nespokojná, ak nepoviem priamo, že nasraná; nasraná na seba, že sa v prvý deň nového roka budím s opicou a nechutnou červenovínovosťou na zuboch, nasraná na počasie, lebo keby aspoň snežilo, ale je iba hnusne, nasraná na dedlajny, zavreté obchody, zle kúriace radiátory, nedostatok inšpirácie a blbý program v telke, ktorú ani nemám, ale serie ma už len tá predstava, že keby som ju mala, bol by v nej blbý program.

Nový rok

Predavač v Delii si o mne nepochybne myslí, že som šlapka. Aj že som alkoholička, ale to aj naozaj som. Druhého januára kupujem cigarety a víno, pozerá sa na mňa, ako keby som dva dni po Silvestri kupovala zmrzlinu. Nevie, načo tu má ten sortiment, keď potom ľudí odsudzuje pohľadom, že si ho kupujú. Vôbec s predavačom z Delie mám zvláštny vzťah. Že som šlapka si myslí preto, lebo som mu raz spítá vliezla do predajne minútu pred záverečnou, ukecala ho, nech mi predá prosecco, hoc už mal zavretú kasu, a potom ho volala k sebe do bytu na prosecco. Povedal, že je autom. Už ani predavača v Delii neviem zbaliť. Na druhej strane, potom sa sám pýtal, že kedy dáme to prosecco, keď som tam o pár dní bola kupovať cigarety. Vtedy som mu aj neobozretne povedala, že ja pracujem v noci, čo je aj pravda, len ktovie, ako si to on vyložil, lebo pri ďalšej mojej návšteve sa už neopýtal nič. To je tak s tými predavačmi, kebabármi, stánkarmi, dentálnymi hygienikmi. Najprv hihahaha, človek im úprimne odpovie, a potom sa už nepýtajú, hrajú sa na seriózných.

Pamätám sa na svoj prvý kontakt s ľuďmi dlhodobo zamestnanými v službách, mala som asi sedemnášť, brigádovala som v kuchyni nejakej smíchovskej zaplývanej herňo-krčmo-reštaurácie v Prahe, bývala niekde v Holešoviciach v pivničných priestoroch s ďalšími siedmimi ľuďmi, vtedy ešte ani metro do Holešovic nebolo, musela som trikrát prestupovať, kým som sa dostala do herňo-krčmo-reštaurácie, v ktorej náplňou mojej práce bolo dvanásť hodín škrabať zemiaky a robiť všetko, čo sa odo mňa chce, takže umývať záchody, utierať zvratky po štamgastoch aj neštamgastoch, drhnúť kuchyňu, počúvať sprosté reči tlstých spotených kuchárov, pchať sa do riti prevádzkarke. Toto jediné som nikdy nevedela, ale nechala ma tam, lebo som makala. Raz mi dala vyčistiť nejaké sto rokov neumyté kachličky v miestnosti, ktorá slúžila ako sklad a v ktorej sa asi nikdy nevetralo. Mala dojem, že mám priveľa času medzi obedmi a večerami. Keď tam po niekoľkých hodinách vošla skontrolovať, či len nesedím na zadku, takmer omdlela, že ako sa mi to podarilo takto vyčistiť. Nevedela, že som čiernobiely pedant a budem tú stenu drhnúť, až kým nebude z čiernej biela. V jej pohľade

som dokonca zaznamenala čosi ako rešpekt, hoci to bola čistokrvná krava s vyperoxidovanými vlasmi, namachlenou papuľou, arogantným vystupovaním a ľudí ako ja považovala za odpad. Ani som sa za to na ňu nehnevla, jej mentálne kapacity na prvý pohľad zďaleka neboli také vysoké ako jej podpätky. Sú takí ľudia. Ale aj iní ľudia sú.

Neviem, prečo si na toto všetko spomínam idúc z Delie. Nevie, prečo som predavačovi nepovedala, že pracujem v noci nie preto, že som šlapka, ale preto, lebo píšem knižky. Asi zato som mu to nepovedala, že mi je jedno, čo si o mne predavač myslí. Asi zato mi je to jedno, že s ním nechcem nič mať. Aj vtedy v noci som sa chcela iba porozprávať. Celý život sa chcem iba s niekým porozprávať.

Tretí január

„Len čakám na niekoho, kto bude akceptovať môj alkoholizmus, pretože ja bez svojho alkoholizmu nechcem žiť. Nieže neviem, nechcem,“ hovorím predavačovi v Delii. Pravdepodobne som už dobre nadratá, i keď v tej chvíli o tom takto vôbec neuvažujem, svoj stav ešte nevnímam ako poľutovaniahodný, to budem až ráno, teraz sa, naopak, cítim ako najzaujímavejší človek na planéte. Predavač v Delii nadvihuje obočie, super, tu ťa dnes už každý bude posudzovať, či si dostatočne sofistikovaná a dostatočne triezva a či sa dostatočne zaoberáš celospoločenskou situáciou a či dobrú hudbu počúvaš. A treba tebe toto, vysvetľovať kadejakým predavačom, že ty máš aj cit pre Chopina a opery, ale aj pankáčinu si niekedy musíš dať a aj Philla Colinsa, lebo keď si nedáš, ti prepne? Ale ani nie o to ide, že by ti preplo, no nie si to ty, keď si zakazuješ počúvať, čo sama chceš, len aby si vyzerala peknejšie pred svetom. Do hája, nechcem vyzeráť peknejšie pred svetom. Svet nech skúsi vyzeráť peknejšie pred mnou! „A vy myslíte, že ja som od detstva používala vulgárnu lexiku? No nie, piči, ja som pekne krásne vyštudovala vysokú školu s tým pocitom, že vulgarizmy zahodno použiť len v citácii. A bol to môj pocit? Nie, bol to taký akademický pocit. Taký, že len sa nestretni sama so sebou, a už keď, hlavne to nikdy nikomu nedaj najavo, kto skutočne si. Všetko sa dá povedať premúdrejšími slovami, vyjadriť zložitými syntaktickými konštrukciami a zahrať manipulatívnymi etudkami, len nech je to čím menej zrozumiteľné podľa možnosti. Nemyslíte si, že ja som nechcela byť zdravý abstinent alebo čo,“ vravím predavačovi v Delii a otváram prosecco priamo tam, v Delii. „Podľa vás mňa to baví, keď mi dvadsaťročná soplaňa povie – ale veď to je dobré, vyzeráť na svoj vek? No povieme si o pätnásť rokov, moja zlatá. Ja som s ňou ani nechcela spať, ale po tejto vete som už musela. Viete, to je také moje špecifikum toto – muži ma zaujímajú starší, ženy mladšie. Ale výrazne. Jedno aj druhé. Ja som sa snažila viesť normálny život, nemyslíte si, že nie. Akože podľa vás ja nevidím, jak mi to jebe obličky, ten chlast? Budím sa každý deň spuchnutá a je to stále ťažšie zakryť. Viete, čo je ešte horšie než to zakryť? Že to musím zakryvať.“

Na prelome marca a apríla

Neviem, kedy sa to stalo, zrazu je jar, možno už takmer leto, ležíme na terase, slnko zapadá, nad hlavami nám lietajú vtáky a lietadlá, mám rád lietadlá, povieš zrazu, iba tak, bez kontextu, ale aký tu už len kontext, lietadlo letí, ty ho vidíš, potom to povieš, ja si to zapamätám. Teda... zapamätám. Zapíšem si to, lebo nezapamätala by som si nič, všetko si musím zapisovať, mozgové bunky mi odumierajú, Moleskiny sú moja pamäť, mama, kamaráti, moje telo a ty; ty, čo si tiež nepamätáš nič, ale mne vždy niečo zapamätáš; zapamätaj mi, ako som Mile v dedinke pri Zadare vypila Aperol, zapamätaj mi, že som kedysi bola dobré dievča, zapamätaj mi, ako ma Kamil, najúspešnejší košický žid, pozval na whisky, zapamätaj mi pizzu v daždi, zapamätaj mi, ako som ti s mokrými vlasmi vravela, že On ma vždy bude mať rád, zapamätaj mi, ako sme potom šli po ulici a ty si povedal veď pod' ku mne a ako som šla a čo sa potom stalo, seba mi zapamätaj, zapamätaj mi to, Juraj, ty, s najhoršou pamäťou na svete. Hneď po mojej. Zapamätaj mi, ako som si vtedy zahryzla do toho nádoru, o ktorom si ani nevedel. Zapamätaj mi, že mám rada víno, západy slnka v dedinke pri Zadare, operné árie, more, airwaves extreme žuvačky, vtáky nad plážou v Las Salinas, zapamätaj mi, že milujem rýchlu chôdzu, dobrú obuv, škaredé lacné gačky, zapamätaj mi, že neznášam vyhadzovanie jedla, externé harddisky, dažďovky, vietor a jačmeň v oku. Zapamätaj mi toto všetko, kým pôjdem na to liečenie.

32

Leto

Leto zmizlo. Leto nebolo. Leto si mi nezapamätal.

Jeseň

Nevieš, v ktorom si meste, život ti ide rýchlo a v rýchlom slede sa menia aj obrazy na stenách, ani jedna z tých stien nie je tvoja, nevieš, či vlastne tento život je tvoj, v jednu noc hľadáš na abstraktnú malbu na nejakom airbnb na Letnej v Prahe, potom si znova u Mily v Chorvátsku a potom v Českých Budějoviciach, a potom v Rožňave, ideš zo slnka do dažďa a z dažďa do snehu a znova do slnka, Bari, Kysak, Prešov, Košice, Bratislava, veľa ľudí, emócií, bytov, hotelov, rozhovorov, jedla, pitia, nič nestíhaš zavnímať, nieto ešte spracovať, ideš na baterky, vybité baterky, veľmi vybité baterky, prebudíš sa v Catanii vedľa nejakého človeka, vieš, ako sa volá, vieš, kto to je, ale v hlave sa ti aj tak zmixuje s úplne iným človekom, pri ktorom si sa nedávno zobudila v Rožňave, a nebol to Juraj, pri ktorom si sa tam zobudila úplne inokedy a on hneď potom utiekol, v poslednom čase od teba vlastne každý len uteká, ale to nie je tebou, to je tým výberom ľudí, ktorých si pustíš do srdca a do posteľe, a potom nevieš, v ktorom si meste. Neješ. Krevety si kúpiš na trhu, aj uvariš, aj odfoťíš na instagramy, ale nezješ. Absolvuješ niekoľko čudných a zbytočných telefonátov, hoci ty nikdy netelefonuješ. Púšťaš si System of a Down, hoci to nikdy nerobíš. Bolí ťa srdce, ale tváriš sa, že si nad vecou, hoci to nikdy nerobíš. A ani vlastne netušíš, že čo je tá „vec“, nad ktorou tak úspešne si.

Vždy keď si na letisku, zadarmo sa neparfumuješ niekde v duty free zóne, vždy si vyberieš náhodne hocijakú značku a hocijaký flakónik, aby si to v lietadle ani náhodou nebola ani trochu ty. Všetky parfumy, čo sa ti kedy hodili, z nejakých príčin prestali vyrábať vždy presne vtedy, keď si nadobudla pocit, že sa ti hodia. Možno ti to vesmír celý čas naznačuje, že veď len bud' sebou a kašli už na tie hry a masky, ale v momente, keď na ne začneš kašľať, sa ti zakaždým na hlavu zosype ten tvoj vlastný, skutočný, autentický pach, ktorý potom musíš prekryť kadejakými cudzími svetrami, podpazušíami, prirodzeniami, chlpmi a kadečím možným; čímkoľvek, len aby si nemusela cítiť samu seba, svoj vlastný pach, preto máš plnú skriňu cudzích tričiek a košiel, preto v nich spávaš a preto, aj keď sú už stokrát vypraté, cítiš z nich ich majiteľov, lebo nie si majiteľkou seba samej. A ani nikdy nebudeš, kým tvoj život bude stáť na cudzích pachoch, odevoch a objatiach.

Nie je to niečo, čo by si chcela alebo potrebovala. Proste sa to len tak stane. Ležíš s ním v posteli a je úplne jedno, či to bol len sex, alebo ťa pekne pomiloval. Ležíš vedľa neho a v jednej chvíli sa ti v hlave zjaví myšlienka, že mu musíš nos zaboriť do podpazušia, proste musíš, a v tej chvíli, keď to urobíš, už sa nevieš ovládať, už ťa to pohltí bez ohľadu na to, či ti ten pot vonia alebo nie, s momentom zaborenia sa strácaš súdnosť, strácaš objektivitu, strácaš názor, strácaš samu seba, strácaš kontrolu, potom sa veci dejú už úplne mimo teba, potom už len si, ale nie tak, ako by si chcela byť, tvoja závislosť od cudzích pachov je iritujúca, miestami možno až nechutná, stokrát v živote si si vravela, že to nesmieš urobiť, nesmieš ho ovoňať a vdýchnuť do seba, veľmi dobre vieš, že to nemáš robiť, ale aj tak to vždy urobíš a potom už ti niet pomoci, potom sa opíjaš a plačeš, potom spávaš s tričkami košielami šálmi čiapkami, čo si si vydrankala, a oni ti ich vždy nechajú, zakaždým ti ich nechajú, lebo im ťa príde ľúto alebo sa ťa skrátka len chcú zbaviť. Dávajú ti odevy, byty, peniaze, sľuby; čokoľvek, len aby sa ťa zbavili, a ty potom počúvaš tristné pesničky a myslíš na nich, ale nepíšeš im, lebo vieš, že takých je ešte milión na svete, celú svoju garderóbu si z nich môžeš vyskladať, na tom nezáleží, nikdy na tom nezáležalo a ani nikdy nebude, kým nepôjdeš na to liečenie.

33

Bálint Harcos
Maďarsko/Hungary

34 Básnik, spisovateľ, autor kníh pre deti. Narodil sa v roku 1967 v Budapešti. Od svojich 21 rokov publikuje poéziu, prózu, ale aj eseje, štúdie, fejtóny a literárne preklady. Debutoval v roku 2002 knihou *Harcos Bálint Összes*, potom nasledovala *Naiv Növény* (Naivná rastlina), kniha, ktorá získala Cenu Sándora Bródy za najlepší prozaický debut. Kniha bola preložená do nemčiny a češtiny (vydal Protimlív). Aj jeho ďalšie prozaické a básnické texty boli preložené do angličtiny, slovenčiny, nemčiny a ruštiny. Po desaťročnej pauze vydal prvú knihu pre deti. Odvtedy vo vydavateľstve Pagony vydal 18 detských kníh, mnohé z nich poslúžili ako podklady pre ďalšie spracovania (krátke filmy, divadelné hry, komorná hudba, bábkové divadlo, performancie...). Veršovaná rozprávka *A boszorkánycica* (Čarodejnícke mačiatko, 2018) získala v Maďarsku ocenenie Detská kniha desaťročia. Vznikla aj rovnomená skladba pre symfonický orchester s textami z knihy, premiéru mala tento rok v Debrecíne. Preklady detských kníh mu vyšli aj v čínštine a vo francúzštine. Tento rok mu vo vydavateľstve Protimlív vychádza český preklad detskej knihy *A halandzsarablók*. Najnovšia rozprávková kniha *Sindibád* (2024) vychádza z pôvodného textu *Tisíc a jedna noc*. Minulý rok po sedemnástočnej pauze vydal básnickú knihu *SZÉRIA* (Séria), z ktorej pochádza aj úryvok.

Poet, writer, children's author, born in 1976 in Budapest, Hungary. He has been publishing poetry and prose since the age of twenty-one, but also essays, studies, feuilletons and literary translations. His first book, *Harcos Bálint Összes* ['Bálint Harcos Total'], was released in 2002, followed four years later by *Naiv Növény* ['Naive Plant'], which won the Sándor Bródy Prize for the best debut prose book of the year. The latter volume has also been translated into German (*Naive Pflanze*, 2008) and Czech (*Naivní Rostlina*, 2013). In addition to these, his other poetry and prose works have been translated into English, Slovak, German and Russian. After *Naiv Növény*, he published almost nothing for ten years. In 2015, he released his first children's book, marking his return to the literary scene. Since then, he has published eighteen children's books with the publishing house Pagony, including a fairy tale novel, fairy tales in verse and short story collections. His children's books have been adapted into numerous works (animated short films, plays, chamber music, puppet show, poetry set to music, reading theatre performances). His fairy tale in verse, *A boszorkánycica* ['The Witch Kitten'] (2018) won the Children's Book of the Decade Award in Hungary, and a play of the same title was made for symphony orchestra from the text.

Séria

43

POČUJEME
(,ako vrana,
praveká-ošumelá,
zobákom d'obe
:*k l a m e*
(naslepo
cez okno)
nás :nás zavreli do izby.

44

Toto poznám
Štyri mesiace na jednej osi

úplne prvému
rastú rohy

plamene sa klukatia
druhému

spopolnie tu
tretí

posledný
bude klbko

Svetlo Svetlo potemnie
Cheje sa keď ich spoznám

45

„Nudí sa.“

...pole, Elysium

Na (stene noci
Na) hranici

zmyslu mesiac...

vyžarujem; *topí sa*

Deravý.

„okraje rany sú celistvé.“

)a vkročím

Evokujúci altánok

46

Horúčava, (tu
;a roztečené železo

smädné -

nábrežie, studňa

Asfaltka
nakriž

,a za tým

prastaré
mesto; chodník

(...vykročí, už na
červenú; auto

(*zaškrípe*)

„Ale hádam...?!“

prejde; ponáhľa sa k železnej studni
,blýskajúcu vodu

),glgá, slepo

zhrbený

(,zahodená flaša)

(„Do tvojej chrbtice...
Ak tam niekto iný...“

iskrí; (záblesky

Pretože každý dúšok ;jedny dvere

Preložila Lenka Nagyová

Széria

43

HALLJUK
(,mint a varjút,
az ősz-kopottat,
a csőrével kopogtat
:á l t a t
(vakon
az ablakon)
minket :minket szobába zártak.

44

Ezt ismerem
Négy hold egy tengelyen

a legelsőnek
szarvai nőnek

lángjai ringnak
a másodiknak

elhamvad itt
a harmadik

az utolsó
lesz az orsó

A fény A fény kihuny Remeg
ahogyan rájuk ismerek

45

„Elun.”

...mező, Elízium

Az (éjszaka falára
Az) értelem határa

holdat...

izzásomra; olvad

Lyukas.

„a sebszélek épek.”

)és belépek

Evokatív lugas

46

Hőség, (itt

;és megfolyt vas

szomjas –

rakpart, kút

Aszfaltút
keresztben

,azon túl

ősrégi
város; járda

(...lelép, már a
pirosban; autó

(csikordul)

„De ezt nem...?!”

átér; a vaskúthoz siet
,a villámló vizet

),kortyol, vakon
legörnyedve

(egy eldobott flakon)

(„A gerincedbe...
Ha más ott...”

szikrázik; (villanások)

Mert minden korty :egy ajtó

Monika Herceg Chorvátsko/Croatia

Monika Herceg (nar. 1990 v Sisaku) – poetka, dramatička, feministka, aktivistka a redaktorka vydavateľstva Fraktura. Za svoju tvorbu získala viac než 15 literárnych ocenení, je členkou európskej platformy pre poéziu Versopolis. V roku 2017 získala Cenu Goran pre mladých poetov za najlepší debutový rukopis *Počiatkové koordináty*. Kniha vyšla v roku 2018 a získala hneď štyri ocenenia. Rukopis *Lovostaj*. (Uzavretá sezóna.) získal v roku 2018 národnú literárnu cenu Prozak za najlepší nepublikovaný rukopis autora do 35 rokov a následne vyšiel v roku 2019. V roku 2020 publikovala tretiu zbierku poézie *Čas pred jazykom*, za ktorú získala Cenu Zvonka Milkovića. Za zbierku básní *Lovostaj*. bola ocenená poľskou cenou Európsky básnik slobody 2024. Za divadelnú hru *Kde sa kupujú nežnosti*, ktorá mala premiéru v roku 2021, dostala cenu za najlepšiu drámu Chorvátskeho národného divadla v Záhrebe. Jej divadelné scenáre získali viacero ocenení, je dvojnásobnou laureátkou najprestížnejšej Ceny Marin Držić a laureátkou ceny Chorvátskeho národného divadla v Mostare. Jej hry uvádza Chorvátsky rozhlas. V roku 2022 vydala zbierku divadelných hier *Zabi sa, tato*. Niekoľko regionálnych literárnych cien získala zároveň aj za svoje poviedky. Jej básne, knihy a hry boli preložené do viac než dvadsiatich jazykov. Za aktivizmus bola v roku 2021 ocenená cenou Divoké ženy. V súčasnosti píše svoj prvý román *Rozhovory s tmou*.

Monika Herceg (1990) is a poet, playwright, editor, feminist, activist and editor at Fraktura Publishing. She has won more than fifteen literary awards. In 2017, starting with her debut *Počtetne koordinate* [Initial Coordinates]. *Lovostaj*. [Closed Season.] won the national literary award Prozak for best unpublished manuscript by an author under 35 in 2018. In 2020, her third book of poetry, *Vrijeme prije jezika* [The Time Before The Tongue], was published, and awarded the Zvonko Milković Award. She is a part of Versopolis, European platform for poetry. She is the winner of the biennial Polish prize European Poet of Freedom 2024 for *Lovostaj*. She received the award for the best drama of the Croatian National Theater in Zagreb for the play *Gdje se kupuju nježnosti* [Where to Buy Tenderness]. The play premiered in 2021. *Play Zakopana čuda* [Buried Miracles] was filmed as an experimental film. In 2022, a collection of her plays *Ubij se, tata* [Kill Yourself, Dad] was published. Her poems, individual books and plays have been 49 translated into more than twenty languages. She received the Fierce Women Award in 2021 for her activist work.

zberači

keď gaštan zarodí les sa naplní zberačmi
hlasy sa preháňajú chrchtami žien
ako divá zver
omladzujú ich cudzími prízvukmi
a ich plné telá sa otvárajú
ako prázdne skrine

cudzinci v lese nechávajú topánky aj dobré úmysly
bosí sa vrhajú do postelí
žmolia suchú kožu
pod prstami ako pod mrazom praskajú oči
ako bobule hrozna pred dozretím
a miesto kohútov budia dedinu

začiatkom leta vo viniciach vyrašia deti
bez otcov
ako huby po daždi

dedičné choroby

snubný prsteň ešte jeden prsteň a zopár mincí
to všetko našli v bruchu starej mamy na röntgene
dlho sme hľadeli na snímku a nemohli sa zhodnúť
či je šialenstvo dedičné alebo nákazlivé

ešte roky potom sa nám vyhýbala
bola už napoly srna napoly stará mama
s blatom na kopytách
báli sme sa že nás umaže
že do nás zaseje semená jesene
ktoré nami prerastú ako burina

strážiac sľuby môjho otca
pod pupkom
povedala mi že mala veľa chlapov a jeleňov
raz ju vraj našli
aj s popom
pri potoku

Telo

Porodila som syna a desila sa jeho charakteru
vrtala sa v jedlách, sypala denne
modlitby bohu do pokrmu
Konvertovala som a zas inému bohu nahlas
kostičku po kostičke vyklázala z hrsti
Počuješ ma? Môj syn nikdy nepodpáli mačku

No mačka je iba štruktúra šikvosti
v jej labách nič nepohne dňom
dostatočne na prežitie poslednej vojny
Narastú jej tri hlavy z ožiarenia
a jej mačiatka sa rozsvietia ako žiarovky
Plná rádioaktívneho žiarenia
stane sa predátorom na diaľku
nehou na ktorú sa pozvoľna umiera
Chlapci z ulice zapália mačacie chvosty ako petardy
Petardy im nastrkajú do zadníc a budú sa prizerať ako mačacie vnútornosti
prekonávajú jarné detonácie kvetov
Horúce mačky nám naskáču do postelí
ako Molotovove kokteily
na posledné láskanie

Nakoniec s hlavami odvrátenými od chlapčenskej prirodzenosti
sa všetky ženy z ulice zapália ako mačky

Prekvapuješ ma keď si nedôverčivý
Vieš že som nám porodila syna takého pevného
že sa mení na dievčatko
keď sa nepozeraš

Určite dospela v ten deň
keď si kocúr obul čižmy
a zobral jas jej pohlavia
S tým sa nedalo nič urobiť

Noetherovej vetu som sa naučila na výške

Takže si viem predstaviť, Emmy,
že sme šlachovité ženské mäso
Naše črty tváre hovoria

každý deň bol osamelou stredou
symetrickou ako hemisféry tvojho rozumu

Emmy, Emmy, vari ťa živila matematika
tých sedem rokov keď si muži
brali z tvojho mozgu
nikdy nezaplatiac s výhovorkou
že si plná iba
číselných hodnôt
Dnes by ťa zavreli do počítača,
vyhlásili za umelú inteligenciu
nazvali nejakým koketnejším menom
Vanda alebo Irma
a nechali nech algoritmy premieňaš
na potrebný počet bômb na kontinentoch
aby nevypukla jadrová vojna
Pamätám si ako ti nakúkali pod teorémy
na hodinách klasickej mechaniky
presvedčení že tam nájdú fúzatého chlapa

42 Emmy, už sa nezmestím do rovnice
Niektoré ženy veria že je v čase
loveckej sezóny dovolené postrčiť iné ženy
na pokraj vyhynutia
Vtedy pocítim ostrú symetriu prežitia
a viem že aj tvoja mama
keď si plakala
stála pred dverami izby
a načúvala
nikdy ich neotvoriac

Hypotézy o predpokladoch neistoty

Nikdy ti nepriznám
bola som zlá dcéra, zlá sestra
celkom nepodobná krotkým sýkorkám
Navštevovali nás pravidelne
a zanechávali dosť švitorenia
aby sme vyslovovali hravo
boľavé body pod rebrá zeme
Ja som les ubitý na priemernú výšku
a niekedy je ťažké povedať ľúbim ťa

tak aby divá zver nevybehla na cestu

Raz brezy zopáli ruky akoby niesli závažie
zaspali sme každý vo svojej izbe

Komu odsekneš lásku
nenarastie mu nová
ako jašterici chvost

Hypotézy o predpokladoch bolesti

Nikdy ti nepriznám
bol som zlý brat,
podrážal som nohy
ničil hračky, ťahal za vlasy,
bral som bratovi, bral sestre
vymýšľal som si príbehy
aby ich trestali

Tak či tak som bol všetkému na vine ja:
Keď plakali, dostal som prútikom
Keď nejedli, dostal som žihľavou
Keď sa hašterili, kľačal som
s nimi na kukurici

Tak som sa naučil vážiť si minúty
ktoré sa preciedzali do bolesti
Tak som sa naučil že jedna bolesť
dokáže zmenšiť druhú

Tak sme sa rozprávali prvýkrát s modrinami
ktoré sa poľahujú kameňom
a prečíta ich iba láska

Bol som dobrý muž:
večne s kolenami v tvrdých klasoch
hrýzol som svoje ruky,
hrýzol som tvoje
nech nás menej bolí

Preložila Patrícia Havrila

A Prologue for the Gynophobes

Falling into the garden, the serpent brings knowledge:
the universe is a vacuum balloon
the Apple quantized and nobody gets it
until Newton is struck

Newton, struck by what?
asks Eva with her mouth full, her forked tongue flicking out
You mean how the gravity stretches out the light?
Look! Even my navel is the center
around which the whole planetary system
revolves
as if I'd swallowed the apple whole
God no, you cannot see me naked

But you, Adam, come, cross the river
I'll bear you, Adam,
a 10/10 Apgar algorithm,
dark matter, DNA structure,
kinetic energy, moon landing,
As a little girl I used to carve eons,
But then the god's lips spewed out the oceans,
made them boil with other forms of life
now I'm stuck sleeping in the life profile of the TV set
my heart ticking in synchrony with a clock
that seems not to believe in time,
but knows a dinosaur evolves into a bird

Lift the toilet lid up, Adam!

I've shut out the light,
the dirty surface always slackens
under persistent hands

I love you, Adam

The serpent hisses even sincerer:
I too love you Adam, but you've got to understand
I'm no longer a woman since we'd eaten that fruit
for I now know for certain
where the god's spine broke
and how many solar masses
such a black hole weighs

Maryam Mirzakhani Puts Three Slices of Infinity on a Toast with Cheese and Mayo

I've spent years being a boy, frightened of my thighs,
hiding my body's geographies
under baggy clothes
botany was burgeoning
In your breasts the extinguishing day
swells almost like storm clouds,
yet you, without a second thought, fire up your mind like a torch
feeding the flames with Riemann surfaces
well aware that summer's heating up the tumors,
that mathematics reveals itself to the persistent
so who cares if the noisy geometries
soon spread to the bones

Before my quantum mechanics class, I still
fearfully resect the woman out of myself
then spend hours on end discussing with Heisenberg
the uncertainty of breasts
which I leave at the doorman's desk

But you, Maryam, your uncovered head,
now from the obituary section of Iranian press
fiercely stares at the men
offended by your close-cropped hair,
and fills their manhood
to every last capillary
with equations of vertical defeat

Hera's Room

When his fingers
break out of the traffic deadlock
and stray into the freshly sprouting hairs,
the road promises to lend speed to
my elaborate plan of escape
always devised as a two-step:
Get the window open and
jump into a fully sealed woman suit
Out of the tiny hand bones touches splash
faster than anyone gets to shut their eyes

In fact, I can't claim that anyone but me
has their eyes shut
Nobody can save them
Nobody shifts from one woman to another
Nobody, bitter words in a spoonful of chicken soup
Nobody, such a rude nobody
Nobody, on paper called husband,
but who could know for sure?
As soon as he slips out of me like the dark out of a smoke-fogged room,
underneath my skin
weeping peacocks and god's girls
fall asleep

My silence goes as far as sentences reach
thoughts drifting to the untamable cats
Sometimes I spend hours watching crossroads
to see the cat's soul evaporate
and come back to life for the fifth or eighth time
having encountered velocity firsthand

46 I say cat, but I mean poetry,
I mean a word hammered to the forehead,
I bleed and I mean an intact book
the smell of which reminds me
of everything I don't have

A Short Break for a Walk in the Backyard

Rolling down the meadow comes
the hairless head of Tsvetaeva
and such an asymmetrical aleph
cuts the sentences loose
and at once
the words key to
a wireless spring
scatter in the air
Poetess:
an unconscious
organ of a poem

Ana Magaš Moves into a Distant Star After Killing Her Abusive Husband in Self-Defense

The judge says:
We've gathered here in autumn, the time of irreversible fall
You danced with a man
from another planet
The corners of his eyes wrinkled by his native land
devoid of oxygen
What was your husband to say
catching sight of such a disobedient act?

Ana says:
I am here to show my scars,
have you got a telescope to glance
at the marks of fists which turned my limber body stiff?
The knife is but a consequence

The judge says:
Irrelevant, madam.
You, impossible like a cold fusion,
danced, I repeat, with a stranger
Do you actually think you haven't provoked your house to crack?

Ana leaves unsaid:
The house I live in is a spiral of calcified bruises,
a dead young lady lodges
in my elbow bone healed wrong,
she also rents a place
in my twice broken ribs
My skull is occupied by the endless court hearings
Soaked as I am from sharing bed with sprains,
let them take me to rectangular rooms,
rectangular beds
to warm, high-calorie lunches,
walks in rectangular amplitudes
so that my eyes see beyond the perimeters of fear,
so that my newly gained freedom cancels out
the white noise of someone else's tragedies
Višnja Ljubičić's 2016 Report Found

That Some Three Hundred Croatian Women Were Murdered in the Past Decade

And then the crime news break in
and from the TV screen flows
a report
that a pregnant woman was killed,
in front of her ten-year-old son,
by a war veteran
Up until now a quiet and reserved man,
easily mistaken for a barefoot saint,
nay Jesus himself,
who sure would've helped
had the crucifix above the bed
not been broken in half

Women
paired in electric circuits
Switched on
Switched off
48 They catch the first tram
then stretch their bruises wearily
hoping the next stop will lead them
to believe they've resurrected
as pure-blooded Maries
whose coming bathes the earth's belly
in steaming light

Sometimes they leave for work
and never return

Trying to wake them up
schoolboys without mothers
tweak their drunken father's noses
which grew as they told them stories
of whoring mothers
and over the years breached
all the windows and walls,
their snores roaring like combines
before the last harvest

Translated by Marina Veveřec

Sheila Heti Kanada/Canada

Sheila Heti je autorkou 11 kníh, medzi ktoré patria *Pure Colour* (Čistá farba), *Materstvo* a *How Should a Person Be?* (Aký by mal človek byť?). The New York Times ju zaradili medzi 15 svetových autorov, ktorí „formujú spôsob, akým v 21. storočí čítame a píšeme prózu“. Jej knihy boli preložené do 25 jazykov. V súčasnosti vedie Katedru kreativity Alice Munro na Západnej univerzite v Londýne v Ontáriu. V roku 2022 bola hosťujúcou vedec-kou pracovníčkou na Yalovej univerzite a spolupracovníčkou a lektorkou religionistiky, kde spolu s Noreen Khawaja vyučovala predmet Osud a náhoda v umení a živote. Kniha *Pure Colour* získala niekoľko významných kanadských literárnych cien, *Materstvo* kritici New York Times zaradili medzi najlepšie knihy roka 2018 a časopis The New York ju označil za najlepšiu knihu roka. Román *How Should a Person Be?* sa ocitol medzi dvanástimi novými klasikami 21. storočia časopisu Vulture a The New Yorker ho považuje za najlepšiu knihu roka, zatiaľ čo magazín Time ho označil za jednu z najvýraznejších kníh roka. Počas svojej redaktorskej práce Heti uverejnila v rôznych časopisoch rozhovory napríklad s Joan Didion, Elenou Ferrante, Agnes Varda, Sophie Calle alebo Daveom Hickeym.

Sheila Heti is the author of 12 books, including the novels *Pure Colour*, *Motherhood and How Should a Person Be?* She was named one of “The New Vanguard” by The New York Times; a list of fifteen writers from around the world who are “shaping the way we read and write fiction in the 21st century.” The Washington Post called her “one of the freshest, funniest and most ingenious humans writing today... one of our best living authors.” Her books have been translated into twenty-five languages. Her new book, *Alphabetical Diaries*, appeared in several versions, and in 2023 was excerpted over 10 weeks in the New York Times.

Pure Colour (Čistá farba)

Po tom, čo Boh stvoril nebo a zem, poodstúpil, aby nad stvorením popremýšľal, tak ako maliari hľadajú na svoje plátna z odstupu.

Žijeme presne v tomto momente – v momente, keď Boh poodstúpil. Ktovie, ako dlho to už trvá? Určite od počiatku. Ale ako dlho to je? A ako dlho to ešte bude?

Človek by si myslel, že to zdržanie premýšľajúceho Boha bude len chvíľkové, už-už musí vykročiť vpred a dokončiť dielo, no zdá sa, že trvá večne. Ale kto v skutočnosti vie, ako ďaleko alebo blízko je náš svet od bodu, v ktorom sa stráca večnosť?

~

V predstihu pred zničením sa teraz zem zohrieva – Boh sa rozhodol, že prvý náčrt existencie obsahoval príliš mnoho chýb.

Je pripravený na druhý pokus stvorenia a dúfa, že tentoraz mu to vyjde lepšie. Rozdelí sa a zjaví sa na oblohe v podobe troch kritikov: veľkého vtáka, kritizujúceho zhora, veľkej ryby, kritizujúcej zo stredu, a veľkého medveda, ktorý kritizuje a popritom v náručí kolíše stvorenie.

~

Ľudia zrodení z vtáčieho vajíčka sa zaoberajú krásou, harmóniou a zmyslom. Pozerajú na prírodu z výšky, abstraktne, svet vnímajú akoby z diaľky. Títo ľudia sú ako plachtiace vtáky – prelietaví, krehkí a silní.

Ľudia zrodení z rybieho vajíčka prichádzajú, vznášajú sa v želatíne, ktorá obsahuje státisíce vajíčok. Jednotlivé vajíčko nie je to najdôležitejšie, podstatný je stav mnohých. Ryby sa až tak nezaobierajú individuálnymi vajíčkami, ako skôr tým, aby boli vajíčka nakladené v najlepších podmienkach. Teplota by mala byť najvhodnejšia a prúd najjemnejší, aby ich prežilo čo najviac. Pre ryby sú podstatné kolektívne podmienky. Pre človeka vyliahnutého z rybieho vajíčka je tu na zemi dôležitá férovosť a spravodlivosť: aby ľudstvo správne nastavilo teplotu pre mnohých. Ryba sa zaoberá tisíckami vajíčkami, zatiaľ čo človek vyliahnutý z medvedieho vajíčka čo najtušie objíma jedného vyvoleného človeka.

Človek zrodený z medvedieho vajíčka je ako dieťa stískajúce svoju najkrajšiu bábiku. Medvede nemyslia pragmaticky. Svojich obľúbencov by neobetovali pre vyššie ciele. Láska a starostlivosť o ich ľudí medvede pohlcuje, ďalšími vecami sa netrápia. Sústreďujú sa na tých, ktorých môžu ošetrovať a chytiť.

Ľudia narodení z troch odlišných vajec sa navzájom nikdy celkom nepochopia. Vždy budú presvedčení, že tí narodení z iného vajíčka majú pomýlené hodnoty. Lenže pred Božím zrakom sú ryby, vtáci aj medvede rovnako dôležití, a svet by nebol lepší, keby ho tvorili len ryby alebo keby ho tvorili len medvede. Boh potrebuje kritiku stvorenia od všetkých troch. Ale tu na zemi to pôsobí neuveriteľne: rybám sa zdajú starosti vtákov povrchné, zatiaľ čo vtáci pri kritike rýb strácajú nervy. Málokedy sa človek cíti taký nevidený a nepochopený, ako keď ho súdi niekto z iného vajíčka.

Pritom vtáci by mali byť vďační, že niekto kritizuje štruktúru, takže oni nemusia. A ryby by mali byť vďačné, že niekto kritizuje estetiku, takže ony sa môžu sústrediť na štruktúru.

~

Boh je na stvorenie najviac pyšný z estetického hľadiska. Stačí sa pozrieť na nádhernú harmóniu oblohy, stromov, mesiaca a hviezd, a hneď vidíme, ako to Bohu z estetickej stránky vyšlo. Preto sú ľudia zrodení z vtáčieho vajíčka najvďačnejší zo všetkých. Ľudia, ktorí sa zrodili z rybieho vajíčka, sú najmenej spokojní, a tí z medvedieho vajíčka tiež nie sú práve nadšení.

Možno by Boh pri druhom pokuse nemal stvorenie vnímať ako umelecké dielo – tak by do nášho života vniesol viac spravodlivosti a intimity. Ale je vôbec možné, aby umelec vytvaroval svoj nápad do podoby, ktorá je vlastne neumelecká?

~

Tento príbeh je o Mire, vtáčej žene, zmietanej láskou k dvom ľuďom. Mira miluje tajuplnú Annie, ktorú vníma ako vzdialenú rybu, a miluje svojho otca, ktorý je ako vrúcny medveď.

~

Srdce umelca je tak trochu duté. Kostí umelca sú tak trochu duté. Mozog umelca je tak trochu dutý. To im však umožňuje lietať. Tí, čo sa nevyliahli z vtáčieho vajíčka, sa možno čudujú, prečo sú to práve vtáci – ktorých myšlienky sa krúčia okolo nich samých –, kto dáva svetu metafory, obrazy a príbehy. Prečo dostali tento dar vtáci?

Vták sa dokáže naučiť chodiť po zemi ako medveď a môže stráviť celý život kráčaním – ale nikdy nebude spokojný. A ryba na brehu lapá po dychu a zúfalo sa túži dostať naspäť do mora.

~

Ako veľmi by Mira chcela byť zrodená z medvedieho vajíčka! Ako rada by tu dole na zemi zosobňovala jednoduchú a trvácnu lásku. Do každého podobného pokusu vkladá svoje srdce, dúfa a snaží sa, no úspech sa dostaví málokedy. Poriadne milovať toho druhého – tu obvykle zakopne, v tej najnezmýselnejšej časti, v časti seba, ktorá je najmenej sústredená a vždy na vine.

Nemala by sa však na seba hnevať za to, že je vtákom. Aha, aké nádherné sú kvety v jej okne, tam na parapete. Lupene a lístky kvetov vyvolávajú okoloidúcim úsmev na tvári – veď existuje niekto, kto miluje krásu a komu na nej záleží. Mirine kvety nám zrkadlia kvety v duši človeka, ktorý ich vystavil na okno. Práve kvety v duši človeka, ktorý ich vystavil na okno, nás obšťastňujú a oživujú naše srdcia. Krása kvetov nám napovedá, aké krásne je ľudské srdce. Kvety sú kľúčovou dierkou do ľudského srdca.

Dobrý skutok ryby, aj ten najmenší, ak je dobre vykonaný, je tiež pohľadom do ľudského srdca. A pohľad do jedného srdca je pohľadom do mnohých srdc. A nádej medveďa zdieľa celé ľudstvo. A to, čo otvára jedno srdce, otvára mnohé ďalšie.

Preložila Mária Modrovich

From the beginning of *Pure Colour*

After God created the heavens and the earth, he stood back to contemplate creation, like a painter standing back from the canvas.

This is the moment we are living in—the moment of God standing back. Who knows how long it has been going on for? Since the beginning of time, no doubt. But how long is that? And for how much longer will it continue?

You'd think it would only last a moment, this delay of God standing back, before stepping forward again to finish the canvas, but it appears to be going on forever. But who knows how long or short this world of ours seems from the vanishing point of eternity?

~

Now the earth is heating up in advance of its destruction by God, who has decided that the first draft of existence contained too many flaws.

Ready to go at creation a second time, hoping to get it more right this time, God appears, splits, and manifests as three art critics in the sky: a large bird who critiques from above, a large fish who critiques from the middle, and a large bear who critiques while cradling creation in its arms.

~

People born from the bird egg are interested in beauty, order, harmony and meaning. They look at nature from on high, in an abstracted way, and consider the world as if from a distance. These people are like birds soaring—flighty, fragile and strong.

People born from a fish egg appear in a flotation of jelly, and this jelly contains hundreds of thousands of eggs, where the most important thing is not any individual egg, but the condition of the many. For the fish, it's less any one individual egg that concerns them than that eggs are laid in the best conditions, where the temperature is most right, and the current most gentle, so the majority might survive. For fish, it's the collective conditions that count. A person hatched from a fish egg is concerned with fairness and justice here on earth: on humanity getting the temperature right for the many. One thousand eggs are the concern of a fish, whereas the person hatched from the egg of a bear clutches one special person close, as close as they possibly can.

A person born from a bear egg is like a child holding on to their very best doll. Bears do not have a pragmatic way of thinking, in which their favourites can be sacrificed for some higher end. They are deeply consumed with their own. Bears claim a few people to love and protect, and feel untroubled by their choice; they are turned towards those they can smell and touch.

People born from these three different eggs will never completely understand each other. They will always think that those born from a different egg have their priorities all wrong. But fish, birds and bears are all equally important in the eye of God, and it wouldn't be a better world if there were only fish in it, and it wouldn't be a better world if there were only bears.

God needs creation critiqued by all three. But here on earth, it is hard to believe it: fish find the concerns of the birds superficial, while birds are made impatient by the critiques of the fish. Nothing makes a person feel like their life's work—or their self—is less seen than when it's being judged by someone from a different egg.

Yet birds should be grateful that someone is making the structural critique, so they don't have to. And fish should be grateful that someone is making the aesthetic critique, so they can focus on the structural one.

~

God is most proud of creation as an aesthetic thing. You have only to look at the exquisite harmony of sky and trees and moon and stars to see what a good job God did, aesthetically. So those born from the bird egg are the most grateful of all. Those born from the fish egg are the most upset, and those born from the bear egg aren't too happy, either.

Perhaps God shouldn't conceive of creation as an artwork, the next time around; then he will do a better job with the qualities of fairness and intimacy in our living. But is that even possible—for an artist to shape their impulse into a form which is not, in the end, an art form?

~

This particular story concerns a birdlike woman named Mira, who is torn between her love for the mysterious Annie, who seems to Mira a distant fish, and her love for her father, who appears as a warm bear.

~

The heart of the artist is a little bit hollow. The bones of the artist are a little bit hollow. The brain of the artist is a little bit hollow. But this allows them to fly. Those who aren't hatched from the bird egg might wonder why it was birds—who centre their thoughts on their own selves—who were born to give the world its metaphors, pictures and stories. Why should it have been given to the birds?

A bird can learn to walk on the ground like a bear, and they can spend their whole life walking—but they will never be happy this way. While a fish on the shore gasps for breath, desperate to get back to the sea.

~

How Mira would have loved to have been born of the bear egg! How she would love to be an ambassador of a simple and enduring love, down here on this earth. Yet whenever she sets her heart on such actions, they are wished for, strived for, and barely achieved. To properly love another one—this is the stumblingest part of her, the most nonsensical part, the part of her that is most scattered and always to blame.

But she shouldn't feel bad about being a bird, for how beautiful are the flowers in her window—the flowers on her windowsill, over there. How their petals and leaves make each passerby smile, that someone loves beauty and cares. Her flowers make us think of the flowers in the soul of the person who put them there. It is the flowers in the soul of the person who put them there that make us happy and enliven our hearts. The beauty of the flowers is a clue to the beauty of a human heart. They are a keyhole into a human heart.

And a fish's good act, even the smallest action, effectively done, is a glimpse into a human heart. And a glimpse into one heart is a glimpse into many. And the hopes of the bear are shared by all of humankind. And what opens one heart opens many.

Jakub Juhás je kurátor v bratislavskom kultúrnom priestore LOM, ktorý sa zameriava na súčasné podoby zvukového umenia a akustickej ekológie. Vedie experimentálne hudobné vydavateľstvo mappa. Medzi aktivity vydavateľstva spadá tiež kurátorstvo koncertov, inštalácií, rezidencií a workshopov. Knižne debutoval v roku 2016 prózou *Novoročný výstup na Jaseninu*, s ktorou sa dostal do desiatky ceny Anasoft litera a získal za ňu Cenu Jána Johanidesa pre mladého autora. Texty o zvukovom umení publikoval v rôznych kultúrnych a hudobných magazínoch. V pražskom vydavateľstve Rubato vyšla aj jeho druhá kniha s názvom *PS*, s ktorou sa opätovne ocitol v desiatke ceny Anasoft litera.

Jakub Juhás is a fiction writer and sound curator at LOM, a cultural space in Bratislava that focuses on contemporary forms of sound art and acoustic ecology. In 2016 he debuted with the book *Novoročný výstup na Jaseninu* (*The New Year's Ascent to Jasenina*), which was shortlisted for the country's most prestigious fiction prize, the Anasoft Litera Prize and won the Ján Johanides Prize for Young Authors. His second book, *PS*, was published in 2022 by the Prague-based publishing studio Rubato and is currently shortlisted for this year's Anasoft Litera Prize. The formally inventive book centers around a fictional account of the final days of the legendary 19th century Hungarian poet Petőfi Sándor, who famously disappeared in 1849. In the book we find him holed up in the small town of Lučenec (in today's Hungarian-speaking south of Slovakia), tortured by the screeching sounds of the bronze cockerel atop the local church. The book, whose structure melds passages of fictional narrative with essayistic reflections and sensorily dense descriptions of Central European geography, landscapes and Hungarian-Slovak personal relations and interactions, draws heavily on Juhás's obsession with sounds and their communication in literary forms. Juhás regularly publishes texts on sound art and experimental music in various international cultural and music magazines. He runs the experimental music label mappa editions. The label's activities also include curating concerts, installations, residencies and workshops.

Pristáva tu druhá najväčšia kolónia žeriavov na svete, po našom darvak, informoval ma miestny zamestnanec, letia zo severu na juh a naspäť, nezastaví ich žiaden ostnatý plot, väčšia je už len v Kanade. Teraz tu nie je nikto, dedina je pustá, niekoľko bocianov môžeš vidieť tam a tam. Hluku áut z hlavnej cesty sa však nezbavíš. Viem aj kúsok po slovensky. Dávaj si pozor, nestrať sa. Toto je pusta, tu poľahky zošalieš, nie ako tam u vás v horách, tam keď sa ti máli, spravíš jeden krok a už si vyslobodený, už je ti hej, ale tu čo, čo tu spravíš, hm, iba ak skočiť do studne, a čo v studni, pozrieš sa hore na oblohu a môže ťa jebnúť, hviezdy ti roztopia očné bielka, to máš na pár hodín, kým sa poddáš. Alebo sa necháš prevalcovať dobytkom, lenže to sa tak akurát dokaličíš. Môžeš si obúchať hlavu o zem, no to ti radšej rovno poviem, tu nie sú žiadne kamene, aj na ten most ich sem nosili z neviem akej riti, navyše zem je tu mäkká, nezabúdaj, kde si, toto je step, najväčšia v strednej Európe a možno aj v celej Európe, to ja už neviem, ja som odborník na vtáky. Tu proste nemáš na výber, buď zošalieš, alebo sa necháš odniesť žeriavmi na druhý koniec sveta, ale to je len taký žart, kiežby to tak bolo. Keď už ťa bude niekam niesť vták, to je jedno aký, tak to už vieš, že je s tvojou hlavou zle, to tá pusta, vravím ti dobre, kamarát, a dobrú noc.

Vlastne počkaj, počkaj, ešte niečo som chcel, nehľadáš ty náhodou turula? Turula by si hľadal márne, nič také ako turul neexistuje. Chodia mi sem davu ľudí, že kde je ten turul, čo dovedol našich nagyapov a naše nagymamy sem hľa na nížinu, ale nič také ako turul neexistuje, to ti rovno vravím. Ak si prišiel za turulom, prišiel si zbytočne, môžeš sa rovno otočiť na päte. Pravidelne mi sem chodia členovia klubu tristo, rozumej tí, čo videli viac než tristo druhov vtákov, aby sa neposrali, mne stačia bociany a žeriavy, nič viac nepotrebujem. A títo tristovkári, proste ďalekohľadová sekta, čo si odškrtáva vtákov v albumoch, ktoré sú platené z našich daní, vysedávajú na rozhľadniach, albumoví zberatelia a odškrtávači, pamätáš sa, veď si v mojom veku, my sme zbierali pokémonov, a títo lovci vtáčích fotiek, oni zbierajú vtáky, alebo teda ich fotky. Ja viem, každý niečo zbiera, no pritom robí aj niečo užitočné, proste mi sem pravidelne nabehnú, že či som videl niekedy turula, a ja sa vždy spýtam, akého turula majú na mysli, a oni spustia tie svoje príbehy, že turula, čo dovedol našich predkov sem na nížinu, ani orol, ani jastrab, ani sokol, niečo medzi tým všetkým a možno aj kus bocian alebo žeriav, ešte ho nikto nikdy nevidel. Aha, tento turul, nič také neexistuje, vravím im, čo sú to za blbosti? V rukách máte vtáacie atlasy, tak si ich prelistujte. Ale veď turul nám dal vlasť, prerušujú ma, turul sa prisnil alebo teda oplodnil Emese, tá porodila syna, dala mu meno Álmos, akože chlapec pochádzajúci zo sna, a ten jedného dňa zbadal na oblohe turula smerujúceho na západ, tak ho sledoval, až kým nezomrel, a potom vedenie prebral Arpád a ten nás bezpečne previedol cez Karpaty, to vďaka nemu sa tu teraz môžeme pokojne rozprávať o našej spoločnej ornitologickej pasii. Žiaden turul neexistuje, vravím im, ale môžete ísť pozrieť žeriavy, tie existujú. Takže dúfam, že ma chápeš, a verím, že teba turul nezaujima, alebo zaujímať ťa môže, to mi je jedno, len dúfam, že ho tu nehľadáš, to by si zostal zbytočne sklamaný. A čo ten turul na Petőfiho hrobe v Budapešti, pýtam sa. Takých je po celom Maďarsku plná riť, roztrhlo sa s nimi vrece, huby po daždi, akoby nám nestačilo množstvo iných sôch, veď je tu viac sôch ako obyvateľov, turul do každého mesta, a potom mi sem príde ďalší tristovkár a prosí ma o súradnice hniezdiska turula, že veď sme v srdci Maďarska, na bájnkej puste, čo

logicky znamená, že tu niekde musí hniezdiť turul. To už strácam trpezlivosť, takže im vravím, že možno ak pôjdete tam a tam, prebrodíte dve-tri močariská, za tým lesíkom, ktorý odtiaľto ešte nevidieť, a ešte kúsok na východ, sú tam také spráchnivené stajne, že tam teda možno, ale tebe vravím, ty si mi sympatický, nechcem ťa klamať, skadiaľ si to, z Lučenca, veď to sme bratia, a predsa nie sme, tebe vravím, žiaden turul neexistuje, to je len taká sranda, skoro ako ten váš orol tatranský. Veď vy ich systematicky strieľate, poprípade vykrádate hniezda, žiadna sláva. Príde doba, keď vám toho orla skalného nikto neuverí, a to bude len smútok. Námet na sochu, to ešte prežijem, neposeriem sa, ale do každého mesta? Nenechaj sa vysmiať. Na druhej strane, môžeme si spoločne zašpekulovať. Bez turula by sme nemali vlasť, no neznie to smiešne, práve teraz by sme sa krčili v jurte niekde uprostred mongolskej víchrice. Sú tam víchrice? To, že tu stojíme, to všetko vtáčik chocholáčik. Príbeh je to pekný, ale nalistuj mi jeden atlas vtákov, ktorý by to dokázal. A potom mi sem príde tristovkár a stále dookola, komické, no ty vravíš, že si neprišiel hľadať turula, tak prepáč, ak som ťa zdržal.

—

Pozri, vidíš ten domček za novinovým stánkom? Kedysi to bolo jedno z mála miest, kde sa dalo celkom spokojne najesť a neutrpieť pri tom žalúdočný šok. Lenže zo srdca sa nedá variť večne, v tomto priemysle musíš vyhoriieť, aby si sa mohol znovu nadýchnuť, a tak sa okľukou dostávame k jednému z najvýraznejších znakov mesta, ktorým je gastro tretej cenovej kategórie, česť výnimkám. Jedna je tam na kopci, druhá hore v meste a možno by sa horko-ľazko našla ešte ďalšia či dokonca dve. Všade inde riskuješ brušný katar, žľčňový záchvat, anafylaktický šok, v lepšom prípade kožné ochorenie, vracanie, kŕče a niekoľkodňovú zápchu. Ak ti v bruchu vyhráva kapela, bergbanda, ako sa tu hovorí, a nemáš strach, teda druk, môžeš vstúpiť napríklad sem. Môžeš začať džindžavinou, teda nechutnou polievkou, pokračovať prívarkom, cušpajzlom, alebo niečím dinstuvaným na filfunku, rozumej vyprázaným na oleji, a všetko zaklincuješ pacherájom, teda koláčom. Výsledok? Bampel v predsmrtnom kŕči, najradšej by si ho orajbal o drotuar alebo si aspoň echcajgom spravil kacírštajn. Všetky brke minuté, keďže nechceš, aby prekliali celý tvoj rodostrom. Počuješ, ako to znie? Stačí počúvať a hlad ťa razom prejde.

Len pozdĺž hlavnej ulice a námestia je osemnásť reštaurácií. Problémov je hneď niekoľko, parkovanie medzi ne už ani nerátam. Ak ťa hneď pri príchode neovalí zápach plesne ani arogancia personálu, ak ťa neodradí nenávisť voči psom, neprimerané ceny, lepkavé menu či abnormálne kombinácie ingrediencií, stále ostáva ešte jeden tromf, ďalšie miestne špecifikum, a tým je výber hudby.

Hudbou tohto mesta je džez. Asi nie si prekvapený, veď čo vystihuje lepšie efekt skanzenizácie než džezová hudba, ktorá bola posledné roky skanzenom samým osebe. Mám na mysli náš biely džez, rôzne virtuózne onanie, nekonečné napodobňovanie, preteky vo vybrnkávaní bez zaujímavejšieho obsahu, o nejakých prenosných myšlienkach a politike ani nehovorím. Tu si dáš kávu a odchádzaš s dierou v hlave. Týždeň chodíš na obed a vyhrávať ti bude stále ten istý džezový výber. V pondelok si objednáš maďarský guláš a hrá ti k nemu nejaká relaxačná džezová skladba. V utorok si vyberieš Cordon bleu a hrá ti k nemu presne tá istá relaxačná džezová skladba. V stredu je vyprázaný karfiol a hádaj, čo ťa čaká? Skúsiš

prísť skôr, hrá niečo iné, ale nie si vôbec hladný, keďže spať chodíš o tretej a vstávaš o jednástej. Skúsiš prísť neskôr, ale menu je vypredané. Nemáš na výber, musíš chodiť v presný čas, vypočuť si miliónkrát obohratú skladbu, a takto stále dookola. Po pár týždňoch nevieš, aký je deň, a už nerozoznáš chute jedál. Všetko rovnako znie, rovnako chutí.

Vieš, čo je to synestézia? V skratke, sú medzi nami ľudia, ktorým sa v tom momente, keď pustíš hudbu, vynoria pred očami rôzne vizuálne obrazy, napríklad pri odlišných tónoch vidia odlišné farby. Ale môže to fungovať aj naopak, napríklad vidíš zelenú farbu a počuješ, ako znie, a zapojené môžu byť, samozrejme, aj ďalšie zmysly. Minule som to už nezvládol, musel som zmeniť lokál, čo je pre žalúdok vždy riskantné, ale vravím si, radšej nech mi do večera skrúca črevá než opakovane zažívať ušnú kataklizmu. A ako tak sťahujem pivné cestíčko z čiernohorského rezňa, spustí sa mi v hlave tá moja skladba. Vymením si rezeň s Eviným lososom a hudba stíchne. Odhryznem si zo svojho, skladba je naspäť. Na druhý deň, po tom, čo som celú noc strávil napĺňaním termoforu vriacou vodou, smrad horúcej gumy mi vždy pripomenie detstvo, a prikladaním si ho na skamenelý bachor, som sa vrátil do svojej reštaurácie, a dal som si pre istotu iba limonádu. Počkal som na osudovú skladbu a hneď s prvými tónmi sa mi pred očami zjavil čiernohorský rezeň v pivnom cestíčku, presnejšie len samotné zvráskavené cestíčko. Prečo? Možno je to nejaký druh psychogeografie, zvráskavený povrch pivného cestíčka rovná sa kopcovitý terén mesta, alebo to má súvis s plesnivými útvarmi, ktoré som videl na stenách v rôznych mestských budovách, ja neviem, napadá mi množstvo teórií.

Máš tu tri kluby, kaviarne, bary, alebo ako ich nazvať, a vo všetkých hrá džez. Niekde lepší, niekde horší a niekde najhorší. A nezabudni ani na džezové festivaly. Čo to znamená? Povedz mi svoj názor, pretože ja tápem v temnotách. Jedna z mojich ďalších teórií znie, že reštauračné kulisy, ktorými chcú odpútať tvoju pozornosť od chute toho, čo si si objednal, sa najlepšie dopĺňajú s ležérnosťou relaxačnej džezovej hudby. Výsledkom je odporné jedlo a odporne navrhnuté kulisy, smrť autentických zákutí, ale čo by si aj chcel, veď si predstav, že pred pár rokmi sa tu opíjali baníci, a zrazu luskneš prstami a tvárime sa, akoby sme boli v centre Bratislavy, že si zájdeš na brunch, potom na fair trade kávu alebo pivo z miestneho pivovaru, ktorý sídli v synagóge, áno, dobre počuješ, obed, večera, len nejako prežiť, a keď padne tma, stačí si vybrať jeden džezový koncert. Ceny sa síce zmenili, sú bratislavské, ako s obľubou hovoria, ale tam sa akákoľvek podobnosť končí. Služby podpriemerné, banícka atmosféra ostáva, plesne kulisami nezakryješ. Mesto a hory majú svoju cenu, aby si vedel. Tu sa platí za históriu, hlúposť a hnačku, trojité H, a nikoho nezaujímá, že si najbližšie dni budeš do všetkého kvapkať hylak forte, štvrté H. Hylak forte by mali ponúkať v sekcii dezerty, ale neponúkajú, takže musíš zbehnúť dole do lekárne, lenže tá bude pravdepodobne zatvorená alebo sa pri nej nebude dať zaparkovať. Jednoducho si to musíš odtrpieť, nemáš inú možnosť. Všetci trpíme spolu. Niektorí viac, iní menej. Kto trpí menej, ušetrí energiu na zimu. Kto trpí viac, ten so sebou posťahuje na dno čo najviac spoluobčanov.

Southwards Rambles with Zolo

For longer than I can remember, Zolo has been to me an authentic Sándor Petőfi, in haze, with his roots in the lowland, a lowlands type who prefers to ride a bicycle over dusty field paths or squeeze through thickets between two villages, rather than trudge up to mountain valleys on ways marked out for tourists. For me that is nothing, Zolo keeps saying. Which is not to suggest he would avoid it at all costs, but as a true Petőfi he has a much more natural feeling in places that do not draw tourists' attention and that no one regards as interesting.

Zolo, as a lowlands type, has treasures of smell and hearing for such places. But smell and hearing do not suffice by themselves: one must also have the proper way of looking, and Zolo manages to look in the most proper way, a lowlands way peculiar to himself. And let no one say or allege that the wilderness is without her beauties. She does have them, only that a heavy veil conceals them, like the face of a bashful girl. But she lifts the veil for the one she knows, whom she feels is a friend, and his enchanted eye holds fast to her, because he sees a fairy being. So Petőfi says, and on occasion something similar fell from Zolo's lips; only that to Petőfi's floweriness, full of duckweeds, moorlands and mazes in the corn, he added a hedonistic dejection characteristic of the entire south of Slovakia. Somewhere there, hidden from all, ever and again he would make groping contact with his hypersensitive I. Crouched in the bushes, stretched out among the branches of dwarf trees. A spider, washing hung on pegs, a scarecrow too big for the field. On the one hand Petőfi, on the other Zolo.

If I were to draw comparisons between Zolo and not-Petőfi, then I would compare him to a Hungarian Vizsla. Not coincidentally, both of us, Zolo and I alike, have a Hungarian Vizsla in the family. The hunt which this dog is bred for is precisely the same hunt that Zolo trains for and seeks out. None of the noisy extravagance of lowly springer spaniels. Rather, quiet tracking, rigid pose, blending with the surrounding countryside. The environment where the Vizsla is able to move with eyes closed is the very same where Zolo finds his bearings more or less blindly; when I said earlier that Zolo knows how to look, what I had in mind was a kind of third eye, attuned to all forms and details of lowland being. Zolo is as thin as a Vizsla, and the unnaturally yellow colour of his hands, forehead and cheeks resembles that of Vizsla fur; and to round off the comparison, there is his moodiness, with depressive inclinations. Those are not depressions, Zolo would say of the pathological melancholia and solitariness that are characteristic of all Hungarian Vizslas. And I have forgotten to mention the eternal deficit of attention and problem with expressing his own needs. I could simply say, a Hungarian, except that means all of us in the south. Each of us has some sort of feeling (though nowadays not greatly sustained, or literally stunted) for a destructively fruitful loneliness, apocalyptic solutions, poetical modes of suicide, and the raising of Hungarian Vizslas. Zolo had managed to avoid such a stunting, or more accurately, he never managed to rid himself of his earthy plainsmanship: quite the contrary, he tuned it to a professional level.

Zolo wants to ramble, he doesn't want to go up or down, doesn't want overview or detachment, doesn't want to overstrain his knees or his ankles; he simply shuffles without aim. He goes where he fancies, actually he isn't conscious of where he wants to go, it's inside his head, just no pavements, no signposting, lay-bys or shelters, to go and go on without a break.

I'm thinking of a break in the sense of deliberation, because Zolo likes to roll over somewhere in the shade of a willow, but he never lets his deliberation roll over. Nor does he ever stop observing. Hills do not interest him. They are more a kind of curtain behind which his inner world, his homeland, is located. A narrow aperture that expands and again contracts, depending on how Zolo momentarily feels and in what stage of self-observation he happens to be. Now it discloses, and again it conceals, the landscape of his roots, the land of childhood, the land of body, thinking, walking, freedom from care, and so on. The curtain flickers here and there. Zolo walks just so, he has no goal, he simply goes, and unlike me, does not care if he comes up against something which, at least for a moment, could tear him out of the everyday stereotype. His measure of what is interesting differs entirely from mine. Zolo actually has no measure at all, he expects nothing, hence he is content with everything. Often he is apathetic, but perhaps he's just concentrating on his intestinal flora. I cannot identify it, whatever it is.

Zolo never studies maps and is not at all concerned with the local attractions. He proceeds from tree to tree, or rather from bush to bush, from gully to gully, from one bacterium to the next. Now and again I join his walks: no tours, just walks, Zolo declares. Brambles rip our T-shirts, we sink ankle-deep in stinking rubbish; I curse everything round me and ask myself why this way particularly, when a few metres from us there's a smooth space with a view of the entire basin that we grew up in, with old pre-Christian fortifications and a network of Turkish cellars, where we could take a moment to cool down. Zolo has his own ideas of such things. Together we poke about in the vicinity of Lučenec. I take an interest in the green spaces on the map, he in everything between them. We complement each other and occasionally find consensus on the frontiers. Recently, however, each of us has been going his own way. I stumble up and silently ascend some forested rise with a stunning view from the summit; he is Petőfi, all that is indifferent to him, he has his lowlands. He has himself, his intestines, and the fleet-footed friends that dwell there.

Translated by John Minahane

Andrij Ljubka Ukrajina/Ukraine

Andrij Ljubka (1987) je ukrajinský básnik, prozaik a esejista. Absolvoval Vojenskú školu v Mukačeve, ukrajinskú filológiu na Univerzite v Užhorode a balkanistiku na Varšavskej univerzite. Je autorom poetických zbierok *Osem mesiacov schizofrénie* (2007), *Terrorizmus* (2009) a *40 dolárov plus sprepitné* (2012). V roku 2012 mu vyšla poviedková zbierka *Vrah* a v Rakúsku zbierka poviedok v nemeckom preklade *Notaufnahme*. V roku 2014 vydal knihu esejí *Spat' so ženami*. Román *Karbid* (2015) sa dostal do finálovej päťky kníh roka podľa BBC Ukrajina a jeho poľský preklad do užšieho výberu ocenenia Angelus. V roku 2019 vyšiel v Lubľane slovenský preklad a v 2020 v Londýne anglický preklad. Medzi jeho ďalšie knihy patria eseje *Saudade* (2017), *Niečo so mnou je* (2022) či próza *Malý ukrajinský román*. Je držiteľom ocenení Debut (2007), Kyjevské vavríny (2011), nedávno tiež získal literárnu cenu Nadácie Kovalevovcov (USA) a stal sa laureátom Ševelovovej ceny za najlepšiu knihu esejí roka 2017 na Ukrajine. Je členom ukrajinského PEN klubu. Prekladá z poľštiny, chorvátčiny, zo srbčiny a z angličtiny a je kurátorom dvoch medzinárodných festivalov poézie. Je aktívnym dobrovoľníkom pomáhajúcim Ukrajinskej armáde, napríklad pri organizácii nákupu a doručenia takmer 200 džípov pre ukrajinské ozbrojené sily. Žije v Užhorode.

Andriy Lyubka (1987) – Ukrainian poet, writer and essayist. He graduated from Mukachevo Military School, Ukrainian philology at Uzhgorod University and Balkan studies at the University of Warsaw. The author of the books of poetry: *“Eight Months of Schizophrenia”* (Uzhgorod, 2007), *“The Terrorism”* (Lviv, 2009), *«40 Dollars Plus the Tips»* (Lviv, 2012); collection of short stories: *“The Killer”* (Lviv, 2012), collection of poems in German translation *«Notaufnahme»* (Austria, Innsbruck, 2012), book of essays *“Sleeping with Women”* (2014), novel *“Karbid”* (2015, short-listed to top-5 books of the year by BBC Ukraine; Polish translation was short-listed to the Central-European award Angelus in 2017; Slovenian translation was published in Ljubljana in 2019, English translation was published in London in 2020), collection of short stories *“The Room for Sadness”* (2016), book of essays *«Saudade»* (2017), novel *“Your Gaze, Cio-Cio-san”* (2018), travel essay about the Balkans *“In search of barbarians”* (2019), novel *“The Small Ukrainian Novel”* (2020) ФТБ book of essays *“Something is wrong with me”* (2022). The winner of the prizes “Debut” (2007), “Kyiv Laurels” (2011), recently he received literary award of Kovalev Foundation (USA) and became a laureate of Shevelov Prize for the best book of essays of 2017 in Ukraine. He is the member of Ukrainian PEN. He is also the translator from Polish, Croatian, Serbian, English and the curator of two international poetry festivals. He is an active volunteer who helps the Ukrainian army, including organizing the purchase and delivery of nearly 200 jeeps to the Ukrainian armed forces. Lives in Uzhgorod.

Ako píšem?

Píšem cyrilikou, pravou rukou, po druhej v noci, do zápisníka na strane „osemnásteho septembra 2011“, preto by sa táto báseň mala volať práve takto, ale nie, lebo chcem písať o tebe, ale píšem cyrilikou, čiže – väčšinou o Igorovi a Sviatoslavovi, Nestorovi, Pamvovi, Hryhorijovi a tak ďalej. Vlastne čo „tak ďalej“? Píšem o Tarasovi, o Lublinskej únii, o boji za vieru, o zrade viery ako boja, o Kvitkovi, o chrámoch a o Bulharsku (viete sa dovŕtiť prečo), píšem o Pavičovej chybe (lebo Cyril a Metod vymysleli hlaholiku), takmer nepíšem o súčasnom Srbsku (zradcovia!), nepíšem o whisky, lebo píšem o domácej pálenke – ako inak, veď používam cyriliku, hoci mi nerozumie viac ako polovica sveta. Úprimne povedané, viac by sa k tebe hodila latinka, ale prepáč, tak sa už stalo, ja s tým nič neurobím: musím písať o Anne vo Francúzsku, Bohdanovi, Ivanovi, Samijlovi a ostatných, lebo Boh nás potrestal trojnásobne: Východom, vládou a abecedou. Píšem cyrilikou: taký je môj prvotný hriech. Prepáčte.

Večera pre dvoch

Aj ja by som mohol byť čiernym dílerom drog niekde v Clevelande v štáte Ohio. Počúvať svoju hudbu, v aute hľadať nových adeptov, streliť im prášok a na Deň vďakvyzdania pozývať svojich najbližších priateľov – prostitútky – domov, darovať im sošky anjelíkov a vonné sviečky; za dlhých, predlhých večerov sa pozerať do dvora, na cestu, z dlhej chvíle čítať nápisy na plechovke piva, čo držím rukách, zaspávať pri akejsi debilnej talkshow. Alebo by som mohol pracovať niekde na benzínke v horách Bosny a Hercegoviny, vlúdne vítať zákazníkov, poznať všetkých v okolí Banje Luky, pozorne počúvať poludňajšie správy z malého tranzistora, počuť zrána pesničku a celý deň si ju pospevovať: „Sarajevo, srdce moje“, učiť svoje deti správne hádzať nožom,

loviť ryby, zbierať lesné jahody, raz večer ich vyskúšať, či
vedia naspamäť slová štátnej hymny, a potom
im natešený rozdať čokoládové cukríky.
Pripúšťam, že v nejakom z možných životov
by si sa mala zjaviť ty. Prísť si po dávku alebo natankovať.
Byť pre mňa prostitútkou alebo sestrou. Byť dcérou.
Viesť debilnú talkshow po polnoci. Spievať v cirkevnom zbore.
Byť hviezdou s najznámejším hitom Sarajevo, srdce moje, ktorý
by som počul v rádiu a celý deň by som si ho pohmkával popod nos.
Myslím si, že by si sa určite mala objaviť v každom mojom
možnom živote, vlastne nemyslím si, som si istý!
Ale prečo sa nezjavuješ teraz, prečo už meškáš
dvadsať minút?! Ved' vychladne večera!

Žena, ktorá si holí nohy v tvojej vani

Zajtra oslávi svojich 24 rokov.
Hoci vlastne povedať „oslávi“ bude prehnané,
jednoducho zavolá domov rodičom
a večer sa pomodlí.
Nerozumieš jej modlitbám, jej záhadným pohľadom,
jazyku jej menu v telefóne.
Nebolo vám súdené byť spolu, možno je to tak lepšie,
hovoriš si, možno je to tak lepšie.
Vo chvíľach nevšednej nežnosti hovoríš,
že veríš, že nemajú atómové zbrane,
žiadne atómové zbrane, a cítiš sa ako hlupák.
Potom sa ti sníva, že jej telo
vonia jadrovými zbraňami, púšťami a cigánskymi piesňami.
Prečo cigánskymi? pýtaš sa sám seba ráno,
ale odpoveď neexistuje, nevieš,
aké mala detstvo a kde sa naučila po anglicky,
prečo si vybrala práve teba.
Ste spolu tri týždne. Z času na čas študuješ mapu sveta
a hodnotíš polohu Iránu, jeho susedov,
prírodné a ľudské zdroje.
Zdá sa ti, že jej rozumieš čoraz lepšie.
Niekedy sa jej vypytuješ na Irán, sľubuješ, že tam s ňou pôjdeš.
Ale ona stále vonia cigánskym letom a jadrovými zbraňami
a medzi vami je jej púšť a prichádza večer
a ona si holí nohy v tvojej vani.

Preložil Valerij Kupka

How do I write?

I write in Cyrillic, with a right
Hand, past two in the morning, in a notebook
On the page titled “18th of August 2011”,
Thus the poem should be called just so,
But no, because I want to write about you,
But I write in Cyrillic, which means
Mostly about Igor and Svjatoslav,
Nestor, Pamva, Grygoryj and so on,
However what is “so on”? I write about Taras,
Lyublin Union, struggle for faith,
About betrayal of faith as struggle, about Kvitka,
Churches and Bulgaria (well, you guessed it),
Write about Pavych’s mistake (for Cyril and Methodius
Invented Glagolitic), hardly write about modern
Serbia (traitors!) I don’t write about whiskey, because I do
About syvuha what else, because I use Cyrillic
Even though the majority of the world doesn’t understand me.
Frankly speaking Latinic would suit you better,
But forgive me, it happened so, I can’t help it:
I have to write about Anna in France, Bohdan, Ivan,
Samiylo and the rest of them, for God punished us thrice:
By East, by power and by alphabet.
I write in Cyrillic and that is my original sin,
Forgive me.

Dinner for two

I might as well be a black drug dealer
Somewhere in Cleveland, state Ohio. Listen to my music
in the car, look for new disciples, push powder to them
and for Thanksgiving Day invite my closest friends- prostitutes -
home, give them angel figurines and aromatic candles;
all evenings long watch the yard, the road for lack of better things to do,
read the writings on a beer can in my hands,
fall asleep to some dumb talk shows.
Or I could work somewhere at a gas station in the mountains
of Bosnia and Herzegovina, pleasantly greet customers, know everyone around Banska Luka,
listen to the evening news on a little radio
hear a song in the morning and sing all day
“Sarajevo, my heart” teach my children to throw a knife the right way,

catch fish and gather wild strawberries, one night check if they know the words of the national anthem by heart and then, satisfied, hand out chocolates.

I suppose that in any of the possible lives

you'd have to show up. To come for a fix or come to fill your car.

To be a prostitute or just a sister. To be a daughter.

To host a dumb talk show after midnight. To sing in a church choir.

To be a star with the famous hit "Sarajevo, my heart", having heard which on the radio I would hum the entire day.

I think you'd certainly have to show up in each of my possible lives, not even think, I am sure.

But why are you not showing up now, why are you twenty minutes late already, the dinner is getting cold?!

In the museum queue

You wouldn't tell straight away that she

Is a hot thing:

In rectangular glasses, some bottomless

Shorts, a T-shirt (two sizes too big)

With a line I Love Paris, sandals, a face-

Like a classic teacher (from a porno movie).

That was what got me.

You wouldn't tell straight away that she

Is a hot thing:

With a negative breast size

(no, really even mine are bigger!),

With the heftiest tourist guide in her hands,

Without a trace of make up.

That was what got me.

You wouldn't tell straight away that she

Is a hot thing:

Especially if all your life you've waited for a Spaniard,

And she is a Brit,

When you are into brunettes,

And she is a blond,

When she isn't looking at you at all.

That was what got me.

Translated from Ukrainian by Helen Harney

Mária Modrovich Slovensko/Slovakia

Mária Modrovich (1977) je autorkou próz *Lu & Mira*, *Tichý režim*, *Flešbek* a *Rozhovor s členkou kultu*. *Flešbek* sa dostal do finálovej päťky ocenenia Anasoft litera 2018 a v roku 2019 bol nominovaný na Európsku cenu za literatúru. V roku 2023 *Rozhovor s členkou kultu* pre Mestské divadlo Žilina zdramatizovala Petra Fornayová a pre Teatr Śląski v poľských Katoviciach Katarzyna Dudzic-Grabińska. Modrovich spoluorganizuje medzinárodný literárny festival Novotvar. Spolupracuje so Slovenským literárnym centrom a s časopisom VLNA. *Deň noc voda* je jej piata kniha.

Mária Modrovich (1977) is the author of 5 books of fiction, *Lu & Mira*, *The Silent Mode*, *Flashback*, *Interview with a Cult Member*, and, most recently, *Day Night Water* (2024). *Flashback* has made it into the TOP 5 of the prestigious Anasoft Litera Award 2018 and it was nominated for the EU Prize for Literature in 2019. In 2023, *Interview with a Cult Member* was adapted for the stage. Petra Fornayová directed the eponymous play for Žilina Theatre and Katarzyna Dudzic-Grabińska for the National Theatre in Katowice, Poland, under the title *Jodłowa dolina*. Modrovich co-curates the international literary festival Novotvar. She works with the Slovak Literary Centre and with the arts and culture revue VLNA.

Deň noc voda

Tancujúce svetielka, zelené, červené, žlté kontrastovali s rannou zatiahnutou oblohou – lietadlá zaparkované na konci odletovej dráhy mali diskotéku. Potom sa Boeing, v ktorom Silvia sedela, otočil a priroloval bližšie. Spleť disko-svetiel premieňajúca sivý asfalt na tanečný parket sa usporiadala do prísnejších, rovných línií, presne definujúcich trajektórie jednotlivých lietadiel.

O chvíľu vzlietli do hmly. Dve veci, súbežne: veselosť roztancovaných žiaroviek dodávajúca ceste pozitívny tón a zároveň pocit viny. Doma necháva – prvýkrát v živote – plačúcu Terezku a statočne sa tváriaceho Miška. Pripomenulo jej to polozabudnutú ambivalenciu, pred pár rokmi vyvolanú predstavou striedavej starostlivosti. Aj vtedy sa hanba miešala s opatrným nadšením.

Svetlá do odletu vniesli ľahkosť a dobrodružstvo, aké dávno nezažila, no rovnako na sebe stále cítila odtlak nocou spoteného, uslzeného telička. Ranným dychom pomaly strácajúcim detskú sladkosť jej do tváre šepkalo slová vyjadrujúce úzkosť z odlúčenia.

Lietadlo stále naberalo výšku. Keď vystúpalo nad hmlu a oblaky, oblohu zaliala slnečná žiara.

Pre protichodné pnutia nadobudla zvýšenú toleranciu, brala ich s väčšou ľahkosťou. Možno sa mi naozaj podarí nájsť Maju, povedala si a uvelebila sa v nepohodlnom sedadle.

68 deň / noc

1.

Za súmraku niektoré zvuky ustávajú a objavujú sa nové. Silnejú s prehlbujúcou sa tmou. S tmou narastá strach. Vie, čo sa okolo nej nachádza, cez deň to predsa zažíva, a v teórii ovláda aj výskyt nočných druhov. Ale v tme absentuje zrakový vnem, a pre to akoby sa každý večer za súmraku vymazávala aj celá vizuálna pamäť. Musí to byť iné, keď tu človek žije dlhšie. No pre Silviu denné zvuky majú svoje zrakové asociácie. Keď sa strhne na nečakane hlasný šuchot, vidí, že z palmy padá obrovský suchý list. Oči pohotovo nasledujú uši: pohľad nasleduje zvuk, nastane úľava. Padajúci palmový list.

Lenže večer. Večer prestanú padať palmové listy a k domu sa začnú približovať nebezpečné tvory džungle. Džungľa samotná akoby sa začala zakrádať a sťahovať bližšie. Celý nočný – rastlinný aj živočíšny – aparát sa dá pohybu, do lezenia, plazenia, skákania, zavýjania, škriabania, trepotania krídlami, narážania, funenia, škriekania, štípania, do nehluchého obsadzovania nedžungľového teritória, najmä otvorenej kuchyne domu. Najodvážnejšie (najdrzejšie) sú medvedíky čistotné. Labkami otvárajú aj dvierka skriniek. A mravce, armády bojových mravcov. Mnohé z ich aktivít sú neviditeľné, tma je absolútna, v džungli neexistuje pouličné osvetlenie. Zvuky a štípance predstavujú úplne samostatné vnemové kategórie.

Postupne na všetko príde. Na noc treba veci z kuchyne odložiť: pre medvedíky čistotné zamkne každý večer do prázdnej izby aj smetný kôš. Státisícovú kolóniu mravcov má nechať tiahnuť cez dom, vraj sú výborní upratovači, zbavia domácnosť omrvínok, hmyzu, dokonca škorpiónov. Lenže títo skvelí, centimeter dlhí čističi bežne chodia cez deň a len

raz za pár rokov. Prečo tu boli už dvakrát, Alberto? Valili sa dnu cez bočný múr a schody ako pretekajúca, nezastaviteľná riava. A prečo za súmraku? Pretože prvý raz nedostali povolenie vstúpiť, povie Alberto, zabávajúci sa na Silviiných pokusoch zastaviť kolónu chemickým sprejom. K času návštevy sa nevyjadril. Mravce nemajú oči a zbytočne neútočia. Ale keď na ne nechtiac stúpi, štípu, štípu, štípu. A štípance potom svrbia, svrbia, svrbia.

2.

Vysoko nad domom preletí párik ara macao. Videla ich ráno a podvečer, keď pri plávaní pozorovala robinsonovské pobrežie. Aj teraz sa cestou hlasno hádajú. Dlhodobý monogamný vzťah. Vnímajú nás rovnako aj ony? Polemizujú o nás? Určite si hovoria, že sme oproti ich ostro červenej a modrej úboho bezfarební.

Ráno na konári obrovského pochote obrasteneho silnými trňmi zazrela aj dva tukany. Pichľavé stromy fungujú ako prirodzená ochrana domu – ľudia veria, že pochote je posvätný. Tukany sa pohybujú v krdľoch a presne sa nevie, ako je to s ich monogamiou. Pravdepodobne zostávajú v páre, kým sa starajú o mladé.

Spomenie si na ZOO Café v centre Budapešti. Chovajú tam oba druhy vtákov, párik papagájov a jedného tukana. Žijú v rohovej sklenenej kletke pri umelom osvetlení. Kaviareň je tmavá, slnečný svit dovnútra takmer neprenikne. Keď teraz vidí, aké diaľky a výšky vtáky prekonajú za pár minút, cíti úzkosť. Úbohé maďarské operence. Dávajú im v ZOO Café do ovocia xanax, aby zvládli tucty malých očí a prstov, lepiacich sa na sklo v prítmí podniku, ktorý patrí k najväčším detským atrakciám mesta?

Zeleň paliem a ostatných stromov sa v januári ligoce ako vyleštená, zeleň sýta, až si Silvia občas nie je istá, či nehalucinuje. Mnohé dreviny pripomínajú alicovsky zväčšené verzie známych bytových rastlín. Obloha je jasnomodrá a slnko vykresľuje všetky hrany a detaily príliš ostro. Dokonalá viditeľnosť mätie mozog. Popri zvukoch jaguárov (vzrganie bambusu) a lúpežného prepadnutia (medvedíky čistotné) sa Silvii občas zjaví ľudská postava, potom zmizne. Za skutočným kolibríkom preletí ešte niečo abstraktné. Až keď zide chodníčkom cez džungľu dole, najmä neskoro poobede, slaná oceánska hmla konečne rozostří videnie.

Alebo sa už prejavuje *ciguatera*?

3.

„Papagájovú rybu nikdy nejedz!“ odpísal otec na Silviin WhatsApp, na fotku susedovho tyrkysovozeleného úlovku s popisom „naša včerajšia večera“.

„Preco?!“

„Ciguatera!“

Silvia rýchlo googli neznáme slovo znejúce ako tanečný pokrik a stráca sa medzi príbehmi otrávených ľudí. Niektoré ryby sa živia mikroriasami, ktoré v sebe majú toxíny *gambierdiscus toxicus*. Okrem hnačky a zvracania môžu spôsobovať aj roky pretrvávajúce neurologické ťažkosti.

Papagájovú rybu už teda nie.

69

4.

Ráno po splne, alebo pred splnom?, sedeli nad džungľou oblaky a pridávali do palety farieb – ako inak – sýtu, hlbokú sivú. Pacifik znel inak. Išla si zaplávať a kúsok od vody, na mieste, kde piesok začínal byť vlhký, zacítila pod prstami na nohách niečo čudné; klzké, hladké. Z klzkého hladkého čosi sa vykluli sardinky vyvrhnuté na breh prílivom. Telička lemujúce pobrežie, zoradené v jednej línii ešte vyskakovali do vzduchu, oklamané vlnami a mesiacom.

Ustúpila, aby mentálne spracovala sardinkové defilé. Ďalšie nečakané výjavy:

po pláži behali mladíci a v rukách držali niečo ako veľké špulky. Kde-tu zbadali vo vlnách asi dva metre od brehu čosi, čo Silvia nevidela, rozbehli sa tam a bleskovo odvíjali lanko a háčik s návnadou hádzali do vln. Potom lanko rýchlo navíjali späť. Na primitívne udice bez prútov vyťahovali objemné, hádam aj päťkilové ryby a hádzali ich vyššie na piesok, aby na ne nedosiahol príboj. Čo je to za druh, spýtala sa prerasteného nemeckého penzistu, prechádzajúceho sa po pláži so psom. Dorády. O päť minút neskôr natrafila na Alberta so synom, ktorí jej prezradili skutočné meno tuniakovitej ryby. Alberto použil nič nehovoriace slovo, Silvia ho hneď zabudla. A sardinky nie sú na jedenie? Ukázala na pruh rybičiek pod nohami, teraz už *mas o menos* nehybný. Iba pre tie veľké ryby, zasmial sa Alberto a rozbehol sa za synom. Na hladine sa niečo zalesklo.

„Bonito,“ napísal otec. „Výborná ryba. Ale pozor na ten valcovitý mrak, môže znamenať náhlu zmenu, voda vtedy vie byť nebezpečná!“

Nikdy otca nepokladala za obozretného, a teraz ju každý deň na diaľku pred niečím vystríhal. Pred silnými spätnými prúdmi ju varovali všetci. Dokonca aj tabuľka pod poloprázdny hotelom. *El mar es muy peligroso*. Ale ako nejsť do lahodného dvadsaťdeväťstupňového Pacifiku? Počká na moment medzi dvoma vlnami, hodí sa do vody, ponorí sa, vynorí, pláva. Pláva s pelikánmi, bonitami a rajami. Silný spätný prúd je len otázka rozvahy, hovorí si. Keď ma začne ťahať na otvorené more, zachovám chladnú hlavu a počkám, kým ma *corriente rip* zase vyvrhne von. Isteže by spanikárila. Vo vode je väčšinou sama, ostatní berú tabuľky a varovania vážne. Pláva popred hotelovú reštauráciu, kde hostia v stodolárových klobúkoch na terase raňajkujú ananás a papáju. Plávajúc pozdĺž pláže míňa ďalšie budovy. V bungalovoch sa niektorí ešte len budia. V prezidentskom apartmáne v úplne poslednej budove pod útesom párkrát na balkóne zazrie holý zadok. Ospalé rána a rýchle prúdy.

Raz sa voda zvlhla tak, že Silvia dokázala zaplávať len tam: kúsok za zadnú budovu, po skalú s cícerkom vodopádu. Naspäť sa musela vrátiť peši. Občas stáli na hotelových balkónoch hostia. Mala dojem, že pozorujú, či dokáže vyplávať. Vrátiť sa. V mori, ktoré je *muy peligroso*, je vždy šanca, že bude musieť ísť na hranicu svojich možností. Alebo že sa nevráti.

Ako by si také niečo mohla nechať ujsť?

5.

Medvedíky čistotné sa nadránom predviedli. Ťažkú pokrievku zhodili na dlažbu, aby sa dostali k obsahu kuchty. Lúpežné prepadnutie jej hlavou len blysko, začínala byť vycvičená. Zlodeji a vrahovia nebojújú s igelitovými obalmi ani neotvárajú dvierka od mikrovlnky.

Ráno našla na kuchynskej podlahe roztrhané balenie soli, v bielych kryštálikoch odtlačky labiek s jasne viditeľnými pazúrikmi.

Oceán hučal.

Džungľovým chodníčkom na pláž. Stačilo preskočiť úvodnú vlnu, prekonať prvotný odpor. Ponoriť sa do spenenej vody. Jagavé čiastočky piesku sa dvíhali z morského dna a vírili okolo nej. Kilometer tam a zase naspäť, každý deň si zlepšovala čas. Nechcela ani vyjsť na súš, menila sa na morského živočícha. Krdel' šiestich pelikánov sa spustil až k nej, kížali vzduchom tesne nad hladinou. K brehu zamierila, až keď odleteli. Ešte si na chvíľu sadne na vyplavený a oceánom a slnkom vybielený kmeň stromu, zahľadí sa na hladinu, nechá mohutné balvany v pomalom tempe plachtiť po oblohe.

Interview IV

...?

It's easier to leave than it might seem. The decision – well, in my case, anyway – had come in stages, but once it had come to fruition, the finale wasn't as dramatic as one might have expected. With the first impulse – to leave my husband – came the kneejerk reaction: I can't do that. I tried to calm down by telling myself that I would wait until the kids grow up, even though at the time I felt I couldn't stand one more minute around him. I no longer had any illusions about other men. I knew the depths I dreamed of in a relationship were an illusion.

...?

This was how I went through relationship crises up until then: I would pick a guy who I then fantasized about. I pictured him being friendly with my kids; there had to be mutual respect and understanding. Kindness. The new partner was a substitute for the current one, a more functional version of the old. But then I had a proper fling and realized I did not want to be with another man. The getting together and being together of two people is full of strategic moves. We were just starting out and already we were deep in negotiations of every kind. When I imagined how I would have to learn to share stuff with him again... all those years of surreal conversations. Who will clean the bathroom? Should we go camping at the weekend? Have lunch at his parents or mine? I didn't want that. I didn't want any of it.

...?

I never liked it, no. But there's romanticizing. Those images. I pushed myself – and he pushed himself – to live within those patterns. We know these are the patterns we should be adhering to, so we do. Everybody keeps telling you – and themselves – that that's normal. That's how it is; it's normal.

...?

At first, I thought I would take the kids with me. I told myself it was his fault that I was tired of taking care of them. He was never home and when he was, he was busy with more work, and then he was exhausted. His busyness and fatigue were taken seriously, they were real and of value. The more I pictured freedom, the more I understood why he defended his position. I began to understand him. And the more I understood him, the less space there was in my newly imagined future for my children. There came a point when I felt like: if I don't leave all of them, I'll go crazy.

...?

Of course it's not their fault. Children are children. It's not his fault either. But it's not my fault

either, that's what I'm trying to say. I didn't have children all on my own. Even two people are not enough if you want to raise a child. It takes a village, a pack, a horde, you know. In reality, a mother is usually a lonesome presence in the lives of her children, perhaps during the weekend or sometimes in the evening; if the family is lucky, there are two presences. Mom and Dad: the weekend poster family. It was exhausting to be loving to them, to be cleaning after them, cooking for them, making sure they were safe every minute of every day, day in, day out. I was tired and angry, day in, day out. I didn't have the stamina to be the person who gets up every morning, striving for perfection, and who goes to bed at night disappointed with herself, hoping maybe tomorrow I'll do better. I realized I wouldn't be able to wait until the kids grew up and finished school. Fifteen, twenty years... it was too long.

...?

You don't understand.

...?

I did not come to hate my children. I simply came to understand that I didn't have the energy to be the mother they needed, or the mother I wished to be. I didn't even know anymore how or what I wanted to be. For example, when my son had to go to kindergarten in the morning, he cried and kept saying he didn't want to go. I was at home with the baby and looking forward to him going, to not having to do so much, providing all the entertaining he demanded, all the sitting in playgrounds, clearing up fights, handing things to him, calming him, worrying he would break something, I was just exhausted, even more exhausted with the baby crawling around. It felt like I was already in a psychiatric ward; the school was supposed to help with that. And yet the real craziness began only after he started school. The crying every morning: he's not going, why does he have to go, he wants to be with me. It didn't make sense to me either. I was nauseous; on some level I didn't want him to leave my side, while I also desperately needed some relief. I had carpal tunnel in my left wrist for months and the migraines were unimaginable. I was a zombie. And a place where twenty kids cough each other in the face was the only solution.

...?

It wasn't the kindergarten's fault.

...

Let's not talk about it anymore. Let me tell you something else, perhaps that will shed some light. Though perhaps it won't.

I met this girl – a woman – I used to know, someone I had always been a bit jealous of. She married my childhood love; well, the object of my childhood crush. She was beautiful and smart, and together with her husband the two of them were annoyingly beautiful and

smart. They both had successful careers – he was ultra- successful and she did really well considering she was also the perfect mother to their three kids. That’s precisely what is so confusing, seeing people like this and thinking that if I really try hard, if I change, if I change my husband, our kids will also have perfect parents, we too will be successful and relevant. Other couples will look up to us imagining if they really try, they can be like us.

...?

When I met her a week before she did it, I asked how she was. And she said: fine, kids doing really well at sports, she was working on a really interesting project, they were buying a weekend house. I felt defeated. As always, she was ten steps ahead of me. I didn’t even look at her, my How are you was rhetorical, uninvolved, without a question mark. We had known each other when we were young, I hung out more with him than with her, but there was this time I was at her place, my cousin who was friends with her had taken me. We might have been nine, we were bored, and she asked if we wanted to shoot at the ceiling. Of course we wanted to. She brought out an old revolver, actually just the torso of an old revolver that her grandfather had made together with her dad when he was just a boy. She said her grandfather was into mechanical things like guns and when she talked about him, it was evident how close they had been. As the holes from the bullets multiplied above our heads, I wondered whether I could do shooting of this kind at home, whether the ceilings in our building were thick enough or whether the bullets would go straight through, hitting Mrs. Majerník’s big toe.

74

...

I was actually surprised that she was the first one to get married. I always knew she would excel at something, at anything, that she would carve her own way for herself. We must have confused her with our boy crushes, with the never-ending love chase. You know, my generation, we could have been completely free had we wanted to be. We didn’t get it, though.

...?

We didn’t get that we could. That we could fall in love, have babies, get married but equally that we didn’t have to, or that we didn’t have to do it all. I’m not saying that all women today are financially and otherwise independent of men – they’re not. But there are a lot of us who could have been. We just didn’t believe it was possible.

...?

If I hadn’t left, I think that at some point I would have considered her way out.

...

To disappear from the face of the Earth, as Dalva’s son put it.

...?

It was a different situation. I think she had a diagnosis – I was just out of breath. I was on the verge of going crazy. The thing is, all the women around me were semi-crazy in their so-called normal lives. And a lot of the men, too.

...?

There was this single mom who took her infant son to her favorite pub with her. People sat there smoking and many times they would be there together until midnight. Yes, just like you, we were all appalled. A normal girl from a good family, an intellectual with a sharp mind and an even sharper tongue, you would like her. If she’d let you get closer, you would have developed a crush on her. Men did. Maybe she would’ve let you babysit her son while she went out to have a beer. Then your judgments would start to bug her. Meanwhile, you’d be bitching less about her beer- drinking and more about the buddies she drank with while you babysat her kid. So she learned to dump everyone fairly quickly. She wanted to have the peace and quiet to be with her kid. And her beer buddies.

75

...?

I started to hate myself for hating my husband and the kids. There was almost no help around, my mom had retired, she was finally taking it easy, I couldn’t hold it against her. Later she used to call and yell at me why hadn’t I said anything, why didn’t I ask for help. But what for? She would’ve told me that she managed just fine with three kids and a husband who was even more useless than mine and she would’ve been right. Why do you feel so sorry for yourself, she would scream, then she would change her tone, try to comfort me and tell me that if I came back, everything would be different, her husband would help, she would help.

...?

That’s the thing – it’s not about helping. Helping someone is trying to rescue the moment, to resolve the situation. In the long run nobody is going to help a normal healthy woman. Nobody helped my friend with the diagnosis, why would they help me? Helping brings up a whole range of feelings and reactions on the side of the helper: pity, condescension, superiority, anger. Helping doesn’t really mean that the one who is being helped suddenly has less responsibility – it means more eyes and hands that, besides helping, offer advice and make sure their advice is being applied in the right way. When you get to the point that you can’t do anything anymore, this kind of outside support can feel oppressive. Of course, in the beginning you think if only there were someone to help me, I might be able to carry on.

But then help comes and makes things even worse – it only proves that everything is off, that you are useless, that you can't go on like this. If there were someone who did not expect you to finally pull it together, then maybe. But it doesn't work like that. Sooner or later people get anxious for your recovery, they want a miracle they can put in their CV.

...?

System error, yes. And the fact that nobody actually wants you to step out of the system – or that you should not leave alive. That's why you're seeing me as a monster right now; that's why you're interviewing me. To you – and to society – I am a monster, an anomaly. It's unnatural to abandon your offspring. Unnatural for a mother, a little more natural for a father. I agree. However, I am also saying it's unnatural to have children in this state.

...?

One time my father gave me a lecture about my kids' behavior in a restaurant. He ordered three shots of rum instead of food. He said he was so ashamed he couldn't eat. The kids were loud, but they weren't doing anything too horrible, nothing got broken, the guests weren't harassed; they simply chased around between the tables and talked at their usual volume. Dad was going out of his mind, he hissed at them to stop running and screaming. When we left, I thought he would slap my face, he yelled at me that kids were not supposed to behave like that in restaurants, it was unfair to people who were looking forward to having a nice meal out, back in his day this was unacceptable, children should only be allowed into restaurants when they'd learned how to behave and sit still. I understood what he was saying – I don't like it either when other people's kids mess up my lunch, but I was really angry that he didn't understand me. That he hadn't given a moment's thought to the opposite point of view– the point of view of a mother who also needs to get out sometimes and of children who are too small to sit still at the table when the whole world is happening around them.

...? ...?

My father has a dog that he lets run through the park freely, without a mouthpiece. A Hungarian vizsla, quite big, friendly and, by the standards my father applies to children, ill-behaved and ignorant. Rosa loves to jump on people, and smaller children get knocked over sometimes. She stole a bit of croissant out of a toddler's hand once, and father, instead of apologizing, smiled at the furious mother and the sobbing child. He explained to them that Rosa was a good doggie. It was not Rosa's fault – she was just very hungry.

Preložila autorka

Greta Maria Pichler
Rakúsko/Austria

Greta Maria Pichler (1996) vyštudovala filozofiu a umenie reči (Sprachkunst) vo Viedni. Od roku 2018 pracuje ako spisovateľka na voľnej nohe a kultúrna mediátorka. Jej texty boli publikované v rôznych literárnych časopisoch, antológiách a odvysielané v rádiu. V roku 2022 získala hlavnú cenu v rámci 30. ročníka Open Mike, súťaže pre mladú nemeckú literatúru, ktorú vyhlasuje Dom pre poéziu v Berlíne. Na jeseň tohto roku sa pripravuje vydanie jej debutu vo vydavateľstve Rohstoff von Matthes & Seitz Berlín.

Greta Maria Pichler (1996) studied Philosophy and the Art of Speech (Sprachkunst) in Vienna. Since 2018 she has been working as a freelance writer and cultural mediator. Her texts have been published in various literary magazines, anthologies and broadcast on radio. In 2022, she won the main prize in the 30th Open Mike, a competition for young German literature announced by the House for Poetry in Berlin. Her debut novel is forthcoming from Rohstoff von Matthes & Seitz Berlin this autumn.

súčasne

jeden schod nadol, von cez dúhu z neho
zapletať vrkoče a pozvať do izby zopár múch
hru, pozeráť sedieť v lonách a jemne potahovať staré pokožky
robiť uzlíky do posvätných retiazok, potom plakať na polohovacom kresle
cvičiť, zakvačiť prsty šklbkať žmolky z kvadratických vankúšov, kvetovaný vzor
malo by to byť svrbí to na spodnej strane stehien

vedľa hokerlík s povrchom z napnutých plastových laniiek, nie veľmi pevný
ako struny, prsty na nohách na tom hrajú ako na harfe
potom naboso stáť na kamenných podlahách, cítiť ryhy aj prach
podošvy: drsné a horúce rukami silno udierať na zábradlie
je žlté a možno plechové, muškáty kývajú hlasný
zvuk, šíri sa vibrovanie, balkón bicích nástrojov

z plavárne počuť skoky z trampolíny, chytať mravce, zlievajú sa
v kúte, hra na schovávačku, nájsť tajný priečinok, s metlami bez štetín pre
maličké bosorky alebo na vyklepávanie kobercov ochranné okuliare k susedovi,
pekne deravé,
78 tešiť sa dlhý svetlý záves, ktorý trčí z izby v ňom duch
a to sú jeho šaty

nové vymyslené, strašenie strašidiel, skúsiť písať nikdy
s tým neprestávať
byť vyčerpaný a ležať na drevenej lavici
biele zrnká múru zoškrabovať nechtami
kým sa oči nezatvorí.

takmer streda

na ceste k strediu týždňa všetko zrazu
pustiť z rúk ostré svetlo z plafóna za
neskorého popoludnia uplynulé hodiny prikryté
kobercami miestnosť sa derie von z kútov
z dlážkových laticiek, možno sú tieto dvere
zvíera vymyslené pre samotu vrhá tieň
pozerá sa, potuteľne láme vzduch, cez okno
zvonku nič nepreniká
v tichu svojho tela odmeriavam
strach z jednej miestnosti pozorujem
poslíčkov spánku, ktorý sa teraz už
nedá zadržať

zárezy a porozumenie

je to dych, ktorý sa zasekáva
pohyby vo fade out die
nepohyblivosť zreničiek
točí sa pohľad, krúti sa hlava, krúti sa človek
ja si stále myslím: rozprávať, rozprávať, rozprávať
možno je tento pohľad sprítomnený slnkom alebo nebom
teplo jedno veľké kúzlo
ja nič viac neponúkam, pod', ľahni si lebo ja
neviem, ako treba zaobchádzať s ležaním

myslím na úplné zastavenie, plytvanie, opustenie a tak
tomu vydaná napospas rýchlo mimiku do
tváre, kvôli mne zvuk ako porozumenie
zhrbená a s pohľadom upretým na zem, tam ryhy, prach a
ktoviečo čo ešte smer, ruky natiahnuté vpred pred hlavou
narážajú neimplikujú dotyk nebude sa to
napadnutý nebude sa to načatý lebo ved' lebo ved'
videla som ako si sa pozeral
že si sa pozeral a prítom
si trafil moje oči odišla som bez
pozdravu alebo som sa pozdravila, ale nesprávne
teraz spomenúť, že som prišla o rozum
je pomerne neférové zoči voči
stratám
nakoniec v studených rukách druhých ľudí
je všetko čo môže byť mojím dychom
alebo:
vedela som o spomienke ako o záreze
niekde pokožka, papier od samého začiatku
rozhodnutie: s týmto teraz pokračovať ďalej

kruh problémov

keď sa dve lode vo vode, keď sa dve ryby vo vode, keď sa dvaja stretnú
čo tam už vždy boli, priblížia sa, narúšajú prúdenie. Spojitosti sa zmenia,
priamky vedú z ich paralelnej súbežnosti. Voda obklopuje telá, ryby
lode, v prúde v príboji vody rýchlosť. Porucha v manévrovaní
vedie k vzájomnému nasatiu dvoch lodí. zapamätaj si: únik nie je viac možný
po príliš tesnom priblížení.

dospievanie

malé žraloky dospievajú v plytkej vode. betónová cesta sa začína v piesku a vedie priamo do mora. obklopujú ju skaly a menšie kamene. na konci cesty, tam, kde trčí do vody, nie je more hlboké. dajú sa tam vidieť žraloky. ich matky ich odprevádzajú kúsok k pobrežiu, potom plávajú samy smerom k mólu. tam žijú, kým sú dostatočne malé. čím budú väčšie, tým ďalej vyplávajú do hlbkej vody. bezproblémový prechod, každý deň o kúsok späť na otvorené more. rybári, ktorí rybárčia z móla a chytia malého žraloka, ho pustia naspäť do vody. žraločie mäso nie je chutné.

rozdiely v kanalizačnom systéme

na tomto mieste nás upúta usporiadanie rozlične veľkých tunelových rúr. sú tam, cez deň pre psy a deti, večer potom pre vtáky. v rúrach sa to hemží, v rúrach sa toho nazbiera, priamo z neba cez ríny a nádoby do tohto mora, tekuté a podobné veci. z povrchov rúr vidno širu vodu, rybárske člny. v tomto momente nahadzujú svoje siete. tvárim sa, že ma to nezaujíma, za očami sa mi trepecú tenké kože. doma nie je žiadna voda slaná, cez lúky tečú priezračné potoky, k sykotu padajúcich sietí stúpam z povrchu do vnútra rúr. obkolesená vláknitým drevom čakám na odlet vtákov.

Z nemčiny preložila Elvíra Haug

gleichzeitig

eine stufe nach unten, durch den regenbogen hinaus
aus ihm zöpfe flechten und ein paar fliegen ins zimmer einladen
ein spiel, schauen, auf schößen sitzen und an bereits älteren häuten ganz leicht ziehen
knoten in heilige kettchen machen, dann weinen
auf einem verstellbaren sessel turnen, finger einklemmen
fusseln von quadratischen polstern zupfen
blumenmuster sollen das sein
es kratzt an der unterseite der Oberschenkel

daneben ein hocker mit fläche aus gespannten plastikseilen, nicht sehr stramm
wie saiten, zehen spielen harfe darauf
dann barfuß auf steinböden stehen, rillen fühlen und auch staub
die sohlen: rau und heiß
mit händen fest aufs geländer schlagen
es ist gelb und vielleicht aus blech, geranien wackeln
ein lautes geräusch, vibrieren breitet sich aus, schlagzeug balkon

vom schwimmbad her trampolinsprünge hören, ameisen fangen, sie gießen
sich im eck, versteckenspiel, ein geheimfach finden, mit besen ohne borsten darin
für kleine hexen oder zum teppichklopfen
sichtschutz zum nachbarn, schön löchrig, sich freuen
ein langer heller vorhang, der aus dem zimmer ragt
ein geist darin und das sein kleid

neues ausdenken, spuk verbreiten, versuchen zu pfeifen
nie damit aufhören
erschöpft sein und auf der holzbank liegen
die weißen körnchen der mauer mit den fingernägeln abkratzen
bis sich die augen schließen.

fast mittwoch

auf dem weg zur woche mitte
alles einmal fallen lassen
das scharfe deckenlicht am späten nachmittag
vergangene stunden verdeckt von teppichboden
der raum lugt aus seinen ecken
aus den bodenleisten, vielleicht
ist diese tür ein für einsamkeit erdachtes tier
wirft schatten, schaut, bricht luft

diebisch, durch das fenster dringt von außen
nichts
in der stille meines körpers vermesse ich
die angst vor einem raum
beobachte die vorboten
des schlafs, der jetzt schon
nicht mehr aufzuhalten ist.

schnitte und verständnis

es ist atem, der stocken lässt
bewegungen im fade out
die unbeweglichkeit der pupillen
dreht sich der blick, dreht sich der kopf, dreht sich der mensch
ich denke immer: reden, reden, reden
vielleicht ist diese sicht, geprägt von sonne oder himmel, wärme
ein großes gaukeln
ich biete nicht mehr an, komm, leg dich
weil ich nicht weiß, wie mit dem liegen zu verfahren ist

denke ans stillstehen, verschwenden, hängenlassen und so
dem entgegengesetzt schnell dann eine mimik
ins gesicht, mir zu liebe ein geräusch
wie zu verstehen
gebückt und mit blick am boden
die ritzen, der staub und sonst was
die richtung, die hände nach vorn
vor den kopf stoßen impliziert keine berührung
es wird sich nicht angegriffen
es wird sich nicht angegangen
doch doch
ich habe gesehen wie du geschaut hast
dass du geschaut hast
und dabei meine augen erwischt
ich bin gegangen
ohne zu grüßen
oder habe gegrüßt, aber falsch
jetzt den verlorenen verstand zu erwähnen
ist ganz schön unfair
den verlusten gegenüber
am ende in den kalten händen anderer
ist alles was mein atem sein kann

oder:
hatte ahnung von
erinnerung als schnitt irgendwo
haut, papier
von anfang an
entscheidung: damit jetzt so weitergehen

Richard Pupala sa narodil v auguste 1972. Po maturite študoval na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského žurnalistiku a kunsthistóriu. Neskôr absolvoval filmovú a televíznu dramaturgiu a scenáristiku na Vysokej škole múzických umení. Debutoval zbierkou poviedok *Návštevy* (2014), v roku 2017 mu vyšla zbierka strašidelných príbehov *Čierny zošit*. V roku 2020 publikoval zbierku *Ženy aj muži, zvieratá* a najnovšie sa vrátil k pokračovaniu strašidelných príbehov titulom *Druhý čierny zošit* (2023). Všetky štyri zbierky boli nominované na cenu Anasoft litera. Druhá a tretia zbierka boli nominované na Cenu EÚ za literatúru. Autor žije striedavo v bratislavskej Petržalke a obci Kremnické Bane a živí sa ako dramaturg a scenárista.

Richard Pupala was born in August 1972. After graduation he studied journalism and art history at the Faculty of Arts of the Comenius University in Bratislava. Later he graduated in film and television dramaturgy and screenwriting at the Academy of Performing Arts. He debuted with the short-stories collection *Visits* (2014), and in 2017 he published a collection of ghost stories, *The Black Notebook*. In 2020, he published the book *Women and Men, Animals*, and most recently returned to ghost stories once again with the title *The Second Black Notebook* (2023). All four collections have been nominated for the Anasoft Litera Award. The second and third collections were nominated for the EU Prize for Literature. The author lives alternately in Bratislava's Petržalka and Kremnické Bane, and makes his living as a playwright and scriptwriter.

Súkromná hodina matematiky

„Však on je normálny psychopat!“ Otec ziapal a mama ho tíšila, snažila sa ma brániť, ale tým svojím kunkavým tónom, na facku. Raz som ju prichytil. Vrátil som sa od kanálu a hneď som šiel do kúpeľne. Nechcel som, aby otec zbadal, aký som zablatený. Sklonená nad umývadlo, vyskočila.

„Jéj, už si doma?“

„Čo sa stalo?“

„Nič, zlatko,“ hlúpo sa zasmiala. „Čo by sa malo stať?“ A z nosa sa jej pustila krv.

Mama ľudí znervózňovala. Tiež som bojoval s nutkaním ublížiť jej alebo ju aspoň šetrne, no rázne odsunúť z cesty. Jej náklonnosť som považoval za prekážku medzi mnou a otcom.

Prestaň – kurva – kunkať!

Bolo to jeho slovo, inde než doma som ho nepočul. K maminmu hlasu priliehало tak, že mi ani nenapadlo pátrať, kde ho otec vzal a čo znamená.

Dozvedel som sa to náhodou, asi z nejakého dokumentu v telke. Muselo to byť na jar, možno v apríli ešte pred hodinou matematiky u profesorky Badinkovej. Bol som ôsmak a celé dni som sa poneviera vonku. Prekvapilo ma, že kunka, konkrétne kunka žltobruchá, je malá nevzhľadná žaba. A potom som ich aj počul naživo, kunky, a neznelo to ako bežné žabie kvákanie, skôr spev. Namiesto tréningov a doučovania som chodil ku kanálu pri čističke. Párkrát som zmizol aj z vyučovania, z dvojhodinovky technických prác. Vôbec ma netrápilo, že to praskne. Mal som viac obľúbených miest. Opustenú stavbu s miestnosťou čiernou od ohňa alebo úsek pri trati, kde rýchlik zabil štyroch Afgancov. Hľadal som úlomky kostí alebo aspoň stopy krvi.

Ale najradšej som chodil ku kanálu. Čupel som bez pohnutia v kríkoch a sledoval ľudí prechádzajúcich po chodníku. Bol som od nich sotva na dva metre a zdalo sa mi úžasné, že ma nevidia. Bol som neviditeľný a tajomný. Počúval som, o čom sa zhovávajú, hľadel im do tváří. Občas ma zacítili psy, ale cez močarinu, presakujúcu z kanála, sa neodvážili. Otec mal možno pravdu a ja som sa zbláznil, tak trochu. Chlapcom sa to stáva, zvlášť v tomto období života. Dnes viem, že to nie je nič výnimočné.

Jednu kunku som vylovil z vody a dobol do nej palicou. Spravila niečo nečakané. Horeznačky, s vytočenými kĺbmi, sa energicky prehla – akoby ma chcela odstrašiť tým, že praskne, predvádzajúc žiarivo žlté flaky na bruchu. Netušila, aké má šťastie. Dostal som chuť pichnúť do nej ešte raz a silno zatlačiť, a taká chuť je vzrušujúca, ale ovládol som sa, tajomný a ušľachtilý, a zase znehybnel, spomalil dych, to mi išlo na jednotku. Keď sa kunka zdalo, že nebezpečenstvo pominulo, otočila sa na brucho, zase sivozelená, a odskákala do bezpečia pod hladinu močariny.

Spev kuniek sa mi zdal krásny. Nevie, či ho otec niekedy počul. Bol v ňom zvláštny smútok. Rád som kvôli tomu spevu počkal pri kanáli do tmy. Detský psychiater, doktor Malnoczký, muž s maličkým noštekcom, sa ma pýtal, či masturbujem. Otcovi potom vysvetlil, že som len mierne zaostal vo vývoji, ale všetko doženiem.

Predtým zašiel otec do školy, čo som netušil. Spýtal sa ma, či mu nechcem niečo povedať, napríklad o mojich známkach. Nechcel som mu nič povedať a videl som, ako zovrel päsť a zhlboka, prerývane sa nadýchol, no neudrel ma do tváre, len do ramena – až mi cvakli zuby. Bolo to prvý a posledný raz, čo sa ma takto dotkol. Dozvedel sa, že som si katastrofálne zhoršil

prospech, žiacku som do školy preventívne prestal nosiť. Z matematiky som prepadal. Preto mi vybavil doučovanie. Profesorka Badinková učila na gymnáziu. A predtým prednášala na ekonomickej univerzite.

Otec ma odviezol pred osemposchodový nezateplený panelák a čakal v aute, kým vojdem. „Už ti nikdy nebudem môcť veriť,“ povedal mi po údere pästou do ramena. Zvonil som v bráne, nikto neotváral, otec na mňa hľadel z auta a dovnútra ma vpustil telnatý chlap v šľapkách so smetným košom.

„Ku komu ideš?“

„K profesorke Badinkovej.“

Významne prikývol a stlačil gombík, aby ma k nej vyviezol.

„Rodina?“

„Synovec.“

Rád som klamal a hľadel pri tom ľuďom do očí. Smetný kôš smrdel po rybách.

Zase som zvonil. Zdalo sa mi, že zvoním celú večnosť. Otec by mi neveril, že nebola doma. A keď sa dvere konečne pootvorili, akurát pre hlavičku s veľkými slnečnými okuliarmi, v prvom momente som si myslel, že stojím oproti dieťaťu. Predstavil som sa a pripomenul doučovanie. Profesorka bola menšia ako ja. Pozrela na hodinky, ktoré nemala na ruke, a vpustila ma dnu.

Asi som ju zobudil. Bola útla, vo vyfahanom svetri, bez veku. Mala krátke vlasy. Do očí som jej pre tmavé sklá nevidel, v prítomí bytu sa musela pohybovať po pamäti. Usadila ma v obývačke so zatiahnutými závesmi. Zažala lampu v rohu a zapálila si cigaretu. Izba nebola pekná a mne sa to páčilo. Chvíľu si ma bez pohybu prezerala a vyhlásila, že dúfa, že nie som príliš hlúpy.

Prezrela si učebnicu matematiky, ktorú som priniesol so sebou. Listovala v nej čoraz prudšie, s cigaretou medzi prstami, až sa zdalo, že posledné stránky vytrhne, dudrajúc si popod nos: „Lineárne nerovnice... kružnicový oblúk... výsek... kombinatorika...“ A všimol som si, že okrem svetra má na sebe len hrubé pančuchy s dierami na kolenách.

Učebnicu odhodila vedľa mňa na gauč. „Dnes na teba nemám veľa času,“ povedala. „Budeme sa chvíľu rozprávať, nezáväzne.“ Vstala a odišla do kuchyne. Počul som, ako otvorila chladničku. Vrátila sa s fľašou Martini rosé. Načiahla sa do police po krištáľový pohár a naplnila ho ružovým vermútom.

„Nemáš rád matematiku alebo ju nechápeš?“

Zamyslel som sa.

„Kým sa skončí hodina, zdá sa mi, že umriem.“

Napila sa. „Chcelo by to ľad,“ zabrblala a upriamila na mňa tmavé sklá. „Pravdepodobne netušíš, aká je matematika krásna.“

Potom sa rozhovorila. Fajčila jednu od druhej a medzi vetami chlipkala vermút po dúškoch ako múdry vtáčik. Kládla mi otázky. Určite som už počul, že matematika má veľa spoločného s hudbou, áno? Nie s Elánom, pochopiteľne. A školské osnovy tú krásu zabíjajú. Nepamätám si presne, čo všetko mi povedala. Možno hovorila aj o tom, že matematika je o vzťahoch. A viac o dôležitých otázkach než odpovediach. Ale niečo dôležité tým zmenila. Žiaden dospelý sa so mnou takto nerozprával. Určite nie v škole. Matematiku začneš mať rád, hovorila alebo to dnes hovorím ja, ak pochopíš, že je plná záhad, ktoré čakajú len na to, kým ich rozlúskneš.

„Je to dobré?“ spýtal som sa a ukázal na fľašu. Výrazne zdobené vinety vermútov

priťahovali moju pozornosť.

„Je to sladké a horké zároveň,“ povedala a dopila, zaklonila hlávku. Vzala ďalší krištáľový pohár, naliala mi vermút a doliala aj sebe.

Najskôr som na jazyku zacítil omamnú sladkosť, cez ktorú sa vzápätí predrala horká, dospelá chuť.

Chcela vedieť niečo o mne. Povedal som jej o rodičoch. O tom, že otec neznáša mamu a už aj mňa. Pripadalo mi úplne normálne, že to hovorím, v obývačke plnej dymu. Jednu cigaretu tipla v polovici a druhú si hneď zapálila. Keď som dopil, doliala mi.

„Matematika je ako život. Je vo všetkom,“ povedala.

Hľadel som na kolená.

„Aj vo mne?“ spýtal som sa.

„Aj v tebe, ty trkvas,“ povedali diery na pančuchách.

Hodinu zrazu uťala. Tipla cigaretu a povedala, aby som šiel.

„Nabudúce si povieme niečo o pravdepodobnosti.“

Otec zacítil dym z cigariet. A potom alkohol z môjho dychu. Plietol sa mi jazyk, skôr zo strachu ako z vermútu. Mamu silno uštipol do líca a držal, kým sa nerozplakala. A hneď ráno zašiel do gymnázia.

Profesorku Badinkovú prepustili. Mala už jedno napomenutie a v kabinete jej našli fľašu. Otec napadol mamu ešte raz a potom od nás odišiel. Podal žiadosť o rozvod a založil si novú rodinu. Mama bola dlho nešťastná. Chcela poznať odpoveď a hľadala ju v sebe. Chvíľu trvalo, kým si zvykla, že je spokojnejšia ako predtým. Istý čas tomu pocitu nedôverovala, asi preto, že ho dovedy nezažila.

Profesorku som párkrát stretol, naposledy v potravinách v oddelení s alkoholom, asi po roku. Kupovala víno. Pozdravil som ju, kývla hlávkou, ale neviem, či ma cez slnečné okuliare spoznala.

Otec s nami prestal udržiavať kontakty. Jedného dňa cez letné prázdniny som ho po rokoch náhodou zbadal na pumpe kdesi za Kremnicou, už ako vysokoškolák. Mal so sebou malého syna, druhého. Z kufra zaparkovaného auta vytiahol mikinu a protestujúceho chlapčeka do nej navliekol. Zdvihol ho do náruče a poriadne mu zo žartu prdol pod bradu. Malý sa dusil od smiechu a otec si ma všimol, keď ho ukladal do sedačky. Istý čas som si nahováral, že ma nevidel, ale pohľady sa nám stretli, to pamäť nevymyslí. Nastúpil do auta a odfrčali. Nezazlievam mu to. Mohol som mu mávnuť, keby som chcel.

S druhou rodinou mu to vyšlo lepšie.

Výživné platil načas, až kým som nedoštudoval.

Mama sa nezmenila. Ani moja manželka ju nemá v láske. Ľudí stále znervózňuje, a mňa tiež. Naše deti rozmaznáva a ony ju majú rady takým tým banálnym spôsobom. Je len otázkou času, kedy pred ňou začnú utekať.

„Jéj, ty zase kunkáš!“

Baví ma to; a myslím, že aj ju.

„Ozaj?“

„Už s tým prestaň.“

Na jar sa chodím poprechádzať ku kanálu. Vzal som tam aj rodinu, ale smutný spev nevidených žabiek so žltými bruchami na moju ženu ani deti nijako zvlášť nezapôsobil.

A private maths lesson

“The kid is a regular psycho!”

My dad was shouting as my mum tried to calm him down and protect me, except that she did it in that annoying, jelly-aching voice of hers.

Like the time I caught her leaning over the washbasin. I'd been to the canal and when I got home, I headed straight for the bathroom, before Dad noticed that I was covered in mud.

“Oh, you're back already!” she said, startled.

“What's wrong?”

“Nothing, sweetiepie,” she said with a silly laugh. “Why should there be anything wrong?” And she got a nosebleed.

Mum often rubbed people up the wrong way. I, too, had to resist the temptation to hurt her, or at least to push her aside gently but firmly. I saw her affections as standing between myself and Dad.

“Stop that bloody jelly-aching!”

This was his word, I never heard it anywhere except at home. And it fitted Mum's voice so well that it never even occurred to me to try to find out where Dad got it from and what it meant.

I discovered what the word meant by chance, probably from some TV documentary. It must have been spring, April perhaps, just before my maths lesson with Miss Badinková. I was in eighth grade and used to spend whole days roaming the streets. I was surprised to learn that the yellow bellied toad was an ugly little frog. And then I got to hear them live, the yellow bellied toads: it didn't sound like ordinary croaking, more like singing. Instead of sports practice and the tutors, I used to go to the canal by the sewage works. Sometimes I'd also sneak out of school during the two-hour technology workshop. I didn't care if I was found out. I had several favourite places. A room in a deserted building site blackened by fire, and an area close to the railway tracks where an express train had killed four Afghans. I used to look for bone fragments or at least some traces of blood.

But the canal was my all-time favourite. I would crouch motionless hidden in the bushes and watch people walk past. I was less than two metres away and thought it was amazing that they couldn't see me. I felt invisible and mysterious. I would listen to them talking. Look into their faces. Sometimes a dog would catch my scent but didn't dare to approach across the swampy area around the canal. Dad might have had a point, I might really have gone a bit crazy. It does happen to boys, especially at that age. Now I know that it's nothing out of the ordinary.

Once I fished out a yellow bellied toad from the water and poked it with a stick. It did something unexpected. With its belly up and joints twisted, it arched vigorously, as if it wanted to deter me by bursting, and showed off bright yellow spots on its belly. It didn't know how lucky it was. I felt like poking it again and pressing down hard, an exhilarating sort of desire, but I controlled myself – mysterious and noble as I was – and froze again, slowing down my breathing, something I was brilliant at. Once the toad sensed that the danger was over, it flipped back onto its belly and bounced off, grey-green again, back to safety below the surface of the swamp.

I thought the singing of the yellow bellied toads was beautiful. I don't know if Dad had ever heard it. There was a sadness to it. I was happy to sit by the canal until it got dark, just to hear it. The child psychiatrist, Dr Malnoczký, a man with a tiny nose, asked me if I masturbated. Then he told Dad that I was only slightly delayed in my development but that I would catch up.

I had no idea that Dad had been to my school. He asked me if I had anything to tell him, about my grades for example. I had nothing to tell. I saw him clench his fist and draw a deep breath. He didn't hit me in the face but instead punched my shoulder so hard that my teeth clicked. This was the first and last time he touched me like that. He'd found out that my grades had worsened catastrophically. I had stopped bringing my pupil's record book home a long time ago, to be on the safe side. I was headed for a fail in maths. That was why he found me a tutor. Miss Badinková was a teacher at a grammar school and before that she had taught at the university's department of economics.

Dad drove me to an old-style eight-story prefab block and waited in the car until I was inside. “I'll never be able to trust you again,” he said after punching me in the shoulder with his fist. I rang the bell at the entrance with Dad watching from the car. There was no answer. A portly man in flipflops carrying a rubbish bin let me in.

“Who have you come to see?”

“Miss Badinková.”

He nodded and pressed the button.

“A relative?”

“Nephew.”

I enjoyed lying to people while looking them in the eye. The rubbish bin stank of fish.

I rang the bell again. An eternity seemed to pass. Dad wouldn't have believed that she wasn't home. When the door finally opened a crack, just enough for a little head with big sunglasses to poke through, my first thought was that I was looking at a child. I introduced myself and said I'd come about the tutoring. The teacher was shorter than I was. She glanced at a nonexistent wristwatch and let me in.

Apparently, I'd woken her up. She wore a shapeless jumper. She was slender and ageless, with short hair. I couldn't see her eyes through the dark lenses. She seemed to navigate the semidarkness of her flat by memory. She showed me to a seat in the living room with heavy curtains that were kept drawn. She switched on a lamp in the corner and lit a cigarette. It was not a nice room, and that appealed to me. She watched me for a while in silence and then said she hoped I wasn't too thick.

She took a look at the maths textbook I'd brought along. She flipped through it with mounting fury, cigarette between her fingers, nearly ripping out the last pages and muttering under her breath: “Linear inequations... circular arc... sector... combinatorics...” I noticed that the only thing she was wearing apart from the jumper were thick tights with holes at the knees.

She flung the textbook down on the sofa next to me. “I don't have a lot of time for you today,” she said. “Let's just have a bit of a chat.” She stood up and went to the kitchen. I heard her open the fridge. She returned with a bottle of Martini rosé. She reached for a crystal wine glass on a shelf and filled it with pink vermouth.

“You don’t like maths, or you just don’t get it?”

I thought about it.

“I feel like I’m going to die by the time the lesson’s over.”

She took a sip. “It needs some ice,” she mumbled and fixed her dark glasses on me. “You probably have no idea how beautiful maths is.”

She started to talk. Chainsmoking and sipping vermouth between sentences like some wise little bird. She asked me a few questions. I must have heard that maths had a lot in common with music. Not as in the band Elan, of course. But school curricula were killing its beauty. I don’t remember everything she told me. She may have mentioned that maths was about relations. And more about important questions than answers. No adult had ever talked to me like that. Certainly not at school. You’ll get to like maths, she said – or maybe it’s me saying it today – if you realize that it’s full of mysteries that are just waiting to be cracked open.

“Is it nice?” I asked, pointing at the bottle. I was fascinated by the strikingly ornate vermouth label.

“It’s both sweet and bitter,” she said, finished her drink and tilted her head back.

When she went to the toilet, I took a swig from the bottle. She was right. First an intoxicating sweetness spread across my palate, followed immediately by a bitter, grown-up taste. Before I heard her flush, I took a few more sips. Waves of warmth surged through my body.

She then wanted to learn something about me. I told her about my parents. That Dad couldn’t stand Mum and that lately he couldn’t stand me either. It felt quite normal to be saying these things in the smoke-filled living room. She put one cigarette out halfway through, then immediately lit another.

“Maths is in everything,” she declared.

I stared at her knees.

“In me?”

“In you too, you dimwit,” said the holes in the tights.

Suddenly she cut the lesson short. She stubbed out the cigarette and ordered me to go home.

“Next time we’ll have a chat about probability.”

Dad smelled the cigarette smoke. And then the alcohol on my breath. I was slurring my speech, though more from fear than the vermouth. Dad gave Mum a painful pinch in the cheek and kept pinching until she started to cry. The next morning he went round to the grammar school.

Miss Badinková was fired. She’d been reprimanded once before, and they also found a bottle in her office. Dad assaulted Mum one more time and then he left us. He sued for divorce and started a new family. For a long time, Mum was unhappy. She kept looking for an explanation and tried to find it in herself. It took her a while to get used to being happier than before. And she needed time to trust this feeling, probably because she had not known it before.

Dad broke off all contact with us. One day, in the summer holidays, a university student by then, I spotted him at a petrol station somewhere near Kremnica. He was with a young boy. Taking a sweatshirt from the boot of a parked car he pulled it over the little boy’s head.

He picked him up and gave him a playful but mighty punch on the chin. The kid was choking with laughter. Dad noticed me as he strapped the boy into the child seat. For a while I tried to convince myself that he hadn’t seen me, but our eyes did meet, I’m sure of that, and memory doesn’t lie about that sort of thing. He got into the car and zoomed off. I’m not cross with him. I could have waved to him if I’d wanted to.

He was luckier with his second family. And he paid alimony until my graduation.

Mum hasn’t changed. My wife doesn’t like her either. She still rubs people up the wrong way, myself included. She spoils our children and they love her in that banal sort of way. It’s just a question of time before they start running away from her.

“Mum, you’re yelly-aching again!”

I enjoy this and I think she does too.

“Am I?”

“Stop it.”

In springtime I go for walks by the canal. Once I took my family along but my wife and children weren’t particularly impressed with the mournful singing of the invisible little toads with their yellow bellies.

Translated by Julia and Peter Sherwood

María Sánchez Španielsko/Spain

María Sánchez je španielska spisovateľka, veterinárka a autorka kníh *Cuaderno de campo* (Poľný zápisník), *Almáciga: Un vivero de palabras de nuestro medio rural* (Semenisko) a *Tierra de mujeres: Una mirada íntima y familiar al mundo rural* (Krajina žien), ktorá sa stala bestsellerom v Španielsku a bola preložená do francúzštiny a nemčiny. Jej poézia a próza boli preložené do angličtiny, francúzštiny, portugalčiny, slovenčiny, nemčiny, rumunčiny a poľštiny. Pravidelne prispieva do publikácií o literatúre, feminizme a vidieckej kultúre. Okrem iných ocenení jej bola udelená cena Orgullo Rural, ktorú udeľuje správna rada Nadácie pre vidiecke štúdie „za to, že je mostom pre šírenie vidieckeho sveta“; Národná cena za kultúru mládeže INJUVE za to, že svojou poéziou prispela „k zviditeľneniu potreby zachovať život na vidieku príkladným a inovatívnym spôsobom“; cena FADEMUR 2019 za jej boj za vidiecke ženy, cena Córdoba en Igualdad 2020 v kategórii Umenie a kultúra od Diputación de Córdoba a cena Artes y Letras 2021 od Fundación Princesa de Girona za prácu poetky, spisovateľky a aktivistky na obranu vidieckej kultúry a najmä zabudnutej úlohy žien na vidieku. *Cuaderno de campo* (La Bella Varsovia, 2017) je jej prvá zbierka básní. *Tierra de mujeres* je jej prvá esej, text o ženách a vidieckom prostredí (Seix Barral, 2019), preložený do francúzštiny (Rivages, 2020), nemčiny (Blessing Verlag, 2021) a angličtiny (jar 2022, University Trinity Press). *Almáciga* (Geoplaneta, 2020) je útočisko pre slová z vidieckeho prostredia, ktoré žije a rastie vo virtuálnej podobe.

María Sánchez is a Spanish writer, veterinarian and the author of *Cuaderno de campo* (Field Notebook), *Almáciga: Un vivero de palabras de nuestro medio rural* (Seedbed), and *Tierra de mujeres: Una mirada íntima y familiar al mundo rural* (Land of Women), a bestseller in Spain, with translations into French and German. Her poetry and prose have been translated into English, French, Portuguese, English, Slovakian, German, Romanian and Polish. She is a regular contributor to publications on literature, feminism, and rural culture. Among other prizes, she has been awarded the Orgullo Rural prize by the Board of Trustees of the Rural Studies Foundation «for being a bridge for the dissemination of the rural world», the National Youth Culture Prize by the Spanish Youth Institute (INJUVE) for having contributed with her poetry «to making visible, in an exemplary and innovative way, the need to maintain life in the countryside», FADEMUR 2019 award from the Federación de Asociaciones de Mujeres Rurales (FADEMUR) for her fight for rural women, Córdoba en Igualdad 2020 in the Art and Culture category from the Diputación de Córdoba, and Artes y Letras 2021 award from the Fundación Princesa de Girona for her work as a poet, writer and activist in defence of rural culture, and especially the forgotten role of women in the countryside. *Cuaderno de campo* (La Bella Varsovia, 2017) is her first collection of poems. *Tierra de mujeres*, is her first essay, a text on women and the rural environment (Seix Barral, 2019), translated into French (Rivages, 2020), German (Blessing Verlag, 2021) and English (spring 2022, University Trinity Press). *Almáciga* (Geoplaneta, 2020) is a small nursery of words from the rural environment in the different languages of our territory that continues to live and grow in virtual format.

Ruka, ktorá opatruje

Samec kojota ostáva pri samici počas celej gravidity a stará sa o potravu pre mláďatá. U cicavcov ide o ojedinelý jav.

Biografia:

slovo
ako duch, čo najskôr vystraší
a potom sa tackavo rozbehne preč
– niekedy sa chichoce ako dieťa, ktoré vie, že ho rodičia
hľadajú a nemôžu nájsť –

hora
ktorá rastie a rastie
je náhle cudzia
blízka a nepriateľská
nekonečná

oslnivé svetlo
či drobný záblesk
ktorý sa zjavuje spod ruky, čo začína písať

Oblúbenci svetla

*Preto sme stvorenie tvrdé a zvyknuté na ťarchu útrap
a tým dávame dôkaz, aký je pravý náš pôvod.*
Ovídius

Z generácie na generáciu

I

Dom môže byť púšťou. Kto ma pozoruje z fotografie. Pančušky, ktoré som si zašpinila na povale. To, čo oddeľuje sklo, je taktiež priepasť. Tamtie sovy, také živé a mŕtve, vo mne vidia ľahkú korisť.

II

Gul'ka môjho prastarého otca mi pretrhne bok. Na mieste, kde plačem, sa skrýva ruka, čo držala smrť. Mohla by som sa vydať do hôr ako on, ale koho som ja zabila, ak som tá, čo krváca?

III

Pomocou štepu môžeš premeniť charakter stromu aj plodu – stačí nožík a obväz. Ruka otca však v hlave dieťaťa nevláda. Stráži tvoju bolesť a tvoje dlane. Môj starý otec používal nožík. Ja som obväzovala nové telo. Nezabudni plakať, aby sa rana zacelila.

Všetko, čo si robil, aby bol dom plný zvierat a nespustol

Presne toto si vždy chcel, mať nás všetkých pod jednou strechou. A keď si líhame spať, počujeme, ako rastie tráva a kravy prežúvajú, a cítime tvoje teplé dlane – už sa netrasú ako pri prvom stretnutí s mŕtvym zvieratom, pri spomienke na lekcie s lekárom na pôrodnej sále, kde akási žena rodí – nie spotené dlane ako vtedy, ale tvoje pevné a teplé dlane kolísajúce ihlu taktiež odtiaľto až k nám

a teraz sa stanem najpevnejším svalom tohto žalúdka, a teraz vás prepojam najpevnejšími stehmi, zviažem toto cesto z rodiny, bolesti a kalu, aby nikdy nenastala hodina odchodu, aby sa táto nekonečná niť nikdy nevyplietla.

Spieval si, že po narodení je placenta už na nič, že pre náš domov posluží jeden zo štyroch žalúdkov, ktoré si vždy hladil.

Teraz, keď nedokážeme rozoznať
hlas od bučania
pastvu od potravy
tu sme my,
tu tvoje kravy,
starý otec.

Zvieratá si na skon hľadajú ťažko dostupné miesta

Do New Yorku sa škorec obyčajný (od Aljašky až po Mexiko prebieha hotová vtáčia invázia) dostal tak, že niekomu napadlo, že by mesto bolo viac na úrovni, ak by v Central Parku žil každý jeden z vtáčích druhov spomenutých v Shakespearových dielach.

Alan Weisman

I
Som tretia generácia rodu mužov pochádzajúcich zo zeme a z krvi. Z rúk starého otca zväzujúcich dohromady štyri žalúdky prežúvavca. Z nôh prastarého otca opierajúcich sa do chrbta muly, aby dočiahol na olivy. Z hlasu a hlavy môjho otca, ktorý len opakuje *ja v tvojom veku ja a tvoj starý otec ja a muži*

II

Študujem chirurgické postupy umožňujúce prístup k dutine, ktorú nikdy neotvorím. Nie ruky starého otca ani otcov hlas. Zvieratá teraz zomierajú, skôr než sa zašijú vnútornosti, skôr než cítiť horúci tlkot, skôr než sa zem sfarbí krvou.

III

Chcem sledovať stopu umierajúceho zvierata. Dotknúť sa strastiplnej, agonickej cesty na jeho viečkach. Nohy opreté do chrbta, hlas v jednom zo žalúdkov. Prehovárajú ku mne, akoby som bola muž. Čakajú odo mňa to, čo čakajú od muža. Ale ja krváčam. Zviera či žena: vytvorená zo snov a slz.

Nikto to nezaznamenal

hovorievali, že si už celkom privykli
pozerať sa smrti zas a znova
do očí

stratou pamäti
tak môžeš miesto prekliat'
a vyludniť ho

ale z pozostatkov minulosti
sa zakaždým zrodí
tichá zlosť
keď niekto umrie
plačeme
sme súčasťou rituálu
objímame sa odovzdávame sa
naplno
lúčeniu

96 prečo nemôžem urobiť to isté
keď ide o potok
o cestičku o močiar
o pastvinu o čelad' stromov
o stádo o strom
o život, ktorý postupne mizne

už viac neplače táto zem
a nám zošili viečka
aby mŕtvi nezistili
nerozprávali

vždy zdôrazňovali:

vzdajte sa cnenia
aj v ňom sa totiž ukrýva

moc
násilie
sucho

III

Mohli by sme konečne uznať
že sme mŕtvi
ale naše stopy v krajine
by vám nikdy neklamali

chceli sme byť kvetinou
stebлом pšeničnou otrubou
lámavou stonkou
lišajníkom alebo kôrou
lenže ten, kto tam hore hodil kockami
zasvätil naše telá
výrobe a práci

zostane po nás popol
na miestach, ktoré teraz
nazývate zónami obety

avšak naše svety sa prekrývajú
a dnes si my chceme vybrať
prvý príbeh

zašili nás
do srdca človeka, ktorý zhrešil

na tie záplaty a rezy
bude možné navliecť
– to vám hovoríme –
iné mapy citu

Preložila Eva Lalkovičová

97

Nadiel lo registró

decían que estaban más que acostumbrados
a mirar a la muerte una y otra vez
a la cara

sin memoria
así puedes maldecir un lugar
y despoblarlo

pero una rabia silenciosa
siempre nacerá de los vestigios
de la historia

cuando alguien muere
lloramos
formamos parte del ritual
nos abrazamos nos entregamos
sin medida
a la despedida

por qué no puedo hacer lo mismo
con un arroyo
un sendero un pantano
una dehesa una familia de árboles
un rebaño un árbol
un ser que se desvanece

ya no llora este paisaje
a nosotros nos cosieron los párpados
para que los muertos no supieran
no contaran

ellos siempre señalaron:

renegad de la nostalgia
en ella también se esconden

el poder
la violencia
la sequía

III

Podríamos aceptar de una vez
que estamos muertos
pero nuestras huellas en el paisaje
nunca os mentirían

queríamos ser flor
brizna cáscara de cereal
un tallo quebradizo
liquen o corteza
pero quien tiró los dados allá arriba
hizo devotos nuestros cuerpos
de la producción y del trabajo

quedarán nuestras cenizas
en los lugares que ahora
designáis como zonas de sacrificio

pero nuestros mundos se solapan
y hoy preferimos elegir nosotros
la primera historia

nos cosieron
en el corazón de un hombre que peca

de esos remiendos y tajos
podrán enhebrarse
—os decimos—
otros mapas del afecto

XXI

Y si el más allá
es solo
otro reflejo en el agua

cada ser lleva consigo
un jirón que podría guiaros
hasta su primer ancestro

pero esta tierra no solo fue
custodiada por ángeles

guardamos la luz
en las aguas subterráneas

no solo los que saben nombrar
dialogan

a cada instante
alguien toca
suavemente a la puerta
del universo

¿prestaréis ahora
atención?

XXIV

Nos enamoramos del color
de la labor antigua

añoramos el frío
el vuelo lento

dejáis desde entonces
largos los cabellos
para recoger la escarcha
en las huellas

animales de sed
amar a los que ya no están
es demasiado fácil

afuera sobrevive
pausado el verdecillo

ya vendrá el tiempo del cielo
los giros de mariposa

el infinito espera
como un gazapo
entre las cosas
más pequeñas
de este mundo

algo queda
estamos seguros

sabemos

seguirá naciendo
una umbría
podréis compartir
el pan y el descanso

podréis también
en ella
por qué no

esconderos

Petr Šesták se narodil v r. 1981 do česko-židovské rodiny v juhomoravských Sudetách, studoval bohemistiku na Pedagogickej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe. Na skúšku odišiel do Londýna, k dlhšiemu pobytu v Paríži ho priviedla láska, v ukrajinskom Lvove učil češtinu. Písal scenáre pre cestopisný seriál Českej televízie a zúčastnil sa na jeho natáčaní v Mongolsku i na francúzskych ostrovoch v Karibiku. Dva roky žil v obytnej dodávke a križoval Európu s putovnou výstavou fotografií. Skúsenosti z nomádskeho života zachytil v poeticko-filozofickom cestopise *Kočovná galerie* (Paper Jam, 2014). Zo zahraničných pobytov čerpal taktiež v poviedkovej knihe *Štvanice* (Dauphin, 2015). *Kontinuita parku* (Host, 2021), jeho debutový román získal nadšené reakcie kritiky a výrazne zarezonoval aj u čitateľov. V minulom roku mu vyšla kniha pre deti *Cesta je pes* (Host, 2023) a románový pamflet *Vyhoření* (Host, 2023), ktorý získal nomináciu na cenu Magnesia litera za prôzu roku. V súčasnosti žije predovšetkým v Prahe, prevádzkuje analógové fotokabíny a organizuje kultúrne akcie v Mikulove.

Petr Šesták was born in 1981 into a Czech-Jewish family in the Sudetenland of south Moravia. He is a graduate in Czech from the Faculty of Education of Charles University in Prague. After he tried his luck in London, love led him to Paris. He went on to teach Czech in Lviv, Ukraine. He has written screenplays for a travel show broadcast on Czech Television and was involved in its filming in Mongolia and islands of the French West Indies. For two years, he lived in a motor home as he travelled about Europe with a mobile exhibition of photographs. His experiences of the nomadic life are captured in the poetic, philosophical travel book *A Nomad's Gallery / Kočovná galerie* (Paper Jam, 2014). His volume of short stories *The Hunt / Štvanice* (Dauphin, 2015) also draws on his stays abroad. His third book, *Continuity in the Park / Kontinuita parku* (Host, 2021), attracted excellent reviews and resonated very strongly with readers. In parallel with his new work, novelistic pamphlet about the life of humans in a world of cars *Burnout / Vyhoření*, the author will be presenting this autumn his book for children *The Road Is A Dog / Cesta je pes*, also published by Host. Petr Šesták now lives mainly in Prague. He runs an analogue photo booth and organizes cultural events a small border town.

Vyhoření

Kdysi lidé ukazovali pánům mozolnaté ruce jako důkaz, že umí vzít za práci. Já bych ti mohl ukázat svoje pevná lýtka, kůži napnutou k prasknutí, naběhlé žíly. Fabriky v tomhle městě už nejsou, neživím se rukama, ale nohama. Dvanáct hodin denně dupu do pedálů, na zádech červenou nebo modrou nebo zelenou nebo černou kostku s logem Platformy, pro kterou jezdím.

Kam čumíš, kreténe!

Tady mi nikdy nedáš přednost zprava. Počítám s tím a nejedu naplno. Střihneš to těsně přede mnou, ale ujedeš jenom dvacet metrů a musíš zastavit v koloně. Šlápnu do pedálu, během pár sekund tě dojedu a kloubem ukazováčku ti zaťukám na okýnko. Držíš volant, ležérně poklepáváš kůži, kterou je pošitý, je ti mezi padesáti a šedesáti, prošedlé vlasy, charismatický typ, jedeš z kanceláře do vily na předměstí, možná ti uvnitř hraje vážná hudba nebo klasický rock, ani se za mnou neohlédneš, díváš se přímo před sebe, přidáváš plyn, pouštíš spojku. S celou kolonou se ale posuneš jenom o dva metry. Znovu tě dojedu, klepu na okno, gestikuluju, ukazuju pravou ruku, přednost zprava! Snažím se nekřičet, ale i kdybych křičel, přes neprodyšné sklo mě neuslyšíš. Uvnitř máš příjemné klima, v zimě v létě svých dvaadvacet stupňů, lehké vrnění motoru, uklidňující hučení větráku. Zabuším silněji, ale ty civíš jen dopředu, bezpečně víš, že tvoje sklo vydrží víc než moje pěst. Nedíváš se na mě nikdy. Ani když ti doručím jídlo až ke dveřím. Díváš se na papírovou tašku s logem Platformy, ve které ti ho podávám. Díváš se na účet, na přenosný platební terminál, jestli částka sedí. Nikdy ne na mě. Pomalu pustíš spojku a přidáš plyn. Máš silný motor, když akceleruješ, z výfuku vyteče trochu kapaliny. Později ji dešť spláchně do řeky.

Kolo neodmyslitelně patřilo k mému dětství. Na dětství mi tehdy připadalo nejkrásnější to, že bylo dočasné. Každým dalším krokem jsem se stával dospělejším. Poprvé jsem to pocítil, když mi z dětského bicyklu odmontovali pomocná kolečka. Brzy jsem z něj vyrostl úplně a k narozeninám jsem dostal o dost větší. Měl vysoká řídítká a dlouhé sedlo, na kterém jsem mohl vozit kamarády. Se strýcem jsme ho u něj v garáži vyčistili a naolejovali. Pomohls mi drátkem připevnit na rám dřívko od nanuku tak, aby lehce lízalo špice. Trval jsem na tom a tys mi, strýčku, ihned porozuměl a pomrkávals na mě. Když jsem pyšně vyrazil na ulici, kolo drnčelo úplně jako motorka a já si na něm připadal tak strašně velký. Když ještě pár let trpělivě počkám, budu moct řídit opravdovou malou motorku! Ale to pořád ještě nebude ono, protože motorka má jenom dvě kola. Opravdu dospělý budu, až si udělám řidičák na auto, až budu mít čtyři kola a volant. Říkal jsem si, že to do té doby musím nějak vydržet. Jenomže pak se asi něco nepovedlo.

Uhni z cesty!

Jedeš těsně za mnou, cítím teplo motoru, jeho nedočkavost, touhu být vždy v čele pelotonu. Jenomže tady mě nemůžeš předjet. Za chvíli to nevydržíš a zatroubíš, někdy se naplno opřu do pedálů, co nejrychleji dojedu někam, kde na to konečně budeš moct šlápnout i ty, a trochu se mi uleví, trochu zvolním tempo, zbavím se pocitu ohrožení. Jindy se otáčím a ukazuju fakáče, já sem patřím stejně jako ty, debile. Občas mám chuť zastavit, zatarasit bicyklem cestu a jít ti rozbít držku. Ale málokdy to udělám, jenom na

sebe přes plot štekáme, jenom ten kyselý pocit nenávisti, který se nám rozlije po těle a tu pachut' cítíme ještě za hodinu, někdy po celý den. Pokaždé ti chci rozbít držku, ale vlastně to neudělám nikdy. Vědci zkoumali, jak mozek reaguje na nástroje, které člověk používá. Účastníci experimentu hodinu pracovali s jednoduchou mechanickou rukou určenou ke sbírání drobných odpadků. Po hodině měli odhadovat vzdálenost předmětů a posoudit, jestli na ně dosáhnou, nebo ne. Odhadovali vzdálenost mnohem hůř než před používáním prodloužené mechanické ruky, měli pocit, že dosáhnou dál, že jejich ruka je delší, než ve skutečnosti je. Nástroj se okamžitě napojil na mozek, který ho integroval, jako by byl součástí těla. Okamžitě přenastavil vnímání světa a podřídil ho nástroji. Tahle schopnost stojí u zrodu civilizace. Každý den používáš auto, stal ses autem. Auto chce pohyb, auto chce jet, chce jet, jak rychle jen může. Proto to troubení na cyklistu, na chodce, na pomalejší auta. Na chodníku bys přece nikomu nefuněl na záda a neřval, uhni! To netroubíš ty, to nechceš jet ty, ty nejsi bezohledný, to tvůj nástroj, který je tebou prorostlý a ty jsi prorostlý jím. Jsi jako Paco de Lucía, když hraje na kytaru, jenomže ty nejsi Paco de Lucía a nehraješ na kytaru, ty jedeš za cyklistou, spěcháš, protože tvůj nástroj spěchá, troubíš, protože tvůj nástroj umí troubit, troubíš jenom jedním tónem, ty troubo, protože sis vybral špatný nástroj. A pak někde vystoupíš, jdeš do kanceláře, tvořit hodnoty, budovat svět, pracovat na lepších zítřcích, prosazovat ideje, kreslit urbanistické plány, stavět, dělat politiku. A protože jsi pořád ještě auto, buduješ svět aut, plánuješ města pro auta, děláš politiku pro auta.

Vracím se domů v noci, z posledních sil vynesu kolo až nahoru do bytu, protože v domě není kde ho zaparkovat. Je tu klid, spolubydlící už spí, skoro se nevidáme, nemluvíme spolu. Společně máme jen to, že jsme příliš staří na studentský život, jsme single a máme nejisté příjmy. Jsem k smrti utahaný, ale často nemůžu usnout. Svaly jsou rozpumpované z celodenního šlapání, srdce ještě buší v rytmu otáček pedálů, nervy mám pocuchané z adrenalinových jízd, večer musím být nejrychlejší, večer si můžu nejméně vydělat. Rozsvítím lampičku a otevřu okno, dole šumí frekventovaná ulice, nemůže zůstat dole v přízemí, vlamuje se až ke mně do pokoje, nenechá mě na pokoji. Bezradně se přehrabuju v šuplíku psacího stolu, je v něm úplně všechno. Mezi účtenkami, dokumenty, nájemní smlouvou jsou poházené fotky. Z dětství jich mám jen pár, po rozvodu rodičů neměl nikdo čas mě fotografovat, pro mámu bylo nejspíš důležitější mě nějak uživit a ty jsi, tatínku, měl spousty starostí se svou novou mladou milenkou. Důkaz mojí tehdejší existence zprostředkoval fotograf, co chodil každý rok do školky. Vyberu jednu fotku, zavřu šuplík a zhroutím se na matraci na zemi. Pod hlavu si dám peřinu, natočím lampičku a konečně si natáhnu bolavé nohy. Na snímku jsou mi tak čtyři, možná pět let. Samozřejmě, je to vrozené, ten zájem chlapců o technické věci a holčiček o péči o potomstvo. Proto jste celou třídu seřadili do fronty na fotografa, holčičkám jste dali do náruče panenku, klukům do klína velké plastové auto. Panenka, auťák, panenka, auťák, panenka... Na fotce sedím jak malý pyšný bůžek se svým atributem, osudem neodvratitelně předurčený k mechanizaci, k řízení. Řídit, vrcholná činnost zdravého a úspěšného muže. Rodit, vrcholná činnost zdravé a úspěšné ženy. Jín a jang, mechanizace a reprodukce. Vrchol řízení je řídit stroj určený k budování nebo destrukci, bagr a tank. Vrchol rození je přivést na svět budoucího řidiče stroje určeného k budování nebo destrukci nebo budoucí matku dalšího budoucího řidiče stroje určeného k budování, zabíjení a destrukci. Tradiční rodina. Základ státu.

Pořídil sis Mustanga GT a brázdíš noční ulici, bubláním motoru mi vstupuješ do snů, botoxové krásky jsou k uzoufání, žádná z nich tu s tebou nebude až do konce, šlápneš na plyn a tvých osm válců v dokonalé souhře, v dokonalém akordu zakřičí o pomoc, tvoje jízda v Mustangu GT je osamělé volání, vysíláš do nočního města svůj vzkaz v láhvi, jsi trosečník na svém vlastním privátním ostrově, na který ti ještě dobíhají splátky.

Burnout

Years ago, someone looking for work would show the master their calloused hands as proof that they were good for it. I could show my firm calves, their swollen veins and skin stretched to bursting. I work with my legs, not my hands: in this city, there are no factories left. I work the pedals for twelve hours a day, a red, blue or green cube with the logo of Platform, who I ride for, on my back.

What are you staring at, moron!

Here, you never give me right of way. I count with this and calm my speed. Having cut right in front of me, you travel twenty metres before joining a queue. I step on it, pass you within seconds, tap on your window with the knuckle of an index finger. Your fingers are dancing on the stitched leather overlay of the steering wheel; you are between fifty and sixty, with greying hair, a charismatic type; you're on your way from the office to your suburban villa, to the sound of classical music or maybe classic rock; you don't even glance at me, you look straight ahead; you step on the gas, let out the clutch. You and your queue move forward two metres. I'm beside you again, tapping on your window, gesticulating with my right hand: Give way from the right! I want to shout, but if I did you wouldn't hear me through the airtight glass. Inside, the climate just as you like it (twenty-two degrees in winter and summer), the slight purr of the engine, the soothing hum of the fan. I knock harder; still you stare ahead, knowing that your window can withstand more than my fist. You never look at me, not even when I bring food to your door. You look at the paper bag with the Platform logo I'm handing it to you in. You look at the receipt and the portable payment terminal, checking the charge. Never at me. You let the clutch out slowly and step on the gas. Your engine is powerful; when you accelerate, a small amount of fluid drops from the exhaust. Rain will wash this into the river later.

The bicycle was an inseparable part of my childhood. What I liked best about childhood was its temporary nature. Every step I took, the more grown up I became – a thought that first occurred to me as the stabilizers were being removed from my kiddy bike. Soon I had outgrown this bike completely and was given a much bigger one for my birthday. It had high handlebars and a long saddle my friends could ride along on. My uncle and I cleaned and oiled it in his garage. You helped me attach an ice-lolly stick to the frame with wire so that it brushed against the spokes. I had insisted on this, and you, Uncle, had winked to show that you got my drift. Out on the street, it rattled like a motorbike, and I felt really big on it. I'll be patient for a few years, then I'll be able to ride a proper motorbike! But still that won't be quite the thing: a motorbike has only two wheels. I won't be a true adult until I have my full driving licence, four wheels and a steering wheel. I'll stick it out somehow, I told myself. But at some point, it seems, something went wrong.

Out of my way!

You're right behind me; I feel heat from your eager engine, your need to be leader of the pack. But you can't overtake me here. Soon you'll be leaning on your horn, at your wits' end. Sometimes I pump the pedals for all I'm worth: I long for relief, to be where you can put your foot down, and I can reduce my speed and shake off the sense of threat. At other times, I turn and show you the finger: I've the same right to be here as you, you wanker. At

others, I want to stop, block the road with my bicycle, smack you in the face. I rarely act on this; we just bark at each other across the fence, choking on the hatred that will be coursing through our bodies for an hour to come, perhaps all day. Okay, I always want to smack you in the face, but I never actually do it. Scientists have studied how a person's brain reacts to the instruments they use. Participants in one experiment worked for an hour with a simple arm mechanism of the kind used in litter collection. When the hour was up, they were asked to estimate how far away certain objects were, and to judge whether they were within reach. After using the extensible arm mechanism, they were far less successful at estimating distance than they had been before. Now they felt their reach and their arm to be longer than the reality. The instrument had connected with the brain immediately; the brain had taken it as part of the body, resetting perception in deference to the tool. This ability is at the birth of civilization. You use a car every day – you have become a car. A car wants movement, to go, as fast as it can. Hence the honking at cyclists, pedestrians, slower cars. As a pedestrian, you would never breathe down someone's neck and yell at them to get out of the way. You're not the honker, wanting to get ahead; you're not the inconsiderate one. It's the instrument you have grown into, and which has grown into you. You're like Paco de Lucía and his guitar. But you're not Paco de Lucía, and you don't play the guitar; you're driving behind a cyclist, in a rush because your machine is, honking because that's what your machine does, on a single note because you've chosen the wrong instrument. Soon you will step out of the car into the office, where you will create values, make worlds, work on better tomorrows, assert ideas, draw up urban plans, build, do politics. And as you are still a car, you will build a world of cars, plan towns for cars, do politics for cars.

I get home at night and carry my bike up to my flat with the last of my strength: there's nowhere else in the building to put it. All is quiet; my flatmates are asleep, but we hardly see each other anyway, and we never speak. All we have in common is that we are too old for the student life, single, without a steady income. Though I'm dead beat, often I can't sleep. My muscles are pumped from pedalling all day; my heart is still pounding to the beat of turning pedals; my nerves are frayed from the adrenaline ride of going fastest in the evening, when I can earn most. I turn on a lamp and open a window. The busy street isn't contained at ground level; its hum is my room, won't leave me in peace. Helpless, I rummage in the drawer of my desk, which contains everything imaginable: receipts, documents, lease agreement, strewn photos. I have few photos from my childhood. After my parents' divorce, no one had time to photograph me. Mum probably found it more important to keep me well fed. As for you, Dad – well, your new young lover gave you plenty to worry about. Proof of my early years was provided by the annual visits of a photographer to our nursery school. I select a photo, close the drawer, collapse onto the mattress on the floor. I put the duvet under my head, turn the lamp my way, stretch my aching legs. In the photo I'm four, maybe five years old. Obviously, boys are born with an interest in technical things, girls with one in raising a family. The class stood in an orderly queue. When each child's time came to be photographed, you placed a doll in the arms of the girl and a big plastic toy car on the lap of the boy. Doll, car, doll, car, doll... In my photo, I'm sitting with my attribute like a proud little god destined to control a mechanized vehicle. Driving: supreme activity of a healthy, successful man. Giving birth: supreme activity of a healthy, successful woman. Mechanization and reproduction,

Yin and Yang. Supreme driving involves a machine designed to build or destroy – a digger or a tank. Supreme birth-giving delivers to the world a future driver of a machine made to build or destroy, or the future mother of another future driver of a machine made to build, kill and destroy. The traditional family. The basis of the state.

You've got yourself a Mustang GT. As you cruise the night-time city streets, your burbling engine enters my dreams. Botoxed beauties aren't worth the bother: none will stay with you till the end. When you put your foot down, your eight cylinders scream for help, in perfect unison, in perfect harmony. Driving a Mustang GT is a lonely calling. You send your message in a bottle out into the night. You're a castaway on your own private island, for which you're paying in instalments.

Translated by Andrew Oakland

Libor Staněk II.
Česká republika/Czech republic

Libor Staněk II. (*1990) vystudoval doktorát v oboru Novější dějiny české literatury na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity. Předmětem jeho odborného zájmu je především současná česká poezie. Na toto téma přispívá svými eseji, kritikami a recenzemi např. do časopisů Host, A2, Full Moon, Echo24, Respekt atd... V roce 2019 vydal svůj básnický debut *Drolení* v nakladatelství Dobrý důvod. V roce 2023 mu vyšla konceptuální sbírka *Světelné básně*, která tematizovala důvěrný prostor jeho rodiště. Věnuje se rovněž konceptuálním instalacím poetických textů, které pracují s environmentálním podtextem. Je kurátorem básnických čtení na festivalech Šrámkova Sobotka, Luhovaný Vincent a Vivat Vila. Spoluzaložil festival současné poezie v prostoru Poezie je. v Táboře, který se věnuje textové intermedialitě. Hraje v kapelách Sýček a Walden. Společně se sestrou Barborou Koritenskou založil spolek Živá vila. V současnosti působí jako hlavní dramaturg v divadle Oskara Nedbala v Táboře.

Libor Staněk II. (*1990) graduated with a PhD in Recent History of Czech Literature at the Faculty of Arts of JCU. His main area of professional interest is contemporary Czech poetry. He publishes essays, reviews and criticism on this topic in magazines such as Host, A2, Full Moon, Echo24, or Respekt. In 2019 he published his poetry debut *Drolení* in the publishing house Dobrý důvod. In 2023 he published the conceptual collection *Light Poems*, which thematized the intimate space of his birthplace. He has also been involved in conceptual installations of poetic texts that work with an environmental subtext. He has curated poetry readings at the Šrámkova Sobotka, Luhovaný Vincent and Vivat Vila festivals. He co-founded a contemporary poetry festival in the Poetry is. space in Tábor, which focuses on textual intermediality. He plays in the bands Sýček and Walden. Together with his sister Barbora Koritenská, he founded the association Živá vila. He is currently the head dramaturge at the Oskar Nedbal Theatre in Tábor.

Na tuto báseň dopadá světlo
Na tuto báseň dopadá světlo
a trhá její viditelnost
Na tuto báseň dopadá světlo
Tato báseň
je spletená z ranního světla
Na tuto báseň dopadá
Ostré
ranní
světlo

Světlo opisuje světlo světlo je světlo uzamčené v ohni
Ustavičné opisování světla vede k dalšímu opisování světla
Zaznamenání světla přesně v tento okamžik na kousku bílého papíru
vlajícího ve větru zaznamenávám světlo
vždy poprvé Je světlo je světlo je světlo a má ruka
opisuje světlo a vrhá stíny na tento papír Na pokraji stínu a světla
je znovu světlo Spoutané
na tomto bílém povrchu Je světlo je opis světla světlo je

Je slina světla

táhnoucí se

táhnoucí se

táhnoucí se

táhnoucí se

od propasti stínu

k hranici světla

Slina světla lepkavá a mazlavá

Katarína Vargová
Slovensko/Slovakia

Katarína Vargová (1992) vyštudovala Ateliér scenáristiky na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Debutovala zbierkou poviedok *Šura* a dlhoročne viedla literárny projekt Medziriadky. Pôsobí ako televízna scenáristka, dramaturgička a kreatívna producentka. Jej najnovšia kniha *Severné more* je nominovaná na Cenu René.

Katarína Vargová (1992) graduated from the Department of Scriptwriting at the Academy of Performing Arts in Bratislava. She made her début with the short story collection *Šura* (Shura) and managed the literary project Medziriadky (Between the Lines) for several years. She works as a TV scriptwriter, a script editor and a creative producer. Her most recent book *Severné more* (North Sea) is nominated for the René Prize.

Záhorie

Bratislavská hlavná stanica je preplnená a páchne po moči. Je šesť hodín ráno, som spotená, tento týždeň udreli rekordné horúčavy, už tesne po svitaní je vzduch ťažký a neznositelný. Tropické noci mi nedajú spávať, zakrývam sa vlhkým uterákom, balkón mám otvorený do korán. Od tepla som si odvykla, v Anglicku za celý rok ledva zasvietilo slnko. Stojím v rade na lístok, dvaja ľudia do mňa vrazia, zavádziam a oni sa ponáhľajú na vlak. Stanica šumí, oznámenia o prichádzajúcich, odchádzajúcich a meškajúcich vlakoch sa pravidelne striedajú.

Vo vlaku si spomeniem na moju cestu k Severnému moru, opriem hlavu o sklo a pozorujem lúky, polia, plochú krajinu, ktorá uteká za oknom. More je pridaleko. Cesty vlakom mám rada, upokojujú ma, aj preto som si vybrala Záhorie, pri zaspávaní si púšťam na YouTube relaxing train sounds a myslím na to, že idem niekde ďaleko, kde začínam nanovo.

Ako dieťa som si často predstavovala, že som učiteľka. Učiteľská moc ma uchvacovala. Obrovská mužná fyzikárka Cibulová, o ktorej sme rozšírili, že v kabinete pije, ale keď vošla do triedy, zavládlo úplné ticho. Telocvikár, ktorý nás nútil behať dvanásťminútovky, aj v zime. Keď sme boli leniví, hádzal do nás snehové gule. Jeden rok som na matematike nerobila nič iné, iba hrala s kamoškou piškvorky. Učivo bolo primitívne, stačilo len kúsok snahy, len párkrát za rok zdvihnúť od nich zrak a chvíľu počúvať. Fascinovalo ma, ako učiteľka poskakovala pred tabuľou, ako náruživo hovorila o násobení dvojciferným číslom a všetci ju aj tak ignorovali. Neurobila nič, nedala nám poznámku, neposlala nás do riaditeľne, nezavolala rodičom. A pritom mohla všetko.

Budem učiteľkou, vyhlásila som a rodičia ostali sklamaní. To si budeš musieť nájsť bohatého muža, sucho skonštatovala mama. Otec mlčal a v hlave mu išiel náhradný plán, ako ma zamestná vo svojej firme a postupne zaučí do tajov podnikania. Po polroku v cudzine, kde som robila čašníčku, sa im to zdá ako solídna možnosť, človek na to aspoň musí mať vysokú školu a v hlave aspoň čosi.

Zo zúfalstva z varenia kávy a zo skenovania zmlúv si pozriem inzeráty. Učiteľov hľadajú všade. Môžem si vyberať. Skoro na každej škole ktosi chýba. Nájdem ponuku v malej škole na Záhorí. Má len niečo vyše dvesto žiakov. Pošlem si životopis a týždne čakám nad prastarou kopírkou. Keď sme sa ako deti nudili a čakali so sestrou na otca, kopirovali sme si na nej holé zadky. Niekde ho mám ešte odložený. Niekedy som mala nekonečnú odvahu, teraz sa len každý deň niečoho nového desím.

Vystúpim v malej dedine na Záhorí, prejdem cez kol'aje a rozhliadam sa okolo. Vedľa stanice stojí malá drevená búda, na ktorej je príznačná tabuľa s nápisom BUFET STANICA. Posedáva pred ňou pár štangastov, aj ja by som si najradšej vypila, taká som nervózna, pýtam sa ich, kadiaľ mám ísť do školy, a oni ukážu na tenký chodník medzi stromami. Slnko svieti spoza starej zvonice, všetko vyzerá malebne.

Škola smrdí presne, ako si pamätám, neviem, či je to komunistickou budovou, starým nábytkom alebo deťmi. Rovnakú budovu si pamätám aj z detstva, všade kov, lacná omietka a linoleum, na chodbách obrovské svokrine jazyky, voľba kvetín v školách je skutočne hipsterská, ideálna na Instagram. Sedím v kancelárii u riaditeľa, na niekoho kričí do telefónu, pravdepodobne je to rodič, čo si niečo zmyslel, volá z pevnej linky, kábel má úplne zamotaný, najradšej by som vstala a rozplietla ho, musí mať hlavu tesne pri telefóne, lebo šnúra ďalej nedočiahne, ale udržím sa a vtedy silno tresne slúchadlom.

Hrúza, hromží, čo si o sebe ľudie myslá, kedysi bola škola vážena inštitúcia, učiteľ bol pojem a riaditeľ ani nevyprávajám, a včil nic, žiadna úcta, splieta prázdne vety, ja pozerám ponad jeho hlavu, kde svieti Komenského citát *Škola bez disciplíny je ako mlyn bez vody* a jeho obrovský portrét. Ale spátky k vám, viedzeli by ste nastúpiť hnet? Musíte si dať triedu dokopy, nepoužívala sa snáť štyri roky, konečne máme dve prvécke triedy, plodný ročník, alebo sa mladé rodiny sťahujú na dzedzinu a dochádzajú do Bratislavy, ceny bytú sú tam otrasné, môžete sa nastahovať do bytu po školníkovi, šak podte, ukážem vám, vstáva a berie obrovský zväzok kľúčov a ja ho nasledujem. Na širokých chodbách počuť naše kroky, klop, klop, riaditeľ je svižný, žiaci prázdninujú, všade je úplné ticho. Maľovka na stenách sa odľupuje, sem-tam ju okrášľuje blednúci plagát, ktorý niektoré dieťa vyrobilo na výtvarnej.

Kráčame po škole, ktorá by mohla byť akoukoľvek na Slovensku, zamrežované šatne, malé triedy s kriedovými tabuľami, iba jedna trieda dostala fixkovú, ale viac ich nekupovali, fixky sú príliš drahé. Jedáleň a nakoniec telocvičňa, pýcha školy! vyhlási riaditeľ, je celkom prázdna, ale áno, okná sú vymenené, asi aj podlaha, len rebriny ostali rozbité, to tiež urobíme, možno o rok. Pochválím, že je pekná, a potom ma zavedie malou chodbičkou za telocvičňu a ukáže mi naše nové wellness centrum, je to tmavá miestnosť s vírivkou a jedným ležadlom, bez okna, dnu je chladno. To sme urobili zvlášť pro učiteľú, ket chcú po vyučovaní vypnúť, dostali sme na to peníze z jedného projektu, minulý rok sme ju postavili, zatát sme ju moc nevyužili, ale možno vánoční tímbuilding by tam mohel byť, čo myslíte?

Nemyslím si nič, iba na všetko prikyvujem a zdvorilo sa usmievam, a riaditeľ už otvára ďalšie kovové dvere a tam je malá izba, naozajstná kutica, posteľ, stôl a skriňa z Ikey, asi tiež zariadená z nejakého projektu, a celkom malé okno, to je tá izba, co byla v inzeráte, kedysi dávno tu býval školník, ale včil sme ju zrekonštruovali pro nového učiteľa z města, co renete, pjekné? To světlé drevo to tu oživí. Priamo v miestnosti je spravená malá priečka a za ňou je vécko, tak vidíte, záchot hnet v izbě, nebudete to mjet v noci daleko, a osprchovat sa môžete v dzířčenských šatňách tuto hnet, a kúsek máme aj kuchyňku, tiež zrekonštruovanú, ale zbytečne, lebo varení jak predmět sa zrušilo, no ale co, využijete možno vy.

Tak toto je to ubytovanie, ktoré v inzeráte ponúkali, predstavovala som si malý jednoizbový domček so záhradkou, kde budem pestovať bylinky a mrkvu, možno by som si mohla zaobstarať mačky a žiť sama so sebou a v pokoji, hcela som byť ďaleko od mesta, v prírode, na dedine, a dostanem toto, izbu na prízemí komunistickej školy, s hajzlom priamo pri posteli, ale o dvere ďalej mám vírivku.

Vrátíme sa do riaditeľne, ukáže na obraz Komenského, ak by som si ho nevšimla, to je mój vzor, riaditeľ je územčistý chlapík s plešinou, ktorú zakrýva dlhou ofinou začesanou

dozadu, posadí sa oproti mne a povie, jak na vás kukám, tak vám môžem dat učiť len páťakú-šestákú, vypadáte jak dzířčátko, vypadáte jak jejich rovesníčka, fakt, nekeré naše devátáčky vypádajú ešte starší, keby ste vidzeli, jak chodzá zmachlené. Sú to Cigánky, co vám budem říkat, je to otras, co sú na sebja schopné obléct. Košela na pupku mu praská, má cez ňu ležérne prehodenú rybársku vestu s vačkami, v ktorých asi nosí všetky tie klúče alebo kriedu, možno nejaký šroubovák, ak by bolo treba dačo narýchlo...

... tí starší by voči vám neměli žádný rešpekt, chalani sú velkí jak skrine, drzí jak vši, nastúpili by ste budúci týdeň, dostanete rovno rozvrh, dám vám tú angličtinu a možno nejakú biológii, to nikdo nechce učiť. Vtedy si odhodlane poviem, že to zvládnem, že si ma oblúbia, budem tá cool, vtipná mladá učitel'ka, s ktorou chcú tínedžeri vysedávať aj cez prestávky, ale budem mať rešpekt, prekvapím tohto riaditeľa aj svojich rodičov.

Zmluvu mám už pripravenú, dá mi ju pod nos, nech vyplním údaje, odpisujem číslo občianskeho preukazu, rodné číslo a trvalé bydlisko a hovorím si, ako som sa do tohto dostala, tak snát sa vám bude u nás líbit, takej svetoběžnícke, ale lepší dzeci učiť, jak s handrú běhat nekde v podniku, šak? Plat není bohvíco, ale na ubytování ušetříte, strhneme vám iba tridset eur za energie, a raz do měsíce můžete íst do vířifky, iba sa potom dohodnite ze školníkem, nech vám ju dojde zapnúť a vypnúť, nech to tu nevytopíte. A na materskú sa nechystáte? Neže vás zeberem zbytečne.

118

Mama nie je nadšená, keď oznámim, že som rovno podpísala aj zmluvu, a čo nejaká súkromná škola tu blízko, mohla by si bývať doma, a nie dochádzať takú dial'ku, prečo mi to stále sťažuješ? Nemôžeš aspoň raz počúvať, čo ti vravím? Chcem ti len dobre.

Ubytovanie tam mám zabezpečené, neprezradím, že to je izba po školníkovi, že sprchovať sa budem v dievčenských šatniach, potrebujem z tohto domu čo najskôr odísť a byť opäť sama, do nášho honosného domu nepatrím, tu žijú šťastní a vyrovnaní ľudia.

Do tej školy chodia určite aj Cigáni, kúsok odtiaľ je osada, videla som to v správach, dostaneš vši a svrab a potom mi budeš vyplakávať. Vši som ako dieťa nikdy nemala, do školy som chodila málo, stále ma bolievala hlava, brucho, odpadávala som na nepravdepodobných miestach bez príčiny. Každý vírus sa ma chytil a nepustil, mama so mnou chodila po lekároch, od imunológa cez gastroenterológa, na hadičku do žalúdka, bola som aj na magnetickej rezonancii a sone brucha, kde mi zistili, že mám dve sleziny. Nakoniec to uzavreli, že som precitlivená, každý nepríjemný podnet mi napadne telo. Ak sa mi spolužiaci v škole smiali, že mám zuby ako bobor, dostala som horúčku, keď ma učitel'ka vyhrešila, že nedávam pozor, rozbolela ma pečeň. Raz na mňa moja triedna nakričala, nech už si nevymýšľam, večne ma bolí bruško, to už nie je normálne. Ogrcala som jej vtedy papuče.

Kým som sa nestala tínedžerkou, bola som ako zo skla. Postupne som sa naučila dusiť hnev a strach v sebe, príznaky som pred mamou začala tajiť. Myslela si, že je všetko v poriadku.

Triedu som dostala na treťom poschodí, tesne pod strechou, vzduch v nej stojí a nedá sa vyvetrať, je v katastrofálnom stave, v stene sú diery a nie je v nej žiadny nábytok, iba jedna stará tabuľa, celkom popraskaná. Školník ma vyvedie až hore a pýta sa ma vymalujete si to tu?, doteraz som si myslela, že to je školníková práca, ale asi nie, donesem vám kýbel a štetec, farbu si musíte kúpiť, tu na ulici ket pújdete, tam je železárstvo, doneste bloček a ráditel vám to preplatí.

A nábytok? pýtam sa, vraj dáku skriňu mi dá kolega Tomáš, teraz tu nie je. Lavice pre deti si musím nanosiť zdola. Školník sa na mňa pozrie a povie vyprávjate úplne jak moja stará, ona je tiež z Bratislavy, z Petržalky, šak mi asi ani nerozumíte, ona celý prvý rok netušila, co jí vyprávjam, potľapká ma po pleci a zmizne.

Škola je najlepšia posilňovňa, najprv nesiem zo železiarne dve päťkilové vedrá s farbou, potom vynosím dvadsať malých lavíc a stoličiek až na tretie, a nakoniec tmelím diery v stene. Nikdy som to nerobila, tak si návod nájdem na YouTube, školník občas nazrie a rehoce sa na mne, slečinko, tam v Bratislavě vás nic užitečné nenaučili, ale nepomôže mi, akoby to bola ďalšia časť pohovoru, zatmelíť diery, namaľovať štyri steny, a ste prijatá. V škole strávim takmer dvanásť hodín, slnko už klesá a školník ma príde vyhnať, šaty mám celé od farby, to ste si mohla obléct něco porádné na tú robotu, umývam sa v studenej vode na dievčenských záchodoch, teplá ide len v dolných sprchách.

Chýba mi Sketch, on by mi s týmto všetkým vedel pomôcť, frflal by a mrmlal, a nakoniec by to všetko spravil za mňa, ja by som iba symbolicky poumývala offkané lavice, strašne mi chýba a mne sa chce plakať.

Kráčam k vlakovej stanici, zapadá slnko a vzduch sa konečne trochu rozprúdi, nerozmýšľam a zavolám Sketchovi, chvíľu to zvoní a potom zdvihne. Hlesnem ahoj, aj on, a potom mlčíme. Nikto nič nepovie, až Sketch zloží. Chcela by som povedať, že mi chýba, že ma to mrzí a že neviem, čo robím, ale nepoviem nič. Nikdy viac mu už nezavolám.

119

Anja Utler
Nemecko/Germany

120

Anja Utler sa narodila vo Schwandorfe a patrí k popredným poetkám svojej generácie. Vystudovala slavistiku a anglistiku. V roku 2003 promovala z ruskej lyriky na univerzite v Regensburgu. Žije ako poetka v slobodnom povolání vo Viedni. Vyšli jej básnické knihy *münden – entzüngeln (ústenie – odjazýčnenie, 2004)*, *brinnen (2006)*. Spomedzi mnohých ocenení získala napr. Leonce-und-Lena-Preis za lyriku a cenu nemeckej Schillerovej nadácie. Okrem čítania na festivale Novotvar pripraví aj prekladateľský workshop pre študentov nemčiny.

Vystúpenie Anje Utler na festivale Novotvar sa koná s láskavou podporou Nadácie Volkswagen Slovakia v rámci série Literárny salón.

Anja Utler (Schwandorf, Germany) is one of the leading poets of her generation. She studied Slavonic and English studies. In 2003 she graduated from the University of Regensburg with a degree in Russian Lyric Poetry. She lives as a freelance poet in Vienna. She has published the books of poetry *münden - entzüngeln (mouthing - unmouthng, 2004)*, and *brinnen (2006)*. Among the many awards she has received is the Leonce-und-Lena-Preis for lyric poetry and the prize of the German Schiller Foundation. In addition to reading at the Novotvar festival, she will also prepare a translation workshop for students of German language.

Anja Utler's appearance at Novotvar is kindly supported by the Volkswagen Slovakia Foundation as part of the Literary Salon series.

A začína sa.
Smútočný refrén

*

A začína sa deň.
Nenechá sa obchádzať.
Rastliny vo svetle
sa kúpu; reagujú.

A začína sa deň.
Oči sa viac nezavrú
dobré. Pokračovanie
je conclusion. Ani nie.

A začína sa deň
A prírodné zákony
platia. Voda mi
vrie, ako má; slnko.

A začína sa deň.
Na všetky strany. Stena
a svetlo. Kozmos
sa tam rozletí.

A začína sa deň.
Nohy siahajú k zemi.
Ruka ku stolu.
V hlave sú slová.

A začína sa deň:
Reflektory a mäso
neodmietajú svetlo,
pi; ber; inak to nebolí.

A začína sa deň
Svetlo stvorenia nevnikne

121

Cez jeho kožu.
Žiadny nástroj to neprepichne.

A začína sa deň.
A obrazy sa nespájajú

A začína sa deň.
Obrazy sa nespoja.
Ležia súbežne
stôl, rameno, príbor.

A začína sa deň.
Šálka padá na zem
a čaj. Aj mňa
umyjú; zvnútra už nie.

122 A začína sa deň,
ruka: jej pohybový
rádius. Posunie skrinku.
Hovorí sa napraviť.

A začína sa deň.
Stôl, dve stoličky. Jednu
dolámem. Druhá
si to ani nevšímne.

A začína sa deň;
Posun bodu pohybu,
sedieťsadnúťsed'
viem; nechcem to, čo viem

A začína sa deň
a súznie znie skoro zle.
Koniec úder a križ.
Dokončí sa bez exitu.

A začína sa deň
V zásuvkách

A začína sa deň
V zásuvkách, pusto, skrývame.
Prázdno zostava jedno slovo.
Fyzika: bezchybne, cvik.

A začína sa deň.
Pred oknom semená,
zmetiem, spadnú, vtáky sú,
ale neprídu

A začína sa deň.
Zodpovednosť zavolá
to organické
tak volám

A začína sa deň.
Skúmali to? Koľkokrát
prišlo volanie
v dlhoročnom priemere?

A začína sa deň,
v telefóne. Povie mi
som hotový, poviem beam
me up, odpovieš Gotty!

A začína sa deň.
Počujem tvoj smiech,
počujem Gotty, sypem
to do mozgu; omrvinky

A začína sa deň.
Nájde všetky miesta
zavinutia a vojde

123

A začína sa deň.
Zub je už vytiahnutý
diera v ústach je
stabilná pevná mäkká

A začína sa deň
ako rana. A jej
voda

A začína sa deň,
ako jedna rana, v nej
sa všetko lepí, plavecké
cviky, bezbrehé.

A začína sa deň,
čistím okná, jedno praskne
internet vraví
míng yí (明夷), jas sa zraní

A začína sa deň
v rukaviciach z lesku

A začína sa deň
rukavicami chytá
orgány, váži
ich po jednom rukami

A začína sa deň;
kalendár meria, ako čas
plynie k začiatku;
meria čo je bez miery

A začína sa deň;
nesmierny v|po každom,
kto nemusel byť mŕtvy
nesmel, ale je

A začína sa deň.
Bezvedomý. Vzduch je.
Iní ktorí by tiež radi
boli to nie sú

A začína sa deň
v chobotnici jej
mozgoch (9), u mňa je to
jeden, vnútri 1 myšlienka

A začína sa deň;
nie je žiadne slovo čo
mu v tom bráni; žiadna páka
preto ruka bez spojenia

A začína sa deň.
Laurie Anderson spieva:
the hand that takes.
Poznať ju nie je dobré.

A začína sa deň
pod rukou čo teraz takes
- áno údaj o mieste
pod, tak je to správne

A začína sa deň;
ruka môže brať: nohu,
srdce život; nič, všetko
keď tomu dosť uveria

A začína sa deň;
ruka udrie, tak silne
veria jej chápadlám tu sa
chobotniciam nenadáva

A začína sa deň
Pozdĺž rezu mäso|koža
hand that takes kladie
tam drôtenú košeľu; nenávisť

A začína sa deň.
Filozof na youtube vraví
o strachu. Strachu z o-
čistenia (очищение), očisťovať (очищать)

A začína sa deň,
hľadám v knihe: vyčistiť,
upratať, vyhodit'-
rusky fil. strach z

A začína sa deň,
the hand hovorí: špeci-
operácia (специальная операция) povie
úspechy pokojne v rytme

A začína sa deň
ruky pod hrou mikado
trasľavá hračka
dych stúpa a stúpa a stúpa

A začína sa deň.
Hľadám. Nie je to prekla-
dová chyba; povedal
ритмично (ritmično); skutočne

A začína sa deň.
hľadám biológa; má
mi to potvrdiť
Nenávisť=huba tzv. trúbkovec mozgový

A začína sa deň
z koreňa grécky kédos:
starosť, smútok, po-
hreb, teraz nenávisť

A začína sa deň,
vypni, košeľa ma škriabe;
bránica mi pomáha,
Vraciam, pokojne v rytme

A začína sa deň.
Servírujú zvyšky je-
dál. Pásmo času ďa-
lej

A začína sa deň,
lekár ku mne hovorí
potom injekcia a
začína sa deň; spím

A začína sa deň
kým ten posledný sa končí.

Z nemčiny preložila Mila Haugová

So the Day Begins: Lament

So the day begins.
There was no way around it.
The plants strand in the
light; and they react

So the day begins,
my eyes don't close so well now.
Sequel sometimes means
conclusion. But not often.

So the day begins
and the laws of nature hold.
My water boils the
way it always does; sun.

So the day begins
on all sides. Wall and light. Behind
them, the cosmos
expands, it explodes.

So the day begins.
Feet are reaching for the floor.
Hand for the table.
Words are in the head.

So the day begins:
searchlight; flesh does not repel
it, drinks it up. That
never hurt before.

So the day begins
with Big Bang light; no way to
penetrate its skin.
No tool can pierce it.

So the day begins.
And the images don't hold

So the day begins.
The images don't hold. Arm,
table, usual

cutlery lie parallel.

So the day begins.
Cup hits the floor, along with
tea. I can wash off,
too; not from inside.

So the day begins,
the radius of motion
of the hand. Shoves the
cabinet. Sets it straight, they say.

So the day begins.
Table and two chairs. I take
one of them apart.
The other doesn't notice.

Z nemčiny preložili Kurt Beals a Aimee Chor

Jana Varcholová vyštudovala jazyky a literatúru v Prešove a stále žije (prevažne v Bratislave). Nevenuje sa športu, pečeniu ani lúšteniu sudoku. Najväčšie zadosťučinenie pociťuje pri písaní poviedok a nákupných zoznamov do potravín. V roku 2016 vydala básnický debut *Tanečnica na špičke* a v roku 2023 zbierku poviedok s názvom *Len trochu v poriadku*.

Jana Varcholová studied languages and literature in Prešov, and she still lives (predominantly in Bratislava). She doesn't do sports, and she neither bakes nor solves Sudoku. She feels most content when she is writing short stories and grocery lists. In 2016 she published her poetry debut *Tanečnica na špičke*, and in 2023 the short stories collection *Len trochu v poriadku*.

Volám sa Dorota

Sedím vo svojej kancelárii na štvrtom poschodí a dalo by sa povedať, že nerobím vôbec nič. Som opretá o stoličku a na monitore mám otvorené zahraničné správy v piatich jazykoch, z ktorých v skutočnosti rozumiem len trom. Na odradenie zvedavých kolegov, ktorí mi nakúkajú ponad plece na obrazovku v snahe porovnávať svoju aktivitu s mojou, sa mi najviac osvedčili články o obrúčkavcoch a článkonožcoch. Nikomu, naozaj nikomu sa o tomto nechce debatovať, fejkuje sa to ťažšie ako vedomosti o politike, hokeji či dopravnej situácii v meste. Museli by niečo vedieť na to, aby mohli zabrdnúť.

Recepčná mi dnes povedala, že Václavka odchádza. Zlaté pravidlo je nikdy si neznepriateľiť upratovačky a vždy mať na svojej strane recepčnú, sivú eminenciu každej inštitúcie. Ľudia čakajú pred recepčným pultíkom, porozprávajú všeličo, jej alebo medzi sebou, a ona sa rozhodne, čo z toho podá ďalej a v akej verzii. Recepčná vsutku vládne informáciám. Okrem toho má prístup k erárnej káve a mliečkam v plaste, čo je tiež vo všeobecnosti výsadou. Ale naspäť k nej, k Václavke. V skutočnosti bolo jej celé meno Eliška Václavová, ale tak ju u nás nikto nevolal. Pamätám si prvý deň, keď prišla do práce v staroružovom elegantnom kabáte, vlasy vypnuté dohora, prechádzala recepciou do druhého krídla budovy.

Vraj dnes má prísť tá nová šéfká, chudera, tá keby vedela, čo ju tam čaká. Ten predtým nerobil nič, ti vravím, tam musí byť totálny bordel. Ale ako ich poznám, tí si to ani nevšimli, veď vieš, si tam bola, dobre, že už si preč. Akurát neviem, kto tam bude teraz robiť tú naozajstnú robotu. Šak ale to už nie je naša starosť, nie? Mňa teraz skôr trápí, kde zoženiem kávu. Tak mne dajú rozpočet na občerstvenie pre naše poschodie, ale celá budova sem chodí na kávičku, lebo toto je najlepší kávovar. A ja potom nemám pre hostí, chápeš? A keď príde námestníčka, mám jej čo ako povedať, že už sa vypilo? Že nech si zájde do kávomatu? Ťažko. Minulý mesiac nám došiel ešte aj cukor, nikomu ani nenapadne zvýšiť rozpočet, kdeže, takže keď prišla návšteva, musela som z kabelky vysypať všetky malé balenia cukru, čo som si doniesla z dovolenky, len aby som im mala čo dať. A potom riaditeľ na porade drží v ruke sáčok s nápisom *Mi dulce amor*. Mám to ja už tento mesiac v piči. Dala som na kávovar odkaz, že prosím, nepoužívať, vytiahla som to zo zásuvky a zapnem to až v piatok, aby bolo do konca mesiaca dost. A skúsi za mnou niekto doliezť z prvého, či mu nespravím kávičku. Zarábajú dvakrát toľko ako ja, to si nemôžu doniesť z domu? Nech vodu pijú z vodovodu. Ale zbytočne sa tu rozčulujem, to začne každého zaujímať, až keď bude treba generálnemu kapučínko a nenájdu ani Marilu štandard.

V to ráno som šla do práce peši cez park, vo vzduchu bolo cítiť pokosenú trávu. Pri kamennej fontáne, ktorá je vždy bez rýb a občas aj bez vody, bezdomovec predáva časopis. Venčia sa tam tie isté psy, pri pieskovisku sa stretávajú tie isté matky s deťmi, ktoré podvečer vystriedajú tie isté partie popíjajúce krabicové víno v najtmavších kútoch parku. V parku nikdy nič neprekvapí. Nikde žiadne lúčne kvety alebo sýtožltá púpava, žiadne bodliaky, ktoré oškrú členky, ani vysoké trsy trávy, do ktorých sa môžu zamotať šnúrky od topánok. Odnikiaľ odrazu nevyraší burina, je tam iba zdanlivý chaos, v skutočnosti park žije ten istý deň dookola. Tíši dušu, je predvídateľný, miestami až nudný, uspáva svojím kolobehom.

Na stole ma čakali tri kôpky papierov. Ku mne sa dostanú zhluky čísel a dát, odo mňa vychádzajú tarifné tabuľky a rozsudky o profitabilite či rizikivosti. Som poisťňa matematická,

z lesov robím parky a nahusto popísané á-štvorky. Čísla sa každý deň menia, ale vzťahy medzi nimi sú rovnaké. Vždy viem, aký vzorec použiť, ako sa dopracovať k výsledku. Mám podozrenie, že aj od matematiky môže byť človek závislý. Po niekoľkých hodinách počítania a analýz dospejem k finálnym číslam a do mozgu mi udrie malá dávka dopamínu. Svet stlačím do niečoho, čomu sa dá porozumieť. Raz, asi osem mesiacov po tej havárii, mi psychologička povedala, že nemôžem nahradiť niečo ničím. Matematika je exaktná veda, Dorota, čísla nepustia, nenechajú priestor na nič. Len jedného dňa sa človek prebudí a rozplače, že chce ísť do lesa, v ktorom je vždy všetko inak. Odkedy Eliška odišla, ani raz som nešla domov cez park.

Si ju už videla? Prišiel ju dnes generálny predstaviť jej odboru. A ona potom prišla poobede za mnou sa zoznámiť, že počula, že som šikovná. A že sa teší na spoluprácu. To je ešte v pohode, hej? Ale ona ti príde na druhý deň, že dobré ráno, Majka, ako sa máte. Skoro ma tu jeblo za tým stolíkom, tak generálny nevie doteraz, ako sa volám, dvakrát mi povedal Mírka a odvtedy ma už pre istotu neoslovuje žiadnym menom, a táto ti príde a že ešte ako sa mám – ja. Tak som ani nevedela, že ako vlastne. Ja viem, ja viem, Helenka, tebe to tak nepríde, ale my tu za pultíkom sme neviditeľné. Im je jedno, či im ten papier okopíruje Majka, Mírka alebo Filoména. Nikto by si ani nevšimol, keby som zmizla. Až keď sa im minie káva, to hej, vtedy si spomenú, že tu niekto sedel.

Raz kdesi zaznelo, že ryšaví ľudia nemajú dušu. Ja som vždy mala pocit, že ľudia pracujúci v našej poisťovni ju nemajú. Všetci sa obliekali slušne do bielej, čiernej alebo sivej, slušne sa medzi sebou zdravili, podávali si ruky naučeným stiskom, potľapkávali sa po pleciach, lebo čítali, že udržiavať priateľský kontakt s ostatnými kolegami patrí medzi soft skills. Boli ako učebnica angličtiny, politicky korektní, v tvrdom obale, za trochu vyššiu cenu, plní nekontroverzného obsahu, v ktorom nebolo miesto pre nepoznané, pre špinu, pre skutočný život. Deväťdesiatdeväť percent kriminálnych a detektívnych príbehov, ktoré som videla alebo čítala, malo spoločnú jedinou vec – na konci sa dozvieme, kto bol vrahom. Aj väčšina milunkých zvieratkovských videí na sociálnych sieťach má spoločnú jednu vec – majú dobrý koniec, psa si niekto adoptuje, lev si pomojká malú mačičku. Sme zvyknutí na úplnosť, na dobré konce, a sme vykoľajení, ak je to inak. Toto špeciálne platilo pre väčšinu Václavkiných podriadených. Obchodáci, Pandorina skrinka poisťovne. Tridsaťroční muži, ktorí trvali na tom, že každý z nich musí mať vlastné parkovacie miesto, a navzájom sa oslovovali zdobneninami. Mojm dlhoročným snom bolo vtrhnúť raz medzi nich, vykričať im, že levy v skutočnosti menšie zvieratká žerú. Napokon na narušenie ich sveta stačilo, že Václavka prišla v starorúžovom kabáte.

A vieš, čo minule odo mňa chceli? Prišla za mnou Jaklovská z ľudských zdrojov, či by som nebola taká láskavá a neprefotila jej pár dokumentov. Pár dokumentov bola jej diplomovka, hrubá ako Biblia, no čo som ja tu, jej osobná sekretárka? Ľudské zdroje, to je vždy najväčšia pliaga, to si zapamätaj, tam sa dobre vykazuje činnosť. Ozaj, a ty si čo myslíš o tej Václavke? Mne príde celkom v pohode, vždy sa usmeje, ale na druhej strane, čo ti ja viem... vždy je taká nejaká... sama. Za tých pár mesiacov som ju nevidela ísť s nikým na obed. Proste si to neviem predstaviť, je a pri tom mlčí? Rozmýšľa o živote nad rezňom so zemiakmi? Myslím, že tu nikdy s nikým mimo pracovných stretnutí neprehovorila viac ako štyri vety. Ja som počula, že má dvoch chlapcov, dvojčičky, možno je už proste iba ohučaná

a unavená a je aj celkom rada, že sa zavrie do kanclu a má chvíľu svätý pokoj. Čo ja by som za to dala, za svätý pokoj. A keď ho aj chvíľku mám, prídu za mnou s pičovinou, že ktorou stranou sa dáva do tlačiarne obálka alebo čo.

My dve sme sa nikdy veľmi nerozprávali. Naša pracovná náplň sa bežne nepretínala a pre mňa bola zdvorilostná komunikácia nočnou morou. Raz som vystúpila o štyri zastávky skôr, len aby som ju nemusela s ktorousi kolegyňou absolvovať. Niekomu sa prihovoriť je riziko. Ak by odpovedala útržkovito, boli by sme po zvyšok cesty v trolejbuse zaseknuté v dusnom tichu tesne vedľa seba. Existujú síce témy, ktoré zaručene potiahnu rozhovor, napríklad spevácke súťaže alebo platy učiteľov, ale tie ma desia ešte viac než mlčanie v MHD.

S Václavkou to bolo inak. Keď nemôžete povedať to, čo chcete, ostávajú len dve možnosti. Buď donekonečna rozprávate nezmysly, alebo ste úplne ticho. Vždy som mala chuť prísť k nej a opýtať sa len – kto si? Ako keby na niečo také vôbec existovala odpoveď. Všetko ostatné mi prišlo zbytočné, a tak sme nehovorili vôbec. Stretávali sme sa náhodne niekoľkokrát do mesiaca na malej terase v budove poisťovne. Ja som pila kávu z malej šálky po babke a ona čaj z veľkého hrnčeka, ktorý nevyzeral, že je po niekom, taký klasický odniekiaľ z Ikey. Pila čierny čaj bez cukru, vždy ho lúhovala pridlho. Nakoniec vrecúško omotala okolo lyžičky a vyžmýkala z neho posledné kvapky čaju. Bola ako duch, nemenná, zaplňajúca priestor. Na duchoch je najlepšie práve to, že sú veční. To najhoršie sa im už stalo.

V poisťovni vždy vládli prísne nepísané pravidlá. Riaditelia chodili na obed iba s inými riaditeľmi, a ak sa náhodou medzi sebou práve nemohli vystáť, pozvali na obed obchodných partnerov. Generálny riaditeľ chodil na obedy väčšinou sám, alebo si ich nechával doniesť priamo do kancelárie. Keď ste úplne na vrchole, je to tam hore akési osamelé. S upratovačkami sa rozprávali iba technickí pracovníci a nikto z nich nechodil na obed. Obyčajní zamestnanci vytvárali skupinky podľa výplaty alebo miery obľúbenosti v kolektíve. Raz ráno som nevedela nájsť svoju mletú kávu a prehrabávala som celú kuchynku, preklínajúc všetkých kolegov až do piateho pokolenia. Keď som už prezrela každé vrečko a každú zásuvku, vzdala som to a vyšla na terasu. Na stolíku bola uvarená káva v hrnčeku z Ikey. Václavka narušila kastovný systém poisťovne.

Každý rok obnovujeme na našej webstránke sekciu „O nás“. Tento rok mi prischla úloha obísť všetkých vedúcich pracovníkov, zistiť, či tam chcú byť zavesení, a pomôcť im vybrať vhodný text.

Stála som pred Václavkinou kanceláriou. Na dverách jej zvonku visel zväzok kľúčov, čo sa všeobecne v našej poisťovni považovalo nielen za znak toho, že daná osoba je vnútri, ale že kľúčmi sa k tomu aj verejne priznáva, neskrýva sa spiaca za izbovými rastlinami a je dovolené ju rušiť. Zo zväzku visel farebný privesok v tvare malého ružového prasiatka. Vyzeralo to ako dar od dieťaťa, ktorý potom človek hrdo nosí aj v práci. Vraj má Václavka malú dcéru a viac detí už nemohla mať, ktovie.

Zaklopala som a vošla dovnútra. Václavka akurát polievala kvety. Povedala, aby som si zatiaľ sadla.

„Prišla som za vami kvôli tej webstránke.“

„Viem, viem,“ odvetila a pokračovala v oberaní suchých listov z čínskej ruže.

Jej kancelária bola jedna z najpriestrannejších v budove. Nechávala sa strážiť malými soškami anjelov pod oknom, ktorých ochranu v skutočnosti vôbec nepotrebovala. Posadila

som sa na stoličku oproti jej stolu. Mala na ňom položený jeden jediný rámik, ktorý bol ku mne otočený zadnou stranou. Bola jednou z tých žien, pri ktorých je ťažké predstaviť si nejakého manžela alebo vôbec niekoho. Možno takého ako z reklamy na hodinky. Dobrého, čo odpúšťa a chápe. Čo vie oceniť ženu s dušou, ktorá nikdy nemôže zapadnúť do poisťovne. Pri stole boli položené topánky na opätkoch – pozrela som sa na Václavku, mala obuté nasúvacie semišové papuče. Papuče spravili niekoľko krokov smerom ku mne.

„Dáte si aj vy?“ spýtala sa ma, držiac v ruke pohár s čajom. Kývla som a zaliala mi čierny čaj. Potom Václavka vytiahla spoza svojho stola stoličku a sadla si oproti mne. Skákali sme z jednej témy na druhú, dotýkali sa každej len na chvíľu ako horúceho kameňa, zahadzujúc ho, len čo sme cestou uvideli zaujímavejšie. Onedlho bola celá cesta posiatá kamienkami, ktoré sme za sebou bezstarostne nechali ležať na zemi. Veď ich boli milióny všade naokolo. Rozprávali sme sa o práci, o bývalej práci, o strachu zo zmien, o tom, aké ťažké je niekedy presadiť nové veci. Vedela som, že jej vlastní ľudia ju neznášajú a robia všetko pre to, aby sa nič z toho nepodarilo. Povedala som jej, ako odstrašujem dotieravých kolegov cudzojazyčnými článkami, a ona mne o tom, ako vždy, keď má Jaklovská z ľudských zdrojov pridlhý monológ, začne niečo jesť, lebo Jaklovskú napína pri každom mlasknutí a do minúty je preč. Obe sme sa začali smiať, Václavka pri tom dokonca vyliala čaj na koberec. Miestnosť odrazu stíchla. Pozerali sme sa, ako koberec vpíja čaj, a ani jedna z nás sa ho nepokúsila utrieť. Nemôžeš nahradiť niečo ničím, nemôžeš nahradiť niečo ničím, omieľala som si mantru, ale bezvýsledne. Václavka nechávala veci diať sa, čaj chladnúť, ruky spočívať na operadlách stoličky, telo voňať púdom a borovicovým ihličím, vrásky zarávať sa hlbšie do čela. Aby som sa uchránila pred rozplynutím sa do čara, do ničoty, musela som si opakovať svoje vlastné meno. Dorota, Dorota, Dorota. Duch sa stával príliš silným, viditeľným, ohrozujúcim. Pomaly som sa dvihla na odchod. „A ešte niečo,“ povedala som. „Nelúhujte to tak dlho, potom ten čaj bude chutiť ako zemina. Triesloviny a tak.“

Václavka sa zasmiala. Webstránku sme už nespomenuli. Vedela som, že na nej nechce byť.

Si mala vidieť, Helenka, včera tých obchodákov. Prišiel za nimi vedúci, keďže Václavka odchádza, že či by sa nemohli poskladať po dvoch eurách na kyticu, že sa to patrí. A hneď ako odišiel, už si všetci šušotali, že čo im kto dal zadarmo a prečo sa oni majú šéfkke skladať na kyticu, nech si kúpi sama, veď má za čo. No ja som im dala cukor zadarmo, napríklad. Tak sa nakoniec poskladali, ale niektorí dali menej, áno, z dvoch eur niektorí dali menej, tak to potom Peter doplatil, lebo mu to bolo trápne, ísť tak za vedúcim. No ale počkaj, to ešte nie je to najlepšie, ona dostala ďalšie tri kytice, akože od veľkého šéfstva, a hádaj, kto to zaplatil. My všetci. Oni si to nechali preplatiť z firemného, normálne došli za Zlaticou s bločkami.

Schyľovalo sa k pol piatej poobede, budova bola poloprázdna. Vyzula som sa a sadla si na okenný parapet. Chodník na dvore sa plnil tmavými bodkami. Vrátnik sa s kýmsi na čomsi dohadoval a rozhadzoval rukami. Parkovisko bolo takmer mŕtve, bolo na ňom iba zopár áut. Bol piatok, každý iný deň som sa ponáhlala, iba posledný deň v týždni akoby už na tom, kedy sa dostanem domov, nezáležalo. Na druhý deň žiadne ranné vstávanie, pokoj. Cez pootvorené okno som vdychovala vzduch zmiešaný s namoknutým prachom. K zvuku dažďa sa pripojilo klopkanie a škrípota opätokov. Pozrela som sa dolu. Václavka pomaly kráčala križom cez dvor a v ruke držala niekoľko kytíc zabalených v papieri. Zbehla som dolu.

„Môžem?“ spýtala som sa a chytila do ruky polovicu ťažkých kytíc. Baliaci papier bol zospodu nasiaknutý vodou a trhal sa na trňoch ruží. Nazrela som zvrchu do papierového kornúta – červené. Spoločenská istota, neurazia, neprekvapia a nevoňajú. Pri chôdzi do seba hlávky kvetov občas narazili a niekoľko lupeňov popadalo na chodník. Václavka niesla kytice pritlačené k hrudi, akoby ich chcela ochrániť pred dažďom.

Pomaly sme došli k jej autu, bol to starší čierny mercedes so zatmavenými zadnými sklami. Kufor sa po stlačení kľúča nehučne otvoril. Václavka najskôr povkladala svoje kytice jednu vedľa druhej. Potom mi vzala z rúk zvyšné v premočenom papieri, niekoľko lístkov ešte stihlo spadnúť na zem, a opatrne ich priložila k ostatným. Kufor sa rovnako v tichosti zavrel. Každý jej pohyb vyzeral presne vypočítaný, nie mechanicky, ale tanečne. Na tanečníkoch ma vždy fascinovala tá miera sebakontroly. Ich telo vám neprezradí nič, čo sami nechcú. Ak na nich zavoláte, nestrhnú sa; otočia sa plynulo, pomaly, s hlavou hore a so zdvihnutým obočím. Nespýtajú sa, čo chcete, čakajú, že začnete. Tak sa nedá spraviť chyba.

„Ďakujem, Dorota,“ povedala napokon a po nose jej pomedzi pehy stekali kvapky dažďa, jediná drobná rebélia na tvári. Podala mi ruku, s miernym úsmevom, možno mi ju držala trochu dlhšie, než sa zvyčajne držia ruky. Otvorila dvere, chvíľu ostala stáť, rozhliadajúc sa okolo seba. Václavka sa vystrela, hoci sa zdalo, že viac to už ani nie je možné, a zhlboka sa nadýchla.

„Úplné bezvetrie, všimli ste si?“ povedala a nasadla do auta.

Dorota, hej, Dorota sa volá. Tá mladá od vás, akože mladá, no, mladšia od teba, čo nečíta noviny dobreže po mongolsky, vieš, ktorá. Bola tu včera ráno na kávu – ju mám rada, lebo si nosí vlastnú a občas aj mne donesie – a taká bola nejaká mimo. Sa tu prechádzala bezducho od jedného gauča k druhému, občas vyzrela von oknom, čo je na tejto ulici samo osebe dosť depka, potom si zasa sadla a pozerala do koberca. Čo vás tam fyzicky týrajú? Už by ste mali svojmu vedúcemu vysvetliť, že pracovný čas má nejaké svoje opodstatnenie. Šak vám tam postupne takto poprepína. Jedni budú kávu odo mňa vypytovať a druhí čučať do koberca. Ale neurážaj sa, Irena, stále lepšie, ako byť na ľudských zdrojoch.

Pod' dnes so mnou na obed, ja to tu už nevykrývam. Všetci za mnou chodia od rána zas, už som si aj pustila techno z počítača, aj dychovku, nič nefunguje, furt sa tu pretrčajú a drankajú jak Čenkovej deti. Poďme aspoň na hodinu, veď tie pípáky aj tak nefungujú, to viem od Paliho, nejde systém už týždeň. A vieš, čo ma dnes absolútne vytočilo? Som počula, že to nie je len tak s tou Václavkou, že sa tu kdekoľvek do nej zapozeral. A vieš, ako to chodí. Akože nebudem ukazovať konkrétne prstom, kto som ja, aby som súdila? Konečne tu bol niekto normálny a oni ju vyhodia. Ale čudujem sa, ona, vydatá a takto sa zapliesť. Keď sa to dostalo až ku mne, tak to už naozaj vedia asi všetci. Ale netvár sa prekvapene. Mala to v péčku, robila si svoju robotu, veď som ti hovorila, že vlastne sa tu vždy premávala len sama, a vidíš... načo jej to bolo? Keby sa tu prechádzala s nainštalovaným úsmevom, ešte mohla mať robotu, niekto by sa jej zastal. Ale chápeš, čo je na tom najlepšie. Nikto jej to takto nepovedal, vymysleli si niečo o organizačných zmenách, bla bla, dovi dopo. Ešte jej aj pogratalovali k dobre odvedenej práci, akože im je nesmierne ľúto, že odchádza. No a ešte jej ani nevychladla stolička, už Šimonovič prišiel za ňu predstaviť náhradu, zasa ženu, aká náhoda. Samé chichi-chacha, hádzala vlasmi na všetky strany, všetko bolo akože smiešne a vy-ni-ka-jú-ce, ako sa ona sem veľmi teší, ako nás chce spoznať, lebo každý je jedinečná

osobnosť. Mňa nazvala zlatko. No prisámveru som sa skoro dogrcala. Tej predpovedám dlhú budúcnosť. Hádzať vlasmi sa tu opláti hádam viac ako čokoľvek iné. Od zajtra nenosím cop, ti vravím, nová kariérna stratégia. A budem sa ťa pýtať, čo ťa motivuje pri vymýšľaní marketingových kampaní, odkiaľ čerpáš inšpiráciu a aké inovácie by si chcela priniesť v horizonte piatich rokov. A ty sa budeš usmievať a povieš, že inšpirácia prichádza vtedy, keď ju najmenej čakáme. Ale som nedohovorila o tej Dorote vlastne. Tak Václavka vyšla poobede von, kytice až niekam po čelo, chudera, ani výťah nešiel, tak sa na tých opätkoch trepala štyri poschodia s babylonskou vežou na rukách. Keby vedela, ako sa tie kvety kupovali, možno by ich tu rovno nechala. No a zrazu vybehla Dorota, vyzriem von oknom a ona beží za Václavkou, niečo jej hovorí, berie kytice a miznú za rohom. Asi o pätnásť minút sa vrátila, celá zmoknutá, tak sa jej pýtam, že kde si bola, a ona, že po rožky. Tu si už asi všetci myslia, že som jebnutá.

Vymaľuj pozadie, povedz niečo, Dorotka, aby nebolo ticho, zaves si rám na prázdnu stenu, zapíš zošit. Použi svoju predstavivosť, čítaj medzi riadkami, dotvor príbeh. Každý potom môže veriť svojej verzii. V skutočnosti je medzi riadkami väčšinou len niekoľko milimetrov bieleho papiera.

Volám sa Dorota. Sedím vo svojej kancelárii na štvrtom poschodí a dalo by sa povedať, že nerobím vôbec nič.

Filip Zawada Poľsko/Poland

Spisovateľ, hudobník a kreslič zemiakov, ktoré môžete nájsť na jeho instgrame @zawada-filip. Za prózy *Vlakové psy* a *Do slnka* získal nominácie na literárnu cenu mesta Gdynia. Kniha *Omylom som rozšiapol čiernu mačku* sa dostala do finále literárnej ceny Nike. V roku 2021 vyšiel jeho román *Príliš veľa zím prešlo na to, aby bola jar*, ktorý sa považuje za jednu z troch najlepších kníh daného roka a takisto sa dostal do finále ceny Nike. V roku 2022 vydal knihu *Ved' si s ňou zatančuj* a v roku 2024 zatiaľ poslednú *Z pohľadu zemiaka*. Vydal taktiež básnické zbierky: *Jednotkový systém*, *Boh Aldehyd*, *Snajper*, *Skvelé sovy* či *Tri cestičky pri jednej rieke sa zbiehajú* (nominácia na cenu Silesius). Je dvojnásobným finalistom dramatickej súťaže Strefy Kontakt. Jeho ocenená hra *Vidím nič* bola uvedená vo vrocavskom divadle Teatr Współczesny a Divadle Heleny Modrzejewskiej v Legnici. Hra *Postupnosť vln* mala premiéru v roku 2024. Hral v kapelách AGD, Pustki a *Indigo tree*. Vo všeobecnosti vždy pracuje na ďalšom príbehu.

Author, musician and someone who draws potatoes, which you can find on his IG @zawadafilip. His prose books *Train Dogs* and *Into the Sun* were nominated for the literary prize of the city of Gdynia. The book *I Accidentally Trampled on a Black Cat* was a finalist for the prestigious Nike award. His novel *Too Many Winters Passed By for Spring to Arrive* was also a finalist for Nike and it is also considered one of the three best books of 2021. In 2022 he published the book *Go Dance With Her* and in 2024 his most recent work, *From the Potato's Point of View*. He also published the poetry collections: *The Unit System*, *God Aldehyde*, *Sniper*, *Great Owls*, *Three Paths By a River Converge* (nominated for the Silesius prize). He is a two-time finalist of the theatre-play competition Strefy Kontakt. His awarded play *I See Nothing* was staged in two theatres in Poland. The play *Wave Sequence* premiered in 2024. He has played in the bands AGD, Pustki and Indigo Tree. In general, he is always working on a new story.

Omylom som rozšliapol čiernu mačku

1.

Každý frajer má svojho vtáka. Voláme ho aj koreň. A každý nosí svoj koreň vždy pri sebe. Ja mám zatiaľ asi len korienok, lebo do osemnástky človek ešte nie je celkom svojprávny. Môj výrastok má len sedem alebo osem rokov. Všetci hovoria, že som najdúch, ale ak človek nebol nikdy stratený, ťažko povedať, že sa našiel. Ľudia sú vo väčšine hlúpi, ale nebudem im to vysvetľovať, pretože to nie je moja vec. Hlúposť je súkromná záležitosť každého človeka a každý si za ňu občas odtrpí svoje. Jedni viac, iní menej.

Už tri razy som bol predmetom úvah, čo sa týka adopcie, no napokon sa pre mňa nikto nerozhodol. Ľuďom sa celý čas voľačo nepáči. Určite sa im nepáči hlavne môj židovský nos. Židovský hovorím preto, že tak o ňom všetci hovoria, hoci vôbec nie som Žid, a aj keby som bol, tak by som sa k tomu nepriznal, pretože za to môžu človeka aj ukrižovať. Veľa o tom viem, pretože bývam v chráme nášho Pána a starajú sa o mňa mníšky. Tie vždy vedia, čo povedať, aby dali človeka do pozornu. Nie sú zlé, len strašne smrdia, pretože sa môžu umývať len raz do týždňa a teraz je leto a hrozne sa potia v tých svojich hrubých čiernych handrách. Prichasté umývanie spôsobuje, že sa vzdľajeme Bohu a stávame sa tým istým, čím sú psy alebo mačky – tvormi bez duše. Mali sme psa, ale zosťarol a už je pod zemou. Ľudia vďaka tomu, že ich zakopú pod zem, idú do neba. A kosti nášho psa sme vyhrabali o dva roky neskôr, keď sme nemali čo robiť.

Je nás tu okolo desať. Hovorím okolo, ale to neznamená, že neviem počítať. Kdeže, kdeže! Ešte nikto ma nikdy neošmekol. Je nás „okolo“ preto, že sa to celý čas mení. Najkratšie sú tu bábätká, ktoré sestry nachádzajú v krabiciach. Je to blbosť, že deti nosí bocian. Kto nebol v chráme nášho Pána, nevie nič o počiatku ani konci. Deti, ktoré tu bývajú najdlhšie, si môžu byť isté, že tu zostanú na celý život. Blažej má desať na krku, čosi už v živote preskákala, a tak vie najlepšie, čo s nami bude. V kostole vždy sedí najbližšie k oltáru a vďaka tomu má najbližší kontakt s Bohom a Všemohúci vie predsa všetko. Blažej si nechce nájsť rodinu, pretože sa nešťítí mníšok. Hovorí, že sú to normálne ženy, pretože majú cicky. A keď si na ne uloží hlavu, sú mäkučké a človek sa upokojí a znova si uvedomí, že všetci sme jedna veľká rodina.

Keď prestávam v niečo veriť, hneď sa rozrevem. A vtedy sa občas stane, že zo samého smútku si nacikám do gätí. V lete to takmer necítiť, no v zime mi môj koreň hneď začne mrznúť. Koreň je pre chlapa určite najdôležitejší, lebo vďaka nemu môže žiť večne alebo takmer večne. Keď sa pocikám, sestry sú rady, že v chráme nie sú žiadne koberce. Cikanice totiž ľúbia mäkké veci a ťažko ich stade dostať, keď sa už raz usadia. Keby sme nemali duše, ocikávanie koberca by znamenalo, že koberec je náš. Viem to, pretože som videl, že tak robia aj psy. Preto sme museli nášho psa držať na reťazi, lebo keby ocikal celý Boží chrám, začal by mu patriť a my ostatní by sme museli bývať v búde. Blažej hovorí, že často táram od vecí, ale on ničomu nerozumie, pretože je len celkom obyčajný zadubený debil. Za život mal štyri šance na normálny domov, ale nezvládol to. Štyri, to je viac ako tri. Je to úplný nešťastník a určite z neho bude farár.

Aby sme z toľkej viery úplne nezdiveli, chodíme do normálnej školy. Tam sa o sebe dozvedáme najviac. S Blažejom tam chodíme najdlhšie, skoro dva roky. Z celej školy sme len my dvaja naozajstní frajeri a sme na to patrične hrdí. Frajeri patria do cirkusu a práve tam by som

chcel pracovať. Chcel by som byť tiger. Človek totiž môže dosiahnuť všetko, čo si vysníva. Tak hovorí pani v škole. Je najmúdrejšia a veľmi sa mi páči, že sa neoblieka do čierneho. Čierna je najškaredšia farba, a tak sa sestry musia obliekať práve do nej, aby na ne nikto nepozeral, pretože každý pohľad vyzýva k hriechu.

Dnes som v škole hrešil, pretože som tak veľmi nasral Bastka, že mi v zúrivosti rozjebal celý nos. Bastek je obyčajný debil, preto mu nemienim nič odpúšťať.

Mníšky hovoria, že ak budem škaredo rozprávať, nebudú ma púšťať do školy a navždy zostanem v chráme nášho Pána. To by bolo hrozné. V kostole je strašná nuda.

Život podľa pravidiel je dosť otravný, pretože pravidlá sa treba naučiť a to znamená neustále opakovanie tých istých vecí. Naozaj sa v živote nemožno venovať zaujímavejším veciam než ustavičnému robeniu znaku kríža a opakovaniu Zdravasov a Otčenášov? Stále sa treba o seba starať a v kuse jeť tie isté nechutné veci, ktoré oceníme až po rokoch. Niektorí sa tých rokov ani nedožijú, a tak nikdy nezistia, ako chutí skutočný cukor. U nás sa v priebehu roka oplatí robiť znak kríža dvakrát: na Veľkú noc a cez Vianoce, pretože ak sa vtedy prežehnáš pred krížom, dostaneš kocku cukru. Náš rok je osladený dvoma kockami cukru. Chudobné deti v Afrike nemajú ani to, takže sa nemáme na čo sťažovať, hlavne, keď sa Vianoce každý deň blížia, veď už je júl.

So sestrou Auréliou sme zašli do lekárne po bylinky, pretože nám všetkým od tých horúčav vyschlo v hrdlách.

„Poprosím koreň púpavy,“ povedala.

Tak ma to rozosmialo, nemohol som sa zdržať a cvrkol som si do gätí. Ale len trochu. 139
Sestra Aurélia ničomu nerozumela. Nečudo, veď je predsa dievča, a ani to nie celkom.

Preložil Ján Púček

I Trampled a Black Cat by Accident

1

Every guy has his root. He always carries it with him. I just have a little root for now, because, until the age of eighteen, no one is totally fit for life. My stripling is seven or eight years old. Everyone tells me I am a foundling, though if you were never lost in the first place, it's hard to see how you can be found. People on the whole are quite dumb, but I'm not going to try and prove it to them, as it's not my concern. Being a dumbass is each person's private possession, and everyone has to pay for it eventually. Some more than others.

I have been considered for adoption three times already, but, when push came to shove, no one could quite bring themselves to choose me. They're always put off by something. They probably don't like my Jewish nose. I say Jewish because everyone says it is, although I'm not Jewish, and even if I was, I wouldn't own up to it, because you can be crucified for that. I know all about this stuff, because I live in the palace of our Lord and I'm looked after by nuns. They always know what to say to get someone to shut up. They're not bad really, just a bit smelly, because they can only wash once a week, and now, during the summer, they sweat an awful lot, while weeding their strawberries in those thick, black rags. Washing too often means we move further away from God and become like dogs or mice - with no soul. We had a dog once, but he got old, and bit the dust. Humans, after being buried, go up to heaven, but we found the doggie bones in the ground two years later when we had nothing else to do. There are around ten of us here. I say around, but that's not because I don't know how to count. That's for sure. No one's ever swindled me.

There are 'around' ten of us because we're always changing. The babies, which the sisters find in the drawers, are here for the shortest time. It's rubbish that storks bring babies. Anyone who hasn't lived in the palace of our Lord knows nothing about beginnings and endings. The children who've lived here the longest can be almost certain they'll stay here their entire lives. Błażej has notched up ten years already, has seen quite a bit of life, and knows the most about what will happen to us. In church, he sits nearest to the altar, and thanks to that he's closest to God, and the Almighty knows everything. Błażej doesn't want to find a family, because he's not disgusted by the nuns and happily cuddles up to them. He says they're real women, because they have tits. And when you touch them with your head, they're very soft and it really chills you out, and you begin to believe once more that we're all one big family. Whenever I lose my faith in something, I start bawling straight away. Also I sometimes get so upset that I wee in my pants. In the summer, I barely feel it, but in winter, my little root freezes straight away. Apparently, it's the most important thing guys have because thanks to it they can live forever or almost forever.

Whenever I wee myself, the sisters are pleased there are no carpets in our Lord's palace. Wee loves soft things and it's hard to get it out of them once it makes itself at home. If we didn't have souls, weeing on a carpet would mean that that carpet belonged to us. I know because I've seen dogs behave like that. That's why ours had to be tied to a chain, because if it had pissed all over our Lord's palace, the whole place would have belonged to it, and we'd all have had to go and live in its kennel.

Błażej says I often spout random crap, but he doesn't understand anything, 'cos he's just your regular, muddled-up moron. He's had four chances in life to go to a normal home, but he's blown it each time. Four is more than three. He is one of life's victims, which is why he'll probably become a priest.

To save us from going completely wild from all this faith stuff, we go to a normal village school. That's where we find out the most about ourselves. Błażej and I have been going there the longest time, nearly two years. We're the only bastards in the entire school, and we're proud of it. Bastards are best suited for the circus, and that's exactly where I'd like to work. I'd like to be a tiger. Apparently a person can achieve anything he dreams of. That's what Miss says at school. Miss is the cleverest person I know, and I like it that she doesn't dress in black. Black is the ugliest colour, which is why the sisters have to wear it, so no one will look at them, because every glance leads to sin.

Today at school I sinned, because I pissed Bastek off so badly that he totally fucked up my nose out of rage. Bastek is a regular moron, so I had nothing to forgive him for anyway.

The nuns say that if I use rude words, I won't be allowed to go to school, and I'll stay in the palace of our Lord forever. That would be awful, because it's boring as hell in church.

Living your life according to rules is horribly monotonous, because to learn rules you've got to do the same things over and over again. Is there nothing nicer to do in life than constantly making the sign of the cross, repeating 'Hail Mary', or 'The Lord's Prayer'? You have to keep looking after yourself and eating the same terrible nasty things, which apparently you'll come to appreciate in the future. Some don't even live that long, and never find out what real sugar tastes like. Here, it's only worth crossing yourself twice a year: at Easter and at Christmas, because on those days if you cross yourself in front of the cross in the food hall, you get a sugar lump. Our year is sweetened by two lumps of sugar. The poor children in Africa don't even get that, so I can't complain, especially as it's already July, and Christmas is getting nearer with each day.

Sister Aurelia took us to the pharmacy to get some herbs, because everyone got really parched in the heat.

'A little monk's rhubarb root, please.

'Boy, that made me laugh, I couldn't control myself, and pissed my pants, but only a little. Sister Aurelia didn't get it at all. No wonder, seeing she's a girl, and not even a proper one.

Translated by Marek F. Maj

141

novotvar. 2024 medzinárodný literárny festival 2. – 5. októbra 2024

Organizátor:

novotvar.

Hlavný partner:

Festival z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia.

Domáci partneri festivalu:

Zahranční partneri festivalu:

Mediálni partneri festivalu:

Zborník medzinárodného literárneho festivalu novotvar. 2024

Zostavili Peter Brezňan, Mária Modrovich, Peter Šulej, 2024

Jazyková redakcia Ivana Roháčová

Text © Tom Buron, Juraj Buzalka, Naoise Dolan, Ivana Gibová, Bálint Harcos, Monika Herceg, Sheila Heti, Jakub Juhás, Andrij L'ubka, Mária Modrovich, Greta Maria Pichler, Richard Pupala, María Sánchez, Petr Šesták, Libor Staněk II., Katarína Vargová, Anja Utler, Jana Varcholová, Filip Zawada

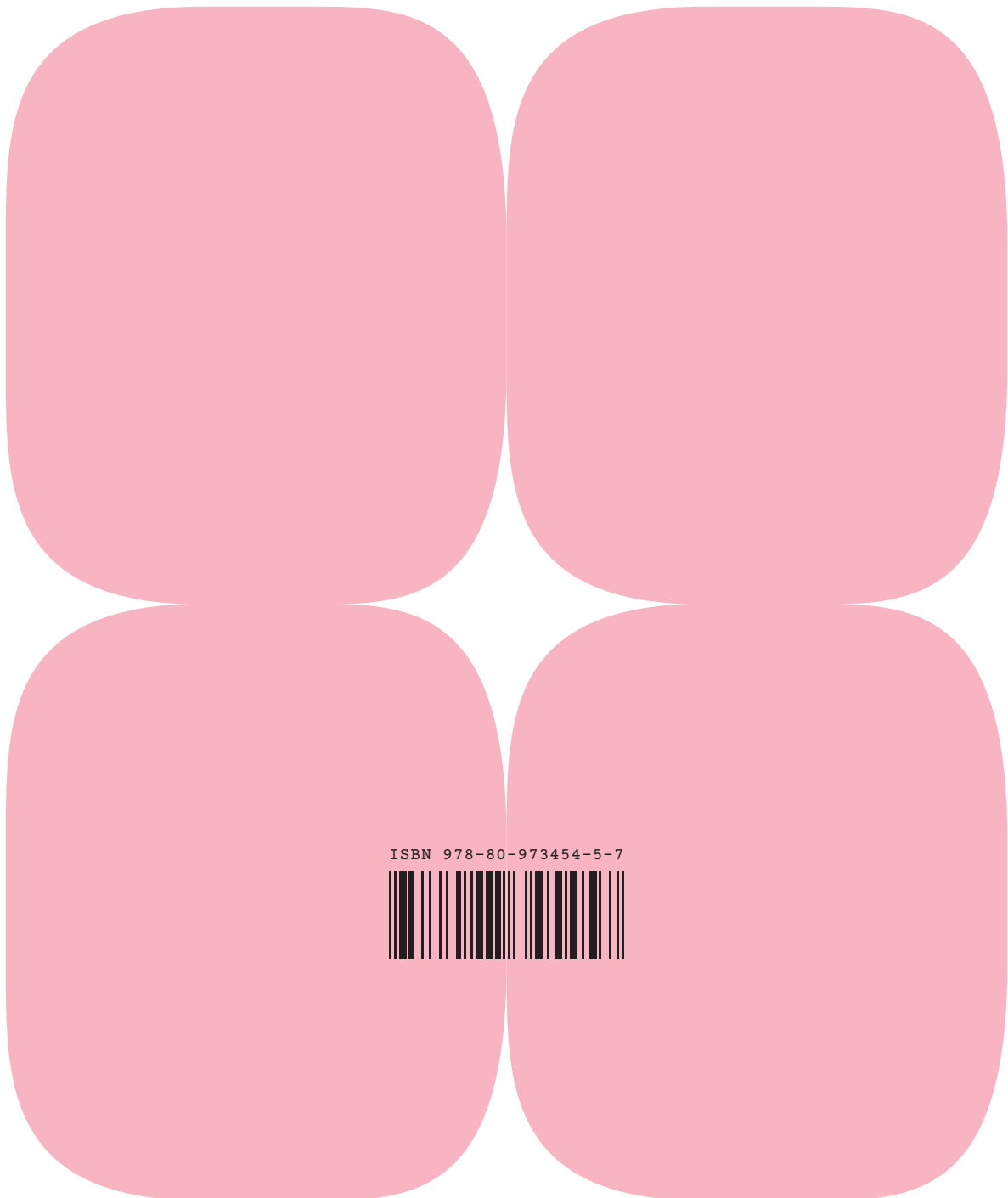
Dizajn © Matej Lacko, 2024

© novotvar., Bratislava 2024

ISBN 978-80-973454-5-7

s, Andrij L'ubka, *Mária Modrovich*, Greta Maria Pichler, *Richard Pupala*
n, Ivana Gibová, *Bálint Harcos*, Monika Herceg, *Sheila Heti*, Jakub Jul
r, Jana Varcholová, *Filip Zawada*, Tom Buron, *Juraj Buzalka*, Naoise
María Sánchez, *Petr Šesták*, Libor Staněk II., *Katarína Vargová*, Anja U
s, Andrij L'ubka, *Mária Modrovich*, Greta Maria Pichler, *Richard Pupala*
n, Ivana Gibová, *Bálint Harcos*, *Monika Herceg*, Sheila Heti, *Jakub Jul*
er, *Jana Varcholová*, Filip Zawada, *Tom Buron*, Juraj Buzalka, *Naoise*
María Sánchez, *Petr Šesták*, *Libor Staněk II.*, Katarína Vargová, *Anja U*
s, Andrij L'ubka, *Mária Modrovich*, Greta Maria Pichler, *Richard Pupala*
n, Ivana Gibová, *Bálint Harcos*, *Monika Herceg*, *Sheila Heti*, *Jakub Jul*
r, Jana Varcholová, *Filip Zawada*, Tom Buron, *Juraj Buzalka*, Naoise
María Sánchez, *Petr Šesták*, Libor Staněk II., *Katarína Vargová*, Anja U
s, Andrij L'ubka, *Mária Modrovich*, Greta Maria Pichler, *Richard Pupala*
n, Ivana Gibová, *Bálint Harcos*, *Monika Herceg*, *Sheila Heti*, *Jakub Jul*
er, *Jana Varcholová*, Filip Zawada, *Tom Buron*, Juraj Buzalka, *Naoise*
María Sánchez, *Petr Šesták*, *Libor Staněk II.*, Katarína Vargová, *Anja U*
s, Andrij L'ubka, *Mária Modrovich*, Greta Maria Pichler, *Richard Pupala*
n, Ivana Gibová, *Bálint Harcos*, *Monika Herceg*, *Sheila Heti*, *Jakub Jul*
er, *Jana Varcholová*, Filip Zawada, *Tom Buron*, Juraj Buzalka, *Naoise*
María Sánchez, *Petr Šesták*, *Libor Staněk II.*, Katarína Vargová, *Anja U*

N O V O

ISBN 978-80-973454-5-7

T V A P